

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** О. Онищенко, академік НАН України. **Редакційна колегія** В. Горовий, заступник головного редактора, Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова.
Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbu.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

2012 № 3

ЗМІСТ

Коротко про головне

Президент України В. Янукович взяв участь у 48-й Мюнхенській конференції з питань політики безпеки

Аналітика

В. Медведєва, канд. іст. наук, наук. співроб.

«Євро-2012»: приймаючі міста України виходять на фінішну пряму

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Российские инвестиции в украинскую экономику

Т. Гранчак, канд. іст. наук, зав. відділу СІАЗ НБУВ

Ефективність інтеграції крізь призму інвестування

Н. Половинчак, влас. кор. СІАЗ

Придністровська партія української зовнішньої політики

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Проект предвыборной программы В. Путина глазами экспертов

В об'єктиві - регіон

О. Пригорницька, мол. наук. співроб.

Соціально-економічний стан східних регіонів України (Донецька та Луганська області)

А. Потіха, наук. співроб.

Політичні процеси в Західних областях України

Правові аспекти

Л. Присяжна, наук. співроб.

Старт медичної реформи: міф чи реальність?

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Загальна характеристика наукової і науково-технічної діяльності

Інноваційні розробки та технології

Енергоощадні технології

Інформаційні технології

Розробки та дослідження для агропромислового комплексу

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Підготовка науково- і науково-педагогічних кадрів

Наукові видання

Наука і влада

Коротко про головне

Президент України В. Янукович взяв участь у 48-й Мюнхенській конференції з питань політики безпеки

3–4 лютого відбувся робочий візит Президента України В. Януковича до Федеративної Республіки Німеччина – глава держави взяв участь у 48-й Мюнхенській конференції з питань політики безпеки.

Після її завершення глава Української держави провів зустріч з екстер-держсекретарем США Г. Кіссінджером.

У суботу, 4 лютого, В. Янукович зустрівся з Держсекретарем США Г. Клінтон.

Також у Мюнхені Президент провів зустріч із представниками німецьких бізнес-кіл.

У своєму виступі на 48-й Мюнхенській конференції з питань політики безпеки В. Янукович зазначив, що забезпечення енергетичної безпеки є ключовою складовою політики національної безпеки будь-якої держави.

Глава держави уточнив, що впродовж останніх двох років Україна «як ніхто» відчула правдивість цього твердження. «Ми зіштовхнулися з викликом, з яким навряд чи зараз зіштовхується будь-яка інша європейська країна», – сказав В. Янукович, нагадавши, що за вкрай не вигідним контрактом ми сьогодні сплачуємо непомірно високу й економічно необґрунтовану ціну за російський газ.

При цьому, додав Президент, третина Держбюджету має бути спрямована на оплату енергоносіїв, а договір укладений на 10 років – хоча раніше аналогічні домовленості переглядалися практично щорічно.

«Приклад України як ніщо інше свідчить про необхідність консолідації наших спільних зусиль щодо вироблення чітких, прозорих і справедливих правил гри в енергетичній сфері з метою досягнення балансу інтересів: України – як основного транзитера, Росії – як постачальника та інтересів ЄС – як споживача», – наголосив глава держави.

Президент висловив переконання, що саме від здатності знаходити компроміс у дусі солідарності й взаємної економічної вигоди залежить майбутнє благополуччя і процвітання не лише однієї окремо взятої країни, а й усього Європейського континенту.

Глава держави наголосив, що питання енергобезпеки на сьогодні є важливою складовою загальних безпекових питань будь-якої країни. У цьому контексті Президент заявив про те, що Україна вітає започаткування процесу модернізації інструментів і процедур Енергетичної хартії. «Сподіваємося, що він приведе до збалансованого врахування інтересів усіх її учасників», – сказав глава Української держави.

Торік, зазначив Президент, Україна приєдналася до Договору про заснування Енергетичного співтовариства – і це був свідомий і важливий крок у контексті реалізації нашого євроінтеграційного курсу.

Сьогодні, підкреслив В. Янукович, Україна вживає необхідних заходів

щодо адаптації національного законодавства до норм і правил Євросоюзу, у тому числі в енергетичній сфері. «Ми докладаємо максимум зусиль для виконання взятих на себе зобов'язань», – сказав він.

Президент також додав, що Українська держава виступає за практичну реалізацію ініціативи щодо створення механізмів раннього запобігання енергетичним кризам. Він нагадав, що зазначені питання вже обговорювалися в різних форматах, у тому числі в рамках ОБСЄ.

Введення єдиних правил гри на енергетичному ринку є надзвичайно актуальним. «Саме під таким кутом зору треба розглядати нові міжнародні правила. І вони повинні працювати. Ці правила потрібно ще відпрацювати, і ми готові брати участь у цьому процесі. Ми його ініціюємо», – наголосив В. Янукович.

Говорячи про питання енергетичної співпраці, глава держави ще раз наголосив на актуальності створення тристороннього газотранспортного консорціуму. «Це питання сьогодні як ніколи актуальне. Нам треба його вирішувати разом з Росією та Євросоюзом», – сказав Президент і нагадав, що Україна очікує від європейських партнерів виконання домовленостей щодо їх участі в модернізації вітчизняної газотранспортної системи. «Ми розраховуємо на реалізацію нашими європейськими партнерами і міжнародними фінансовими організаціями домовленостей про участь у модернізації газотранспортної системи України, зокрема досягнутих на міжнародній конференції Україна – ЄС у Брюсселі 23 березня 2009 р.», – сказав глава держави.

В. Янукович підкреслив, що протягом багатьох років Україна є надійним транзитером газу у Європу. «Сьогодні близько 70 % російського газу поставляється до країн Євросоюзу трубопроводами України. При цьому потенціал національної газотранспортної системи зараз використовується лише на дві третини», – сказав він.

Аналіз експертів підтвердив ефективність і життєздатність української ГТС, у тому числі з екологічної точки зору, додав Президент. «Я переконаний, що збереження цього ефективного, надійного і зручного маршруту в належному технічному стані та його максимальне комерційне використання – в інтересах усіх учасників європейського енергетичного ринку», – зазначив глава держави.

Президент також додав, що в липні 2011 р. Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» власним коштом вже почала роботи з реконструкції першої лінії газопроводу Уренгой – Помари – Ужгород.

В. Янукович також поінформував, що Україна має свій план щодо питань енергобезпеки. «Ми йдемо своїм шляхом, у нас є національна програма і ми будемо її виконувати», – сказав він.

Президент, зокрема, зазначив, що в Україні вже побудовано «без великої реклами» найбільшу у Європі сонячну електростанцію потужністю 100 МВт. Він додав, що роботи на станції тривають, і у найближчі півтора роки її сумарна потужність сягне 300 МВт. «Ми вдосконалюємо українське законодавство, створюємо мотивації для серйозних інвестицій, ми

затвердили “зелений” тариф – і ця система працює», – наголосив В. Янукович.

Глава держави водночас зазначив, що Україна завжди будуватиме партнерські відносини в енергетичній сфері на паритетних умовах.

На переконання Президента, при імplementації енергетичних проєктів визначальними повинні бути економічна доцільність і дотримання екологічних вимог, а не політичні інтереси окремих держав. «Ми розуміємо бажання окремих держав посилювати свої позиції на енергетичному ринку. Разом з тим, переконаний, що це не повинно здійснюватися за рахунок безпеки інших країн», – підкреслив В. Янукович.

Саме під цим кутом, зазначив Президент, Україна пропонує оцінювати раціональність реалізації нових проєктів транспортування енергоносіїв, у тому числі так званих «альтернативних» маршрутів – які «найчастіше потребують колосальних фінансових, часових і людських витрат, а також створюють істотні загрози для довкілля». «Таким чином, ці проєкти посилюють і без того гострі економічні та екологічні проблеми та підвищують ризики в цих сферах безпеки», – сказав глава держави. Безумовно, зазначив В. Янукович, пошук балансу в цьому питанні є складним завданням, однак знаходити взаємоприйнятний компроміс необхідно в будь-якому разі. «Створення єдиних, чітких правил гри, ефективних правових рамок для міжнародного співробітництва є запорукою успіху», – наголосив Президент.

У Мюнхені відбулася зустріч Президента України В. Януковича з экс-держсекретарем США Г. Кіссінджером.

Глава Української держави розповів про економічну ситуацію в Україні, зазначивши, що нині національна економіка переживає непрості часи. Водночас В. Янукович звернув увагу на позитивні тенденції, що спостерігаються в економіці України. Він, зокрема, нагадав, що у 2010 та 2011 рр. відбулося зростання ВВП. Торік цей показник збільшився на 5,2 %. «Нам вдалося подолати дефіцит бюджету», – також сказав Президент.

В. Янукович та Г. Кіссінджер обговорили актуальні виклики, які сьогодні стоять перед Україною та світом. «Я бачу Україну лише сильною і незалежною – від цього залежить мир у Європі», – сказав экс-держсекретар США під час розмови з Президентом України.

Також під час перебування Президента України у ФРН відбулася його зустріч із Державним секретарем США Г. Клінтон. На початку розмови глава Української держави високо оцінив 48-му Мюнхенську конференцію з питань політики безпеки. «Була дуже цікава конференція, яка стосувалася багатьох актуальних питань, зокрема питання енергетичної безпеки», – сказав В. Янукович. Президент висловив переконання, що тема енергобезпеки є важливою складовою багатьох інших актуальних питань сучасного світу.

Сторони також торкнулися теми європейської інтеграції України. При цьому, як заявив Президент України В. Янукович журналістам у Мюнхені, питання європейської інтеграції України не повинно розглядатися в контексті ситуації з Ю. Тимошенко. «Ми налаштовані на те, щоб зняти це питання (Ю.

Тимошенко) і відокремити від нього питання міжнародних відносин, євроінтеграції, реформування України», – сказав Президент.

Глава держави наголосив, що питання Ю. Тимошенко має вирішуватися виключно в умовах вже реформованого законодавства – тобто з дотриманням усіх європейських стандартів. «Ця проблема лежить у площині виконання чинного законодавства... я думаю, як і всі – його треба реформувати. Але поки існують ці закони, їх треба виконувати», – сказав В. Янукович.

Водночас Президент підкреслив, що під час удосконалення національного законодавства необхідно обов'язково вирішити ті проблемні питання, які виникли в ході судового розгляду справи Ю. Тимошенко. За його словами, ідеться зокрема про ст. 364–365 Кримінального кодексу України.

За словами Президента, він та Держсекретар США говорили про умови утримання Ю. Тимошенко. «Ми ніяк не зацікавлені в тому, щоб тут були проблеми», – підкреслив В. Янукович. Українська сторона, підкреслив він, не проти участі в обстеженні або лікуванні Ю. Тимошенко фахівців та лікарів, яких запропонує будь-яка держава. «Сьогодні Німеччина, Канада пропонують свої послуги. Ми не заперечуємо. Будь ласка, ми будемо вдячні», – зазначив В. Янукович.

Крім того, Президент України В. Янукович та Державний секретар США Г. Клінтон під час зустрічі обговорили підсумки роботи на даному етапі Українсько-американської комісії зі стратегічного партнерства (співголовами комісії є Держсекретар США Г. Клінтон та міністр закордонних справ України К. Грищенко). За словами Президента, сторони обговорили практично увесь спектр питань, що стосуються співпраці України та США в торговельно-економічній сфері. Зокрема, ішлося про участь Сполучених Штатів у інвестиційних програмах, що реалізуються в Україні.

В. Янукович повідомив, що під час зустрічі також було обговорено хід реформ в Україні, зокрема удосконалення національного законодавства та створення сприятливих умов для роботи бізнесу.

У Мюнхені глава Української держави зустрівся також із представниками німецьких бізнес-кіл. Після зустрічі в інтерв'ю журналістам В. Янукович повідомив про те, що німецький бізнес загалом позитивно оцінює прогрес України на шляху покращання інвестиційного середовища та умов для роботи підприємців. «У цілому я відчув, що інвестори, які працюють в Україні, задоволені, що ми рухаємося вперед», – сказав глава держави, нагадавши, що Німеччина є одним з головних торговельно-економічних партнерів України (за обсягами зовнішньоторговельних операцій з Україною ФРН посідає друге місце у світі і перше у Європі).

Водночас Президент висловився за доцільність більш докладного інформування зацікавлених підприємців щодо змін, які відбуваються в законодавстві України і стосуються умов роботи бізнесу.

В. Янукович зазначив, що під час зустрічі сторони обговорили співпрацю в рамках Ради вітчизняних та іноземних інвесторів. «Ми вели мову про практичні відносини, які йшли б на користь інвесторам, безумовно,

і економіці держави», – сказав Президент.

За його словами, під час зустрічі було обговорено хід проведення реформ в Україні. З цього приводу глава держави підкреслив, що підприємці є найкращими експертами в оцінці економічних реформ. «Вони практично втілюють їх у життя, відчують ті інструменти, які ми створюємо, щоб покращувалася економіка, був захист інвестицій, і підприємці мали можливість упевнено працювати в Україні», – наголосив В. Янукович (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2012. – 3–4.12).*

Аналітика

В. Медведєва, канд. іст. наук,
наук. співроб.

«Євро-2012»: приймаючі міста України виходять на фінішну пряму

Підбиваючи підсумки в досягненнях підготовки України до чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, чимало експертів вважають Євро-2012 новим етапом її розвитку.

Найбільший успіх і найкращі результати було досягнуто в останні півтора роки підготовки.

У свою чергу Президент України В. Янукович переконаний, що Україна гідно проведе фінальну частину чемпіонату Європи з футболу у 2012 р.

«2012 рік – це рік Європи в Україні. Ми прийемо, і я впевнений, успішно з усією традиційною українською гостинністю, чемпіонат Європи з футболу. Ми практично вже завершуємо цю роботу – побудовані стадіони, дороги, готелі, аеропорти. Європа і світ по-новому побачать і зрозуміють Україну», – сказав В. Янукович.

Разом з тим Президент зазначив, що проекти, які вже почали і заплановано реалізувати в країні, дадуть змогу Україні заробляти й економити в наступних десятиліттях. «Ми почали масштабні інфраструктурні проекти. Крім уже згаданої підготовки до Євро-2012, ми розпочали будівництво вітрових і сонячних електростанцій, швидкісних залізниць, буде побудований великий термінал з навантаженням скрапленого газу на Чорноморському узбережжі», – сказав В. Янукович.

Водночас свою думку висловив президент УЄФА М. Платіні про те, що рішення членів Виконавчого комітету УЄФА надати Україні і Польщі право на організацію футбольного чемпіонату Європи 2012 р. повністю себе виправдало. На його переконання, у підготовці до першості континенту все йде добре – побудовані нові стадіони, оновлюються аеропорти, ремонтуються дороги. «Ми довірилися Україні та Польщі, і сьогодні я щасливий. Нас супроводжували і криза, і політичні проблеми, урядові

перестановки – не завжди все було легко. Звичайно, організація турніру в Польщі та Україні – це великий виклик для нас. Але ми вважаємо, що все йде добре. Були побудовані нові стадіони, реконструйовані аеропорти, відремонтовані дороги», – зазначив президент УЄФА.

За його словами, Європейський футбольний Союз обрав шлях просування футболу в нові країни, і Євро-2012 в Україні та Польщі є початком реалізації цієї стратегії.

«Польщі та Україні потрібна підтримка УЄФА та експертів, оскільки вони, як і ПАР, ще ніколи раніше не організовували спортивні заходи такого масштабу. Ми докладемо всіх зусиль для того, щоб усе пройшло добре. Політичне рішення УЄФА – це виклик, і він виправдав себе. Аналогічно було з ПАР – у кінцевому підсумку все пройшло добре. Ми можемо постійно повертатися до Німеччини, Італії, Англії. Тоді не буде ніяких проблем, усім буде добре. Але треба розвивати футбол в інших регіонах», – зазначив М. Платіні.

При цьому президент УЄФА М. Платіні зізнався, що були моменти, коли він шкодував про прийняте рішення провести чемпіонат Європи-2012 в Україні та Польщі. «Коли на тобі лежить велика відповідальність, необхідно думати про майбутнє, про те, що станеться. Ми піддали серйозному тиску уряди обох країн, щоб все пройшло добре. У минулому у нас нерідко виникало бажання відмовитися від України. Проте нас завжди стримували політичні гарантії, в яких ішлося про те, що вони це зроблять. Ми довірилися їм, і сьогодні я щасливий.

Я сподіваюся, що всі будівельні проблеми наразі завершені. Досі є невеликі проблеми з готелями. Спалах кризи не дозволив українцям побудувати всі готелі згідно з планом. Проте вони знайшли кошти, щоб компенсувати ці недоліки», – заявив М. Платіні.

У свою чергу генеральний секретар УЄФА Д. Інфантино захоплений змінами, що сталися з головною ареною чемпіонату Євро-2012. «Це чудова арена з відмінною атмосферою. НСК «Олімпійський» – це один з найкрасивіших стадіонів Євро-2012» – сказав Д. Інфантино. Він відзначив якість даху, сидінь у національних кольорах, комфортних роздягалень. Легкоатлетичні доріжки не сильно віддаляють глядачів від футбольного поля.

За його словами, незважаючи на деякі тривоги чиновників УЄФА з приводу успішного завершення будівництва стадіонів, вони вірили, що Україна впорається з цим завданням. «І зараз ми бачимо підтвердження цьому», – сказав генеральний секретар УЄФА. Слід зазначити, що на сьогодні в Києві триває підготовка інфраструктури розміщення вболівальників та цільових груп УЄФА, які цього літа відвідають столицю під час чемпіонату Європи з футболу.

В Управлінні туризму і курортів повідомляють, що станом на сьогодні ПАТ «Гамалія» вже укладено 72 угоди на 8 тис. 229 номерів (20 тис. 795 місць) із закладами розміщення (готелі, гуртожитки, санаторії, бази відпочинку) для розміщення вболівальників у Києві та Київській області.

Крім того, для розміщення в Києві та Київській області сім'ї УЄФА офіційним туристичним оператором турніру – туристичною агенцією TUI Travel Plc укладено з діючими готелями 64 угоди на 6 тис. 314 номерів. Зокрема, у готелях категорії 5 зірок – 791 номер (5 готелів), готелі категорії 4 зірки – 1537 номерів (25 готелів), готелі категорії 3 зірок – 3986 номерів (34 готелі). Наразі дефіцит становить 986 номерів.

Нагадаємо, що для розміщення цільових груп УЄФА Київ має забезпечити 7 тис. 300 номерів у готелях категорій 3–4–5 – зірок: 1 тис. 950 номерів у 5-зіркових готелях; 4 тис. 950 номерів у 4-зіркових готелях; 400 номерів у 3-зіркових готелях.

В управлінні туризму одночасно повідомляють, що в Києві заплановано відкрити 12 готелів на 2 тис. 43 номери. Зокрема, три 5-зіркові готелі на 705 номерів, шість 4-зіркових готелів на 843 номери та три 3-зіркові готелі на 495 номерів.

За рахунок вищезазначених закладів профіцит номерів становитиме 956 номерів, що забезпечить виконання вимог УЄФА в повному обсязі.

Також до Євро-2012 у центральній частині столиці встановлять понад 4 тис. інформаційних покажчиків. Про це повідомила начальник Головного управління підготовки та проведення Євро-2012 у Києві Т. Слишик.

«Робота над розробкою єдиної моделі інформаційного покажчика розпочалася у 2011 р. Сьогодні, після усіх пропозицій і погоджень, ми вже маємо затверджену модель такого вказівника. Сьогодні вже навіть встановлені 10 експериментальних покажчиків на вул. Пушкінській. Вони містять назви вулиць українською мовою і латиницею», – розповіла Т. Слишик.

Крім того, першочергово покажчики будуть встановлені в межах 1,5-кілометрової зони навколо НСК «Олімпійський» – у Шевченківському, Голосіївському та Печерському районах. Передбачається, що всього буде встановлено 4 тис. – 4 тис. 200 таких покажчиків.

Відповідну роботу буде продовжено і після Євро-2012 – аналогічні покажчики встановлюватимуть в інших районах Києва. «Будуть встановлені також туристичні покажчики європейського зразка. Один такий вже з'явився на Софіївській площі. Він вказує напрямки до пам'яток архітектури та унікальних місць, розташованих поблизу. Такі вказівники допоможуть гостям нашого міста розгледіти усю його красу», – зауважила Т. Слишик.

Необхідно зазначити, що у 2012 р. триватиме відбір київських волонтерів, а також їхнє відповідне навчання та тренінги, зокрема і з міжнародними експертами, які вже організовували подібний волонтерський рух у Німеччині. Про це повідомили в Головному управлінні з питань підготовки та проведення Євро-2012 у Києві.

Крім того, стати київським волонтером виявили бажання громадяни не лише України, а й Німеччини, Росії, Польщі, Азербайджану, Норвегії, Канади, Грузії, США та навіть Індії. 75 % із зареєстрованих добровольців – дівчата та жінки, 16 % – мали досвід роботи у волонтерських проектах і

майже 80 % є студентами. Також саме волонтери організували переклад веб-сайту Приймаючого міста на п'ять іноземних мов.

Усього на сайті Приймаючого міста Києва зареєструвалися 8 тис. 70 кандидатів у волонтери.

За інформацією Головного управління, створено п'ять опорних центрів для забезпечення відбору і практичної підготовки волонтерів. Попередньо визначено головний сервісний центр для обслуговування волонтерів під час Євро-2012. Окремий сервісний пункт буде створено на території аеропорту «Бориспіль», де також працюватимуть волонтери.

Крім того, для роботи волонтерів в офіційній фан-зоні турніру планується встановити одну палатку для відпочинку та зміни груп волонтерів відповідно до годин їхньої роботи. Ініціативу підтримати волонтерський рух висловив офіційний спонсор Євро-2012 – компанія «Адідас». Компанія виготовить за власний рахунок велике шатро.

Станом на сьогодні практичну підготовку на базі Інституту соціології, психології та управління НПУ ім. М. П. Драгоманова завершили 450 волонтерів, які отримали сертифікати про завершення навчання та чекають на запрошення долучитись до роботи на період проведення Євро-2012. Усі вони пройшли практичну підготовку під час масових заходів, які проводилися в Києві.

Також Головне управління з питань підготовки та проведення Євро-2012 визначило колір форми волонтера (верх одягу зелений – низ одягу сірий) та погодило з УЄФА макети дизайну форми.

Крім того, затверджено перелік одягу та спорядження, що отримає волонтер під час проведення турніру, а саме: дві футболки, кепку, куртку, штани, шорти, взуття, сумку, шкарпетки, плащ проти дощу, бейдж з акредитаційною картою, ручку, записник та роздавальний матеріал для роботи (фан-путівники та Z-карти).

Уже оголошено тендер на визначення організації, що забезпечить виготовлення вищезазначеної продукції. Разом з тим опрацьовується система харчування волонтерів.

Водночас в аеропорту «Бориспіль» протестували термінал D. На тестування прибули 50 волонтерів, а також представники різних контрольних служб. У тестуванні брали участь і прикордонники пропускного пункту «Київ». Тестування терміналу D здійснювалося в умовах, наближених до реальних. Зокрема, волонтери брали участь у тестуванні робочих місць для прикордонного контролю, яких планується відкрити понад 70. Спілкування в рамках перевірки терміналу проходило англійською і російською мовами. Подібних тренувань у «Борисполі» буде проведено орієнтовно ще 15. Усі ці заходи заплановані в рамках підготовки аеропорту до чемпіонату Євро-2012.

У свою чергу міський голова Львова А. Садовий заявив, що для міста Львів Євро-2012 принесе в майбутньому великі прибутки. «Перш за все відчутною вигодою, яку отримало місто вже сьогодні від проекту, є вдала промоція Львова. Завдяки Євро-2012 про нас дізнався весь світ, кількість туристів істотно зростає після отримання статусу міста-господаря чемпіонату

Європи. А нещодавно Львів було визнано одним з десяти найпривабливіших європейських міст майбутнього. Крім того, Євро-2012 став поштовхом, трампліном для росту інвестиційної привабливості міста.

Другий блок питань, пов'язаних з вигодою від чемпіонату Європи, – нова інфраструктура, яку місто отримає у спадок після завершення континентальної першості. Отримання фактично нового аеропорту, з потужним сучасним терміналом, реконструйованою злітно-посадковою смугою – відкрило для нас багато міст світу. Не кажучи вже про те, що аеропорт стане головним у регіоні і обслуговуватиме багато міст.

Щодо стадіону, ми маємо дві футбольні команди, які зможуть утвердитись на новому полі. Багато коштів було витрачено на комунікації, яким понад 100 років. Їх заміна – це питання не тільки комфорту, а й безпеки для львів'ян. Адже в будь-який день комунікації могли вийти з ладу і паралізувати життя міста. І якщо провести опитування мешканців України щодо якості життя, на першому місці будуть міста, які приймають Євро-2012, які завдяки підготовці до чемпіонату перетворились на регіональні центри, які диктуватимуть моду на нові стандарти життя в Україні.

По-третє, вигоди, яку отримали не лише мешканці міста, а й всі українці – співпраця з УЄФА, яка висунула під час підготовки до Євро-2012 вимоги щодо європейських стандартів – і якості доріг, і медицини, і підготовки персоналу, організації свята. Загалом це вплинуло на покращення стандартів життя всіх людей. Що стосується фінансових підрахунків, за даними Міжнародної компанії «Монітор груп», кожен турист, перебуваючи у Львові, витрачає тут у середньому 410 дол. У 2010 р. місто відвідало 1 млн туристів, у 2011-му їх було ще більше. Тепер ми очікуємо серйозне зростання туристичних показників у 2012–2014 рр. А це ті кошти, які будуть надходити і до державного, і до міського бюджету», – зазначив А. Садовий.

Мер Львова висловив переконання, що за кілька років фінансовий результат буде відчутним.

Крім того, реконструкція злітно-посадкової смуги аеропорту у Львові вийшла на завершальний етап. Про це повідомив начальник БУ-8 О. Шилюк. За його словами, минулого року на об'єкті будівельниками виконано великий обсяг робіт.

«До кінця 2011 р. верхній шар бетонного покриття був покладений на 2400 м ЗПС. «Худий» бетон укладений на 2800 м смуги, а ґрунтоцемент – на 2850 м. Стабілізація піском виконана по всій довжині ЗПС, тобто на 3300 м. Залишилося виконати близько 20 % стабілізації земляного полотна на пероні № 1, і близько 10 % на льотних полях. Також до кінця року було перероблено близько 3 млн куб. м ґрунту», – сказав О. Шилюк.

Він також повідомив, що на сьогодні фахівці розпочали підготовчі роботи завершального етапу. «Як тільки погода стабілізується, тут почнуться основні роботи із завершення реконструкції львівської ВПП», – підкреслив керівник.

Поряд з цим підготовка до чемпіонату Європи з футболу 2012 р. в Донецьку знайшла нове дихання після того, як цей напрям почав

координувати віце-прем'єр-міністр України, міністр інфраструктури Б. Колесніков. Про це сказав донецький міський голова О. Лук'янченко. «Місто практично три роки з п'яти не отримувало коштів на підготовку до Євро-2012. Ситуація змінилася лише завдяки приходу і координуванню цього напрямку віце-прем'єром Б. Колесніковим. Завдяки йому ми багато чого досягли», – зазначив мер. За його словами, у рамках підготовки до Євро-2012 «за півтора року в економіку Донецька притягнуто понад 10 млрд грн фінансових ресурсів».

У 2011 р. заходи з підготовки до Євро-2012 профінансовані у розмірі 4 млрд 480 млн грн. «Більшу частину з цих коштів Донецьк отримав з державного бюджету – 3 млрд 210 млн, з міського бюджету було виділено 267 млн грн, з обласного бюджету – 7 млн грн і понад 1 млрд грн – це приватні інвестиції», – пояснив мер Донецька.

Говорячи про виконану роботу у 2011 р. в рамках підготовки до футбольного турніру, О. Лук'янченко поінформував про те, що на сьогодні в Донецьку завершується будівництво міжнародного аеропорту, побудована нова злітно-посадкова смуга, завершено будівництво аеродромно-диспетчерської вишки, зведено будівлю нового пасажирського терміналу, на Донецькому залізничному вокзалі ведеться будівництво нових пасажирських вокзалів.

Крім того, у місті після реконструкції відкрився готель «Шахтар Плаза» на 320 місць, друга черга готелю «Вікторія» на 124 номери і готель «Озерна» на 33 номери.

Крім того, для Донецька в 2011 р. був придбаний пасажирський транспорт великої місткості: тролейбуси й автобуси.

«... Немає сумніву, що ігри пройдуть на високому рівні... Готуючись до Євро-2012, ми серйозно оновимо міську інфраструктуру, яка зможе служити багато десятиліть городянам і гостям нашого міста», – резюмував О. Лук'янченко.

За його словами, головним завданням, без виконання якого донецькій владі не можна буде вважати рік вдалим, є підготовка та проведення заходів Євро-2012. «Донецьк повинен вчасно закінчити і провести на належному рівні п'ять матчів Євро-2012», – зазначив донецький міський голова О. Лук'янченко.

Серед завдань на поточний рік: закінчення будівництва і введення в експлуатацію Донецького аеропорту, завершення реконструкції залізничного вокзалу станції «Донецьк», завершення будівництва і ремонту восьми автомобільних доріг, готелів і гуртожитків міста.

Також планується придбати ще 10 трамваїв, провести ремонт частини трамвайного шляху і 8,5 км тролейбусних ліній, закупити п'ять реанімобілів.

«Окрім того, нам необхідно провести роботи з організації зони гостинності, буферних і паркувальних зон, фан-зони для уболівальників біля стадіону «Шахтар» і створення кемпінг-парку для розміщення 3,5 тис. уболівальників», – повідомив О. Лук'янченко. У свою чергу харківський міський голова Г. Кернес заявив, що міська влада зробить усе можливе, щоб уболівальники різних країн під час Євро-2012 відчули атмосферу великого

футбольного свята.

«Можу запевнити представників усіх країн, збірні яких гратимуть у Харкові, що ми врахуємо всі побажання вболівальників та федерацій, тому що повинні створити атмосферу великого свята футболу і виправдати очікування вболівальників.

Тому ми будемо й надалі зустрічатися з представниками футбольних федерацій, адже для нас це обмін досвідом з питань безпеки, розміщення, сервісу. Це підвищить рівень нашої гостинності, престиж міста», – зазначив Г. Кернес.

Він також відзначив важливість питань безпеки іноземних уболівальників і загроз, які можуть становити футбольні хулігани. «Сьогодні нам важливо знати ті особливості, які є в голландських уболівальників, тому що це серйозна публіка, серед них є футбольні хулігани і т. д. Тому нам дуже важлива відповідна інформація від Футбольної асоціації Нідерландів. А наші органи правопорядку та безпеки будуть ці дані вивчати, готуватимуться, робитимуть висновки», – розповів мер. При цьому директор Футбольної асоціації Нідерландів Берт ван Ооствейн зазначив, що проблем з голландськими уболівальниками не буде. «Я бачив сотні матчів збірної нашої країни – нічого екстраординарного на цих матчах не відбувалося. Уболівальники нашої збірної і фани голландських клубів – це зовсім різні люди. Я впевнений, що з нашими вболівальниками все буде в порядку. Ми плануємо отримати на Євро-2012 звання найкращих фанатів, чого вже не раз домагалися на інших світових та європейських футбольних форумах», – наголосив Берт ван Ооствейн.

Проте єдиною проблемою, яку Україна повинна вирішити до початку чемпіонату Європи з футболу, залишається підготовка аеропортів міст, що приймають Євро-2012. Про це розповів віце-прем'єр-міністр України, міністр інфраструктури Б. Колесніков.

«Що стосується майбутнього чемпіонату Європи, то з усіх оргмоментів у нас залишилися тільки аеропорти. Це складніше, ніж підготовка стадіонів, де у нас є можливість стажуватися на “Донбас Арени”, а завдяки матчам Ліги чемпіонів є злагоджені колективи працівників стадіонів. А ось аеропортів необхідного рівня в Україні небагато. А якщо бути зовсім вже точним – то один “Бориспіль”. Підготовка менеджменту в нові аеропорти – це проблема номер один, і цим-то ми і займаємося», – сказав віце-прем'єр.

Отже, не викликає сумніву те, що проведення Євро-2012 дає змогу розв'язати безліч накопичених поточних проблем.

При цьому слід зазначити активізацію міських голів міст, які приймають чемпіонат Європи, у підготовці до чемпіонату. Вони виконали величезну роботу, яка дає змогу точно сказати, що Євро-2012 буде в Україні.

Таким чином, можна зробити висновок, що Україна на сьогодні має всі підстави для реалізації європейських сподівань стосовно успішного проведення Євро-2012 (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких видань: Євро-2012 (<http://2012ua.net>); УРА-Інформ (<http://urainform>).*

com); *MIGnews* (www.mignews.com.ua); *Західна інформаційна корпорація* (<http://www.zik.com.ua>); *Главред // Столиця* (<http://stolitsa.glavred.info>); *Минфин* (<http://minfin.com.ua>); *Чемпіон* (www.champion.com.ua).

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Российские инвестиции в украинскую экономику

Новая волна экономического кризиса в Европейском союзе и связанные с этим опасения инвесторов снижают темпы роста внешних вложений в украинскую экономику, что в нынешнем году приведет к необходимости все больше ориентироваться на внутренние инвестиционные ресурсы. Эти ресурсы, по мнению экспертов, еще не до конца исчерпаны. В то же время ухудшение отношений Украины с ЕС и проблемы в еврозоне заставляют Украину искать формы более тесного инвестиционного сотрудничества с Россией.

Основными рисками для инвестиций в Украину эксперты традиционно называют политическую и курсовую нестабильность, монополизацию основных отраслей экономики, слабый внутренний рынок, несовершенство законодательной базы, непрозрачность судебной системы, непродуманную налоговую политику, коррупцию, избирательное государственное лобби и т. д. Эти факторы вместе с обострением кризисных тенденций в мировой экономике в 2011 г. стали причиной падения уровня прямых иностранных инвестиций в Украину.

По заявлению председателя Комитета экономистов Украины А. Новака, уровень прямых иностранных инвестиций в Украину в 2011 г. упал до уровня кризисного периода 2008 г. «В 2011 г. инвестиционный климат в Украине стал еще хуже, чем в 2009 г.», – сообщил эксперт.

Председатель правления «Укринбанка» В. Клименко также указывает, что общая инвестиционная привлекательность Украины как объекта для вкладывания средств падает. По его словам, Украина, безусловно, получает инвестиции от передовых государств мирового уровня, но если говорить об общем уровне, то он падает. «Это есть факт, и тому подтверждение, что наша страна опустилась в мировых рейтингах инвестиционной привлекательности на несколько ступенек», – заявляет В.Клименко.

Как сообщают СМИ, в IV квартале 2011 г. индекс инвестиционной привлекательности рынка Украины для иностранных инвесторов, определяемый Европейской бизнес-ассоциацией, упал до самого низкого уровня с момента начала его определения. В частности, индекс IV квартала составил 2,19 балла (в III квартале – 2,56). По информации исполнительного директора Европейской бизнес-ассоциации Г. Деревянко, среди основных жалоб респондентов – рост фискального давления, коррупция. Как подчеркивает президент ЕБА Т. Фиала, бизнес не верит в улучшение бизнес-среды – в судах 96 % решений принимаются в пользу налоговых органов, растут коррупционные ставки. Как отмечает руководитель отдела торговли и

экономики представительства ЕС в Украине У.Хауер, ухудшение показателя инвестиционной привлекательности Украины вызывает обеспокоенность в ЕС.

В то же время эксперты указывают, что показатели уровня прямых иностранных инвестиций за период с начала 2011 г. остались позитивными. По информации Госагентства по инвестициям за 10 месяцев приток прямых иностранных инвестиций в страну составил 5,5 млрд долл. – на 35,7 % больше, чем в январе – октябре 2010 г. При этом глава Госинвестиций В.Каськив прогнозировал, что по окончании года ПИИ достигнут 7,5 млрд долл.

Как подчеркивают специалисты, причины возможного оттока внешних инвестиций заключаются прежде всего в сужении глобального инвестиционного рынка. По оценке А.Клюева, долговой кризис в Евросоюзе заставил международных инвесторов переводить свои средства с так называемых рискованных рынков в более защищенные активы.

На 1 января 2012 г. объем прямых иностранных инвестиций в акционерный капитал, внесенных за все время независимости, составил 48,466 млрд долл., что на 8,2 % больше, чем в начале года. При этом 80 % всех вложений (38,787 млрд долл.) поступили из стран ЕС, и только 8 % – из СНГ, что свидетельствует, что экономика еврозоны имеет для Украины значение не только в плане внешней торговли. Среди стран-инвесторов лидирует Кипр – 12,089 млрд долл. (24,9 %), далее следует Германия – 7,288 млрд, Нидерланды – 4,914 млрд, Австрия – 3,448 млрд, Россия – 3,440 млрд, Британия – 2,504 млрд. Большая часть прямых иностранных инвестиций приходится на финансы (33,4 %, или 16,199 млрд долл.), в промышленности сосредоточен 31 % совокупного объема инвестиций – 15,009 млрд долл. Так, металлургия занимает в общей структуре ПИИ 12,5 % (6,074 млрд долл.), химия – 3 % (1,357 млрд), машиностроение – 2,5 % (1,227 млрд долл.). При этом инвестиции из России в первую очередь обращены на ГКМ, финансы, АПК, телекоммуникации, инфраструктуру.

Анализируя проблему российских инвестиций в украинскую экономику, эксперты обращают внимание на то, что даже частные российские инвестиции в Украину следует рассматривать как наполовину государственные, поскольку считается, что право ведения крупного бизнеса в РФ российские бизнесмены получают в Москве на уровне президента и премьера, и руководителям РФ компании часто более подотчетны, чем собственным акционерам. Кроме того, специалисты указывают, что в ситуации, когда крупнейшим инвестором Украины является Кипр, называть российскими инвестициями только деньги, пришедшие с территории России, некорректно.

Представители руководства Украины и РФ пока считают недостаточным уровень сотрудничества в инвестиционной сфере и в обозримом будущем намерены его активизировать. Об этом, в частности, шла речь на недавней встрече глав украинского и российского правительств Н.Азарова и В. Путина. По словам В.Путина, российские инвестиции в экономику

Украины в 2011 г. превысили 1 млрд долл., а украинские инвестиции в экономику России достигли уровня свыше 325 млн. долл. «Это очень мало для обоих государств, нужно подумать над тем, как их увеличить», – отметил премьер-министр РФ. «В инвестиционной сфере нам нужно еще много работать, чтобы ваши инвестиции приходили в Украину, а наши – в Россию», – заявил глава украинского Кабмина Н.Азаров.

Заявления представителей руководства двух стран о том, что диалог между Россией и Украиной выходит на качественно новый уровень и декларирование стремления к углублению экономического сотрудничества между ними вызвало некоторую обеспокоенность со стороны Запада. Так замгоссекретаря США по делам Европы и Евразии Ф.Гордон заявил, что курс властей Украины и Беларуси на сокращение связей с Западом и усиление зависимости от России не отвечает интересам этих стран. «Мы хотим, чтобы Украина была на свободном и прозрачном энергетическом рынке независимой. Это, кстати, в полной мере относится и к Беларуси», – сказал Ф.Гордон. «Однако же обе эти страны избирают путь, который ведет к ограничению экономических и политических отношений с Западом и усилению связей и, откровенно говоря, зависимости от России. Не думаю, что именно этого они хотят», – подчеркнул он.

Как отмечают эксперты, тесная интеграция многих отраслей украинской экономики с Россией делает перспективы развития ключевых проектов и предприятий выгодными для российской стороны, стремящейся к получению все большего контроля над ними. Такая ситуация не может не беспокоить крупных собственников в Украине и создает определенные проблемы для двусторонних отношений. При этом сегодня у России достаточно рычагов политического и экономического давления для реализации своих интересов в Украине.

Обозреватели отмечают, что сегодня существует тенденция укрупнения российских холдингов за счет украинских. Причем препятствует ей не столько сопротивление внутри Украины, сколько противоречия во взглядах на детали операций в России и неэффективность действий управленцев, отвечающих за стратегические поглощения и приобретения. При этом эксперты указывают на имеющийся опыт, который свидетельствует о низком уровне заинтересованности российских инвесторов в технологическом переоснащении и внедрении инноваций в украинской экономике. Напротив, часто ведение дел инвесторами из РФ на украинских предприятиях сводится к восстановлению старых производственных цепочек, использованию устаревших технологий и т.д. В качестве примеров пресса указывает на опыт деятельности ТНК-ВР, которую обвиняют в попытках «перекроить под себя рынок» и разбалансировать рыночные конкурентные механизмы. Обозреватели подчеркивают, что компания действует не вполне эффективно, в частности, не реализует масштабные проекты по экспорту собственного топлива из Украины в ЕС и т. д.

Деятельность другого крупного российского инвестора – компании «ЛУКойл», владеющий Одесским НПЗ, – также подвергается критике

специалистов. По их мнению Одесский НПЗ находится в неопределенном состоянии и развивается слабо. Долгое время он просто доочищал нефть и экспортировал ее, получая возврат НДС из госбюджета как экспортер. Для реализации российских геополитических интересов по недопущению диверсификации поставок в Украину энергоносителей нефтепровод Одесса – Броды несколько лет работал в реверсном режиме, и сибирская нефть поступала на Одесский НПЗ. Однако это не помешало предприятию периодически останавливать производство, ссылаясь на техническую необходимость, и указывать на невыгодность переработки нефти в Украине.

Не стал производителем широкой номенклатуры товаров и не увеличил объемы производства купленный российским бизнесменом Р. Абрамовичем Запорожский алюминиевый комбинат, несмотря на то, что эксперты рассматривают его как базу для смежных видов бизнеса, поддерживающих не всегда прибыльный цикл основного производства.

Приход российских инвесторов на Николаевский глиноземный завод также не принес предприятию особых результатов. Более того, инвестиционные обязательства «Российского алюминия» со временем были пересмотрены в сторону их облегчения.

Одним из видов российских инвестиций в Украину пресса называет консолидацию группы высокотехнологичных производств К. Григоршиным – гражданином РФ, сформировавшим портфель заказов крупных российских государственных компаний для НПО имени Фрунзе, «Зори-Машпроект», «Запорожского трансформаторного завода».

Инвестирование в украинское авиастроение для России приобрело форму создания СП, в результате чего большее число самолетов стало производиться в РФ, а не в Украине.

Одним из главных объектов внимания со стороны российских инвесторов является металлургическая отрасль, постепенно восстанавливающаяся после кризиса.

Напомним, в 2007 г. металлургические и сырьевые активы группы «Приват» приобрел российский «Евраз». В начале 2010 г. корпорацию «Индустриальный союз Донбасса» (в корпорацию входят Алчевский меткомбинат, «Алчевсккокс», меткомбинат имени Дзержинского, ISD-Dunaferr (Венгрия), и ISD-Huta Chkstochowa (Польша)), так же приобрели российские инвесторы, предположительно «Евраз» совместно с Внешэкономбанком. По мнению экспертов, контроль над ИСД создал россиянам идеальную площадку для дальнейшего захвата украинской металлургии в ближайшие годы. Позже российской компанией «Мечел» был приобретен Донецкий Электро-металлургический завод (ДЭМЗ).

Специалисты констатируют формирование в металлургической отрасли крупных интернациональных холдингов с диверсифицированным производством, сырьевой базой и вертикальной интеграцией. Отдельные предприятия, не входящие в крупные холдинги, например ММК им. Ильича или Запорожсталь, вынуждены были объединиться с более крупными игроками.

Наиболее привлекательной для российских инвесторов сегодня является газотранспортная система. Российский «Газпром» при участии правительства РФ давно пытается получить над ней полный или частичный контроль. Украина не желает терять стратегически важную транспортную артерию, но и не может ею эффективно распоряжаться, поэтому ГТС сегодня является предметом политического торга.

Обозреватели указывают, что российским структурам удалось проникнуть во все проекты по добыче нефти и газа, которые планируется запустить на участках шельфа Черного моря, принадлежащих Украине. По словам эксперта Института энергетических исследований (Киев) Ю.Корольчука, Россия будет участвовать во всех трех украинских проектах разработки шельфа Черного моря. Первый – это совместное предприятие (50 % на 50 %) между «Нефтегазом Украины» и российским «Газпромом» по разработке структуры Палласа. Второй – это совместная работа (50 % на 50 %) «Черноморнефтегаза» и «Лукойла» по освоению месторождений Одесского, Безымянного и Субботина. Третий – проект по разработке Прикерченского участка, где по 25 % принадлежит Vanco International Ltd., ДТЭК (Донбасская топливно-энергетическая компания Р.Ахметова, 50 % которой сконцентрировал Инвестиционно-финансовый дом «Капиталь» (Россия), связанный с российской группой «Лукойл»); Shadowlight Investments Limited российского бизнесмена Е.Новицкого и анонимной австрийской компании Integrum Technologies Ltd. «И если российский бизнесмен Новицкий на территории Украины уже давно стал тенью Ахметова и играет с ним в одной команде, то российский «Лукойл» откровенно тяготеет к Кремлю и уже давно получил статус провластного российского бизнеса. Поэтому говоря “Лукойл” – подразумеваем российская власть. Теперь между “Лукойлом” и ДТЭК начнется борьба за австрийскую компанию Integrum Technologies Ltd», – считает эксперт Института энергетических исследований (Киев) Ю.Корольчук.

«Поведение российских компаний “Газпром” и “Лукойл” свидетельствует о том, что Россия целеустремленно “влезла” во все самые привлекательные шельфовые проекты, которые могут заинтересовать потенциальных инвесторов из глобальных корпораций (BP, Shell, Total). Присутствие во всех шельфовых проектах Украины российских “агентов” – “Газпром” и “Лукойл” – в будущем позволит им высказывать свою позицию по важным вопросам. И если, например, тот же “Нефтегаз Украины” или ДТЭК “приведет” на украинский шельф британскую BP или французскую Total, то “Газпром” или “Лукойл” сможет с легкостью заблокировать их участие в разработке месторождений», – заявляет Ю. Корольчук, подчеркивая, что российские компании не являются лучшими партнерами для разработки шельфа Черного моря, поскольку у них нет успешно реализованных проектов по разработке глубоководного шельфа, кроме освоения континентального российского и зарубежного шельфа.

Еще один пример роста влияния российского капитала – установление контроля группой В.Новинского и К.Григоришина над николаевским

заводом «Океан», вслед за приобретением Херсонского судостроительного завода и Николаевского Черноморского судостроительного завода. Критически настроенные эксперты подчеркивают, что последние события вокруг «Океана» происходят параллельно принятию Закона о портах, в результате которых планируется подвергнуть переходу в частную собственность весь портовой комплекс Украины. По их мнению, Россия таким образом проводит политику «мирной аннексии стратегически важных объектов Украины».

Со стороны российских инвесторов (наряду с китайскими) также наблюдается повышение интереса к банковской системе Украины. Как сообщает пресс-служба Национального банка Украины, вполне возможно, что вскоре произойдет открытие новых банков со стороны китайских и российских частных инвестиционных групп. Согласно данным НБУ, стороны уже отметили обменный курс, который отвечает норме платежного баланса и инфляции в государстве. «На сегодняшний день ситуация с валютным рынком демонстрирует завидную стабильность, и у нас нет серьезных предпосылок для девальвации валютного курса», – заявляет глава НБУ С.Арбузов.

«В Украине широко представлены российские банки. Это в первую очередь “Сбербанк России”, “Внешторгбанк”, “Альфа-банк”, – говорит президент Ассоциации «Днепровский банковский союз» В. Косюга. Помимо этих банков, на украинском финансовом рынке работают менее крупные инвесторы. Например, «Энергобанк», «Русский стандарт», «БМ Банк» и «Петрокоммерц-Украина». Все они предлагают широкий комплекс финансовых услуг. При этом, по мнению эксперта, российские банки усиливают свое влияние в Украине, а возможный переход на рубли при расчете за газ с Россией будет этому еще более способствовать.

Напомним, недавно глава НБУ С. Арбузов сообщил, что Нацбанк Украины планирует сделать российский рубль резервной валютой уже в 2012 г. По его словам, это означает, что рубль будет использоваться при формировании валютных резервов НБУ, а в стране будет создан рублевый рынок в объеме до 10 млрд долл. Эксперты считают такое решение политически выгодным для РФ, но финансово рискованным для Украины.

С. Арбузов, напротив, считает, что существующие проблемы связаны с отсутствием в стране рублевого рынка: «Сегодня товарооборот между Украиной и Россией – более 50 млрд долл. Если хотя бы на 10 % перевести расчеты в рубли, нам хватит, чтобы абсолютно спокойно оплатить импорт газа в рублях». Глава НБУ отметил, что такая форма расчетов – не обязанность, а право «Нефтегаза». Но если украинская компания сможет покупать рубля за гривни, а доллар будет исключен из этой схемы обмена валют, то экономия при оплате поставок газа составит несколько миллиардов долларов в год.

Некоторые обозреватели и политики (в основном из оппозиционного лагеря), считают, что в результате расширения рублевой зоны и контроля курса рубля, власти РФ получают мощные рычаги влияния на Украину. Так,

экс-министр финансов И.Уманский считает опасной идею перевода межгосударственной торговли в рубли, поскольку в рублевую зону таким образом будут вовлечены бюджетобразующие отрасли Украины – аграрный рынок, машиностроение, металлургия. Кроме того, экспорт товаров из Украины в валютном выражении значительно отстает по объемам от поставок импорта из России. В итоге возможна ситуация, когда украинский Нацбанк не сможет устанавливать правила на внутреннем валютном рынке. «Речь идет о финансовой независимости Украины», – считает И.Уманский.

По словам руководителя экономических программ Центра Разумкова В.Юрчишина, сегодня ситуация такова, что Украина превратилась в рынок сбыта российских товаров, а также в крупнейшего покупателя российского газа. При такой структуре торговли рубль можно ввести в оборот в Украине разве что искусственными мерами.

Эксперты считают, что переход на расчеты за газ в рублях является вынужденным шагом власти: «Нефтегаз», существующий в режиме дефицита средств, не может ни покупать доллары на межбанковском рынке, ни занимать их на Западе. Экс-вице-премьер по вопросам экономики и финансов В. Пинзеник допустил, что правительство, не договорившись пока о продолжении сотрудничества с МВФ, взяло курс на получение российских кредитов. Для этого, возможно, и создается рынок рубля. Однако тем самым правительство переносит в Украину все риски, связанные с курсом российской валюты.

Относительно перспектив притока иностранных инвестиций в Украину в 2012 г. эксперты отмечают, что этот процесс замедлится вследствие «похолодания» на мировых рынках (инвесторы отказываются вкладывать в рискованные активы, к которым относятся и инвестиции в развивающиеся страны, в том числе и в Украину) и резкое снижение инвестпривлекательности Украины.

По словам руководителя аналитического подразделения группы IСU А. Вальчишена, приток капитала ожидается в транспортной отрасли, энергетике и сельском хозяйстве. При этом инвесторы скорее будут приобретать доли в компаниях, нежели выкупать целые пакеты акций. Слияния и поглощения же возможны в промышленном секторе.

Внимание иностранных инвесторов в 2012 г. привлечет госсектор. Напомним, осенью 2011-го правительство утвердило Госпрограмму приватизации на 2012–2015 гг., в соответствии с которой в течение трех лет Фонд госимущества намерен продать оставшееся ликвидное госимущество. Уже готовы постановления о продаже гор- и облгазов. По словам главы ФГИУ А.Рябченко, продажа госпакетов акций предприятий, возможно, начнется уже в I квартале 2012 г.

Вообще ситуация с инвестированием в 2012 г. будет подобна 2011 г. «Самым большим иностранным инвестором в нашу страну в 2011-м был, как и ранее, Кипр, что свидетельствует об украинской природе капитала и по сути является реинвестированием прибыли», – говорит аналитик ИК Concorde Capital С. Рекрут. По данным Госстата, на долю Кипра приходится

более 20 % всех ПИИ (\$12,09 млрд), при этом Украина осуществляет прямые инвестиции в 47 стран мира и подавляющая их часть – 92,6 % – направляется на Кипр. «Настоящих инвесторов, в классическом понимании, в нашей стране уже нет лет пять», – считает аналитик ИК «Ренессанс Капитал Украина» А. Головач. Что касается России, то она будет наращивать капитал в Украине (в частности в банковском секторе), но завозить капитал в страну, как считают обозреватели, россияне будут также через офшоры.

Объем рынка слияний и поглощений, по оценке управляющего директора, главы департамента инвестиционно-банковских услуг Concord Capital В. Струкова, в 2012 г. особо не изменится, но капитал из России и Азии может подтолкнуть его к росту. «Самая большая активность ожидается в агросекторе, в котором продолжается консолидация в преддверии отмены моратория на продажу сельскохозяйственной земли», – считает эксперт. Составляющей реализации планов россиян по вкладыванию средств в украинское сельское хозяйство обозреватели называют назначение председателем новообразованного Российского фонда прямых инвестиций – (РФПИ) с капиталом 10 млрд долл. К. Дмитриева, ранее работавшего в Украине и руководившего инвестиционным фондом Icon с капиталом 1 млрд долл. Ожидаются также крупные сделки в нефтегазовом секторе, где основными покупателями будут украинские финансово-промышленные группы, крупнейшие российские холдинги и ряд иностранных стратегических инвесторов. Дополнительными драйверами роста объема сделок могут стать: привлечение средств украинскими компаниями на IPO и увеличение объема российских инвестиций. Крупнейшие российские компании с государственной поддержкой могут значительно увеличить объем инвестиций в Украину, констатирует В. Струков. Российские банки, которые находятся в лучшем финансовом положении, чем европейские, смогут профинансировать крупные сделки на рынке слияний и поглощений. Среди крупных сделок, ожидаемых в 2012 г. обозреватели отмечают продажу АТБ и продажу мобильного подразделения Укртелкома.

Согласно прогнозам экспертов, положительное влияние на рынок окажет проведение Евро-2012, а потенциально отрицательное – грядущие выборы в парламент. В то же время футбольный чемпионат пройдет на фоне ожиданий нового финансового кризиса и понижения рейтингов Украины, что не способствует росту интереса инвесторов к стране.

Как отмечает руководитель отдела корпоративных финансов и M&A компании «Эрнст энд Янг» в Украине В. Остапенко, «в данный момент мы видим ослабление интереса к сделкам со стороны крупных европейских корпораций, однако сохраняется интерес со стороны российского бизнеса и возрастает активность азиатских инвесторов».

Ефективність інтеграції крізь призму інвестування

Щорічне дослідження «Індекс рівня глобалізації», яке проводить «Ернст енд Янг», третій рік поспіль підтверджує достатньо високий рівень інтеграції України у світову економіку. Цей індекс визначає рейтинг 60-ти найбільших економік світу на підставі їх глобалізації і враховує такі складові, як робоча сила, торгівля, капітал, технології та культура. На базі всіх перерахованих даних з'ясувалося, що верхівку списку найбільш глобалізованих посіли територіально малі Гонконг, Ірландія, Сінгапур, Бельгія і Швеція. Німеччина посіла 14-те місце, Франція – 20-те, Сполучені Штати – 23-те місце, Південна Корея – 29-те, випередивши Японію на 40-му місці.

Що стосується України, то країна посідає третій рік поспіль 44-ту позицію. Показники, які покращали за період з 1995 до 2011 рр.: приріст прямих інвестицій (внутрішніх і зовнішніх % ВВП) з 0,7 % (за середнього показника для індексу 3,6 %) до 4,1 % (за середнього показника 4,5 %); розвиток туризму (внутрішній і зовнішній, з розрахунку на 1 тис. чол. населення), з 202 (за середнього показника 857) до 938 (за середнього показника 1308). Позитивним чинником для України є збільшення співвідношення зовнішньоторговельного обороту і обсягів ВВП з 103 % до 111 %, який з 1995 р. залишається на рівні вище середнього по індексом¹.

За таких досить позитивних показників, Україна не повною мірою використовує всі переваги причетності до глобальної економіки.

Інтеграція передбачає довіру та передбачуваність у поведінці партнерів, дотримання ними прозорих і зрозумілих «правил гри». Україна наразі відчуває дефіцит довіри до себе як до потенційного партнера щодо інтеграційних процесів.

У першу чергу це демонструє зниження рівня іноземного інвестування в економіку Української держави. Показовим у цьому контексті є те, що найбільший після Кіпру інвестор в економіку України – Німеччина – знизила свою присутність з 18,1 % у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в Україну у 2008 р. до 15,0 % у 2011 р.

Як відомо, основними критеріями для інвестування в країни, що розвиваються, є обсяг ринку і перспективи економічного зростання країни, наявність інфраструктури, розумний рівень оподаткування і прозорість податкового режиму, стабільна політична ситуація, а також гарантії безпеки інвестицій, захист прав власності і верховенство закону.

Україна ж, за даними рейтингу Doing Business-2012, підготовленого Всесвітнім банком і Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) (дані наводяться за станом на 1 червня 2011 р.), перебуває на 111 місці за показником захисту прав інвесторів². Загалом Україна посіла 152 місце з

¹ Литвак Д. Конфликт со временем. О том, что мешает Украине ускорить интеграцию в мировую экономику // Инвестгазета (<http://www.investgazeta.net/blogi/konflikt-so-vremenem-162435>). – 2012. – 27.01.

² Инвестиции & Украина // Investor Relations Agency (<http://www.ua-ir.com.ua/ru/investments>). – 2012. – 28.01.

183, знизившись за останній рік на три позиції.

Водночас у рейтингу стосовно відкриття бізнесу Україна посіла 112 місце, забезпечення виконання контрактів – 44 місце, отримання кредитів – 24 місце.

У рейтингу зі сплати податків Україна посіла 181 місце, з отримання дозволів на будівництво – 180 місце, реєстрації власності – 166 місце, ліквідації бізнесу – 156 місце, міжнародній торгівлі – 140 місце.

Серед країн СНД лідируючу позицію посідає Казахстан, який піднявся на 47-ме місце (58-ме роком раніше). Вірменія – 55 (61), Азербайджан – 66 (69), Білорусь – 69 (91), Киргизстан – 70 (67), Молдова – 81 (99), Росія – 120 (124), Таджикистан – 147 (152), Узбекистан – 166 (164). Грузія посідає 16 позицію, піднявшись на сходинку в порівнянні з минулим роком.

Що стосується України, то результати 13-ї хвили щоквартального опитування перших осіб компаній – членів Європейської бізнес-асоціації показали, що в оцінках тенденцій, що панують на ринку і в економіці України, респонденти відзначали домінуючі негативні тенденції. Часто інвестори скаржилися на посилення тиску з боку владних структур (12 %), укорінення корупції (11 %), труднощі у сфері оподаткування, особливе відшкодуванні ПДВ і загальну ринкову нестабільність (по 9 %) ³.

Таким чином незбалансована податкова політика, перманентна політична нестабільність, відсутність гарантій безпеки інвестицій і можливості відстояти свої права власника в суді обмежують інвестиційні ініціативи з одного боку, з іншого – у цих умовах нормою ведення бізнесу стає корупція і рейдерство.

При цьому президент Американської торгової палати в Україні (American Chamber Commerce in Ukraine) Хорхе Зукоскі підкреслює складність, а часом і неможливість для західного інвестора відстоювати в таких умовах свої інтереси і права: «Ми, іноземці, дуже часто просто зв'язані такими речами, як закон США про корупційні практики за кордоном, або закон про хабарі у Великобританії, що недавно з'явився.

Ми просто юридично не можемо працювати так, як працюють деякі українські компанії. Це протизаконно. Це проти нашої корпоративної культури і корпоративної етики» ⁴.

У цьому контексті варто нагадати, що основний чинник, що впливає на інвестиційний клімат, – це зручність ведення бізнесу, особливо рівень оподаткування і рівень корупції. За цим показником Україна перебуває на одному з останніх місць у світі (згідно з рейтингом Всесвітнього банку Doing Business). Як справедливо зазначає аналітик ІГ «Арт Капітал» О. Іванець, «це ті чинники, які на 100 % залежать від бажання уряду і за якими протягом останніх 10 років іде тільки погіршення» ⁵. Складно сперечатися з висновком експерта стосовно того, що такий жалюгідний стан справ пояснюється тим,

³ Кисляк Р. Инвесторам не подошел климат // Экономические известия. – 2011. – 14.10. – № 179 (1639).

⁴ Матеріали онлайн-відеоконференції президента Американської торгової палати в Україні Хорхе Зукоскі // Деньги.ua (http://dengi.ua/news/86003_Gotovy_li_inostrancy_prodolzhat_rabotat_v_Ukraine_.html). – 2011. – 4.10.

⁵ Кисляк Р. Инвесторам не подошел климат // Экономические известия. – 2011. – 14.10. – № 179 (1639).

що влада зацікавлена в розвитку певних компаній і бізнес-груп, а не економіки в цілому. На жаль, Україна в цьому відношенні сьогодні не демонструє достатньої політичної волі, як, наприклад, Грузія, яка за два роки в цьому рейтингу з кінця списку піднялася в топ-15 країн світу.

Що стосується діяльності вітчизняних компаній, то необхідність вести бізнес, систематично порушуючи законодавство, сприяє формуванню «зłodійської» психології, формує у підприємця відчуття, з одного боку, – уразливості, з іншого – вседозволеності. І перше, і друге – далекі від стандартів і розуміння європейців. Таким чином, проблеми економічної інтеграції посилюються психологічними, ментальними розбіжностями.

Отже, необхідні системні зміни, які дадуть змогу країні претендувати на принципово новий імідж майданчика для інвестиційних проектів. Прогресивній економіці потрібне прогресивне суспільство, оскільки будь-яка економіка – насамперед продукт суспільства, яке її породило, і залежить від його основних інституцій. Якщо країні вдасться прискорити економічний прогрес, але її ключові інституції відстають, цей дисонанс неминуче обмежить можливості залучення інвестицій і зменшить шанси ефективної інтеграції.

Н. Половинчак, влас. кор. СІАЗ

Придністровська партія української зовнішньої політики

Україні випала нагода посилити свій регіональний вплив. Цьому можуть сприяти нові обставини давнього придністровсько-молдовського співіснування. Як відомо, це співіснування останні десятиліття не обходилося без посередників та миротворців, що давало змогу країнам, які виконували цю роль, – у першу чергу Росії – нарощувати і без того серйозну політичну вагу в регіоні. Схоже, нинішній рік створює сприятливу зовнішньополітичну кон'юнктуру вже для України. Це, по-перше, прихід до влади в Придністров'ї в результаті президентських виборів Є. Шевчука, який, за прогнозами експертів, хоч і буде достатньо лояльним до Росії (борги невизнаної республіки за газ фінансова залежність від Кремля спадком минулого все ще не стали), але не вважається її прямим ставлеником.

Другий момент. Актуалізовані прикордонним інцидентом початку цього року (коли від кулі російського миротворця загинув 18-літній водій-молдаванин) розмови про необхідність перетворення нинішньої миротворчої операції на Дністрі під егідою РФ у громадянську місію під міжнародним мандатом ОБСЄ, ЄС або ООН. Група громадських організацій Молдови звернулася до світових лідерів із закликом втрутитися в ситуацію в Придністров'ї, замінивши існуючу в регіоні миротворчу місію. Автори документа адресували своє звернення, зокрема, президентам Молдови, Росії, США, України, Франції, Польщі, Румунії, президентові Європейської ради Г. Ван Ромпею, президентові Європарламенту М.Шульцу та іншим світовим

лідерам. Раніше Молдова неодноразово заявляла про необхідність повного й беззастережного виведення російських військ і озброєння з регіону. За виведення російських військ з території Придністров'я виступав і Північноатлантичний альянс.

Проте в Тирасполі з миротворцями розлучатися не хочуть: Придністров'я виступає за збереження нинішнього формату миротворчої операції на Дністрі, що проводиться під егідою Російської Федерації. Нині йдеться про оперативну групу російських військ (1,5 тис. військовослужбовців), хоча свої війська Росія мала вивести ще до 2002 р., згідно з домовленостями, досягнутими на Стамбульському саміті ОБСЄ. Не секрет, що основна цінність для Москви перебування російських військ у Придністров'ї – можливість здійснення політичного впливу в регіоні.

Сьогодні, скориставшись ситуацією, Україна виступила посередником у переговорах між самопроголошеною Республікою Придністров'я та Молдовою. З початку цього року вже відбулися зустріч Прем'єр-міністра Молдови В.Філата з новообраним лідером Придністров'я Є. Шевчуком в Одесі та офіційний візит молдовського прем'єра до Києва. Можливо, заява представника МЗС України О. Волошина, що, мовляв, «Молдова й Придністров'я визнають, що в Києві є сьогодні ключ до вирішення придністровського питання», і занадто оптимістична, але заперечувати реальну динаміку налагодження діалогу за сприяння України важко. Принаймні досягнуто домовленостей про створення робочих груп, які вирішуватимуть актуальні проблеми режиму перетину кордонів, активізації економічної співпраці, товарообігу та залізничного сполучення, а також відновлення зв'язку.

Водночас Прем'єр-міністр України М. Азаров наголошує на доцільності залучення придністровської сторони до регіонального співробітництва між Україною й Молдовою. «Вважаю за доцільне розглянути можливість залучення Тирасполя до реалізації конкретних, багатосторонніх проектів регіонального співробітництва», – зазначив він під час зустрічі з прем'єр-міністром Республіки Молдова В.Філатом у Києві.

Готовність сторін до «маленьких, але реальних зустрічних кроків» має засвідчити новий раунд переговорів у форматі «5+2» (Кишинів і Тирасполь за посередництва Росії, України та ОБСЄ із ЄС та США як спостерігачами), що має відбутися наприкінці лютого у Дубліні (Ірландія).

Отже, у нашої держави з'явилася можливість довести Брюсселю важливість України як вагомого гравця у придністровському врегулюванні та загалом у східній частині Європи. Це тим більше важливо з огляду на існування експансіоністської програми з відновлення так званої Великої Румунії (*Romania mare*), яку пропагує Бухарест, яка до речі, включає плани й щодо української території, а також «реінтеграцію» Молдовою Придністров'я (не забуваймо, що тут близько 35 % населення – українці, а у районах на півночі Придністров'я частка українців перевищує 80 %).

Сьогодні Київ повинен запобігти будь-яким хибним уявленням Кишинєва й Бухареста: питання про статус Придністров'я неможливо

вирішити без згоди України, як і без згоди Росії.

ТОЧКА ЗОРУ

Д. Корчинський, лідер «Братства»:

«Незалежно від того, як змінювалася ситуація в Придністров'ї, українська політика щодо цієї республіки була незмінна – утримуватися від будь-якої політики.

Ми брали участь у роботі якихось комісій з урегулювання придністровської проблеми, але в цілому це зводилося до більш-менш жорсткої блокади Придністров'я. Україна ніколи не виявляла серйозної зацікавленості в придністровських справах.

Придністров'я ж завжди серйозно залежатиме від Росії, у них за газ величезний борг перед Росією, і він ніколи не зменшиться».

О. Палій, експерт:

«Україна отримує шанс вирішити придністровську проблему у власних інтересах. Нам вигідно збереження автономного статусу Придністров'я, надійне забезпечення прав українців, які проживають там, виведення з регіону російської так званої миротворчої бази і невходження Молдови до складу Румунії.

Ось ці чотири питання можуть легко й комфортно лягти у варіант вирішення цієї проблеми, який відповідатиме інтересам і Молдови, і Придністров'я, і після чого не заперечуватимуть ні європейський союз, ні Росія».

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Проект предвыборной программы В. Путина глазами экспертов

Президентская избирательная кампания в Российской Федерации вошла в активную стадию. На данном этапе ЦИК России проводит регистрацию кандидатов на пост президента, процедуру которой уже прошли премьер В. Путин, лидер «Справедливой России» С. Миронов, глава ЛДПР В. Жириновский и председатель КПРФ Г. Зюганов, выдвинутые парламентскими политическими партиями. Претенденты на высший государственный пост от партий, не входящих в состав Государственной думы, а также самовыдвиженцы для прохождения процедуры регистрации должны были собрать 2 млн подписей в свою поддержку. Окончательный ответ на вопрос, сколько кандидатов примут участие в президентских выборах, будет дан в ближайшие дни.

Кандидатом № 1 в президенты России, конечно, является ныне действующий премьер В. Путин. Никто из российских экспертов не сомневается в том, что выборы выиграет именно он, и произойти это может

уже в первом туре голосования. По результатам опроса, проведенного Всероссийским центром исследования общественного мнения (ВЦИОМ), в рейтинге популярности российских политиков В. Путин оказался на первом месте, однако его собственный показатель низок как никогда. Лишь 38 % россиян считают премьер-министра своей страны «политиком года». Этот показатель на 17 п. п. ниже, чем год назад. Пик популярности В.Путина пришелся на 2006 г., когда лучшим политиком считали его 76 % россиян. В 2008 г. этот показатель составил 60 %, в 2009 г. – 50 %, в 2010 г. – 55 %.

Вторую строку в рейтинге российских политиков занял президент Д.Медведев, которого «политиком года» признали 19 % респондентов. Его результат, по сравнению с 2010 г., ухудшился почти вдвое – на 18 п. п.

Популярность остальных российских политиков, согласно результатам опроса, еще ниже. Третье и четвертое места, набрав 8 и 7 % голосов соответственно, заняли лидеры ЛДПР и КПРФ В. Жириновский и Г. Зюганов. По 5 % набрали лидер «Справедливой России» С.Миронов и миллиардер М. Прохоров. Один из лидеров «Яблока» Г. Явлинский, бывший министр финансов А. Кудрин и мэр Москвы С.Собянин получили по 1 %.

Президентская кампания В.Путина стартовала открытием персонального интернет-сайта кандидата в президенты. Сайт www.putin2012.ru заработал 12 января. На нем представлены разделы, посвященные биографии, опыту, интересам В.Путина. В отдельных рубриках освещаются события и «народное мнение».

Одно из центральных мест на предвыборном сайте кандидата в президенты В.Путина занимает проект предвыборной программы. Документ под названием «Программа 2012–2018» был опубликован на сайте www.putin2012.ru 12 января.

В проекте этой программы В. Путин касается актуальных вопросов развития страны. Документ состоит из шести разделов. В первом премьер подводит итоги десятилетия, на протяжении которого он находится у власти, подчеркивая, что за это время были не только испытания, но и успехи. В.Путин, в частности, снова упоминает свое традиционное противопоставление нынешней эпохи «лихим девяностым», возвратом к которым он ранее пугал в случае отхода от проводимой им политики.

В разделе «Наши ценности» премьер напоминает о приоритетах духовности и единства российского народа и призывает опираться на регионы. В третьей части программы, названной «Достойная жизнь – гражданам великой страны», обещает социальные гарантии. В четвертом разделе освещаются экономические проблемы, в последней части речь идет о внешней политике.

В проекте программы В. Путин обещает обеспечить подотчетность власти обществу. «Все государственные и муниципальные услуги будут предоставляться людям в соответствии с установленными стандартами. Максимальное количество услуг будет доступно в электронной форме», –

говорится в документе.

Премьер также предлагает создать в стране административные суды, которые будут рассматривать жалобы граждан на государство. «Будут созданы реальные механизмы общественного контроля за деятельностью власти в наиболее чувствительных и опасных с точки зрения проявлений коррупции и неэффективности сферах: государственных закупках, дорожном строительстве, жилищно-коммунальном хозяйстве, правоохранительной деятельности», – заверяет Путин.

Глава правительства в случае своего избрания на пост президента РФ в марте 2012 г. обещает также ввести в практику предварительное апробирование важных решений на отдельных регионах перед внедрением по всей стране. «Их реализацию в масштабах всей страны можно осуществлять лишь после анализа полученных результатов и исправления недостатков», – отмечает премьер. По его мнению, «это позволит предотвратить поспешное принятие тех или иных решений или внедрять их в практику по мере готовности территорий». «Все важнейшие законопроекты и решения будут в обязательном порядке проходить через широкое общественное обсуждение с участием граждан, бизнеса, общественных и профессиональных организаций», – пообещал он.

В сфере экономики В. Путин считает, что к 2015 г. Россия должна выйти на бездефицитный бюджет. «Развивая отечественное производство, мы не можем позволить себе накапливать государственный долг. Бюджет страны должен быть устойчивым и сбалансированным, и достигать этого мы будем не за счет фискального бремени, а за счет диверсификации и укрепления устойчивости экономики, создания новых производств», – говорится в проекте его предвыборной программы.

По мнению В. Путина, такая политика позволит ответственно планировать увеличение объемов социальных расходов, «не создавая опасности попадания в “долговую яму”». «К середине десятилетия необходимо выйти на бездефицитный бюджет», – отмечается в документе.

Премьер также сообщил в проекте программы, что собирается добиваться роста инвестиций в российскую экономику до уровня 25 % к ВВП к 2015 г. «Размещение нового производства в России должно быть более выгодным, чем в других странах. Мы будем добиваться создания условий для роста инвестиций минимум до уровня 25 % к ВВП к середине десятилетия против сегодняшних 20 %», – отмечается в документе.

Налоговая политика государства должна стимулировать создание новых предприятий, считает премьер-министр. «Налоговая политика государства должна быть справедливой и эффективной, она должна не только обеспечивать текущее наполнение бюджета, но и стимулировать создание новых предприятий, расширение налоговой базы. Это позволит обеспечить высокий уровень социальной поддержки населения», – говорится в проекте его предвыборной программы. «Мы будем качественно улучшать работу с налогоплательщиками за счет перехода к полноценному электронному обмену документами с органами налогового контроля, сокращения сроков и

количества налоговых проверок, упрощения налоговой отчетности», – обещает кандидат в президенты.

В сфере образования В.Путин обещает усовершенствовать систему единого государственного экзамена, отремонтировать школы и повысить зарплату учителям. «Улучшим систему единого государственного экзамена, чтобы избежать злоупотреблений и в полной мере обеспечить возможность учиться в лучших вузах», – говорится в проекте «Программы 2012–2018».

В документе отмечается, что в российском школьном образовании еще остаются проблемы, но за последние годы школы стали современнее. «Мы вернем российскому образованию лидирующие в мире позиции. Приведем качество образования в соответствие с требованиями 21 ст. Увеличим заработную плату учителей, отремонтируем школы и оснастим их инвентарем», – обещает В.Путин.

Премьер также намерен усовершенствовать систему распределения бюджетных средств между вузами, финансируя, прежде всего, те высшие учебные заведения, которые дают наиболее качественное образование.

Глава правительства в предвыборной программе также заявил, что будет бороться с пропагандой жестокости, национализма и курения в СМИ и Интернете. «Мы будем активно защищать основы нравственности в средствах массовой информации и в интернет-сфере», – говорится в проекте «Программа 2012–2018».

«Современные технологии должны помогать нашим гражданам быть в курсе событий, общаться, учиться и работать. Мы будем бороться с попыткой использовать информационное пространство для пропаганды жестокости, национализма, порнографии, наркомании, курения и пьянства, – обещает премьер. – Мы не позволим низкопробным продуктам массовой культуры калечить нравственное и психическое здоровье наших детей и будем поддерживать создание и продвижение качественных отечественных программ и передач», – говорится в документе.

Предвыборная программа В. Путина вызвала неоднозначную реакцию у российских политиков и политологов. «Неадекватным политическому статусу» В.Путина назвал проект его предвыборной программы лидер партии «Яблоко» С.Митрохин. «Этот проект напоминает программу кандидата, который не находился все это время на ключевых постах в государстве. Как минимум, Путин должен объяснить, почему озвученные в проекте тезисы не осуществлены до сих пор», – заявил С. Митрохин. При этом он с осторожностью отнесся к тезису В. Путина о необходимости уйти от «чрезмерно репрессивного уклона системы охраны интересов общества». «Не верю, что это будет осуществлено, поскольку он привык руководить силовым путем», – подчеркнул оппозиционер. Часть разделов Программы, касающихся внешней политики, С.Митрохин назвал «пиаром, ориентированным на традиционный электорат Путина».

В свою очередь глава Института современного развития политолог И. Юргенс охарактеризовал тезисы предвыборной Программы В. Путина как несвоевременные. «Это правильные слова, когда страна находится в

состоянии полнейшего штиля и стабильности, однако сейчас в таком состоянии она не находится», – считает И. Юргенс.

Политолог отметил, что в проекте не учтены протестные настроения значительной части российского общества. «Некоторые тезисы, включенные в проект Программы, предлагались ранее, в том числе и нами, но сейчас нельзя не учитывать тех масс людей, которые выходили на улицы после парламентских выборов», – добавил И. Юргенс. Эксперт считает, что «выиграть интеллектуальную борьбу» с таким документом невозможно. По мнению политолога, политику, претендующему на национальное лидерство, «нужно что-то совершенно другое, чтобы он смог перехватить инициативу у оппозиции и сплотить “продуктивные” слои населения на шесть, а то и на 12 лет».

Президент фонда «Центр политических технологий» И. Бунин считает, что в нынешних условиях для В.Путина существуют две стратегии проведения предвыборной кампании – модернистская и традиционная.

Первый вариант предполагает попытку перехватить те идеи, которые высказывались на декабрьских митингах оппозиции, считает И. Бунин. В этом случае, полагает эксперт, надо «попытаться предъявить народу “нового Путина”, готового менять существующую политическую систему». И. Бунин напомнил, что о «необходимости достигнуть соглашения с новым средним классом» говорили недавно и бывший министр финансов А. Кудрин, и назначенный вице-премьером В. Сурков, и президент Д. Медведев.

Как считает политолог, существует и второй «традиционалистский» подход, который в данном случае означает «опору на рабочий класс, возвращение В. Путина к патернализму, к имиджу хозяйственника, отца народа, заботящегося о нем».

Если первая стратегия ориентирована на тот новый средний класс, который проявил себя на Болотной площади и проспекте Сахарова, то вторая – на традиционный патерналистский лоялистский электорат, говорит И.Бунин. По его словам, «это те избиратели, которые смотрят телевизор, полностью ориентированы на телевизионную реальность и не заглядывают в Интернет». «Пока складывается впечатление, что Путин склоняется скорее ко второму варианту предвыборной стратегии», – констатирует он.

Все эти патерналистские послы «направлены на электорат “Единой России”, но ее рейтинг сейчас сильно упал и она не может быть его политической опорой, поэтому В. Путин и опирается скорее на “народный фронт”», говорит И. Бунин.

Патерналистских избирателей, по мнению эксперта, в современной России примерно 40 %, в связи с чем В.Путин может рассчитывать на победу если не в первом, то во втором туре. Другое дело полагает И.Бунин, что «он и после выборов будет сталкиваться со средним классом, который перестал быть “мешком картошки” и продолжит претендовать на свое представительство во власти».

В свою очередь, директор «Левада-центра» Л. Гудков считает, что публикация «старой» программы стала «очередным проявлением неуважения

к обществу» со стороны В. Путина. Тем не менее, отметил эксперт, пока игнорирование перемен в общественных настроениях не таит каких-либо угроз для победы премьера на мартовских выборах, потому что «почти половина граждан вообще не интересуется предвыборными программами, ориентируясь на те персональные образы, которые подаются в СМИ». По данным «Левада-центра», в настоящее время голосовать за В. Путина готовы 44 % электората. Если до марта предпочтения не изменятся, то В. Путин победит на выборах в первом же туре, отметил Л.Гудков.

Помимо проекта программы, на сайте www.putin2012.ru В. Путин излагает свои предвыборные идеи в серии программных статей, публикация которых началась 16 января статьей «Россия сосредотачивается – вызовы, на которые мы должны ответить» в газете «Известия». В статье В. Путин отметил, что дал согласие баллотироваться на пост президента, чтобы завершить создание в России стабильного государственного организма, и подчеркнул, что период восстановления в России завершен, созданы условия для движения вперед – на новой базе и в новом качестве.

В. Путин, в частности, пишет, что россияне должны иметь возможность участвовать в широком диалоге с властью о приоритетах развития, и подчеркивает, что в России должна быть сформирована система социальных лифтов, соответствующая современному обществу.

Премьер напоминает о том, насколько близкой к катастрофе была ситуация в стране в конце 1990-х годов, и констатирует, что как раз «забывчивость» на тему того, что ситуация была исправлена, и является лучшим аргументом в пользу реальной эффективности работы его команды. В. Путин вспоминает перехваченную ФСБ телеграмму террористического лидера Хаттаба: «Россия слаба как никогда. Сегодня у нас есть уникальный шанс: отобрать Северный Кавказ у русских». Сейчас всем очевидно, что надежды террористов не оправдались.

Однако, как напоминает В. Путин, «нам потребовалось огромное напряжение сил, мобилизация всех ресурсов, чтобы выбраться из ямы. Собрать страну, вернуть России статус геополитического субъекта, наладить социальную систему и поднять лежащую экономику, восстановить элементарную управляемость власти. Теперь мало кто вспоминает, сколь трудна была эта задача, каких усилий потребовало ее решение. Мало кто вспоминает, что самые авторитетные эксперты и многие международные лидеры в конце 1990-х годов сходились в одном прогнозе для будущего России: банкротство и распад. Нынешняя ситуация в России – если смотреть на нее глазами 1990-х годов – выглядела бы для них просто сверхоптимистичной фантастикой.

Но как раз такая «забывчивость» и сегодняшняя готовность общества примерять к России самые высокие стандарты качества жизни и демократии – лучшие свидетельства нашего успеха».

Как отмечается в статье В. Путина, по сравнению с 1990-ми годами бедность сегодня сократилась более чем в 2,5 раза. Практически ушли в прошлое «зоны застойной бедности», когда в больших городах дееспособные

и активные люди не могли найти работы или же им месяцами не платили зарплату. Согласно независимым исследованиям, реальные доходы четырех из пяти россиян превышают уровень 1989 г. – «пика» развития СССР, после которого началось падение и разбалансировка всего социально-экономического организма страны. Больше 80 % российских семей сегодня имеет более высокий уровень потребления, чем средний уровень потребления советской семьи.

«Наша экономическая политика была продуманной и осмотрительной. В докризисный период мы существенно нарастили объем экономики, избавились от долговой зависимости, подняли реальные доходы граждан, создали резервы, которые позволили пройти кризис с минимальными потерями для уровня жизни населения. Более того, в разгар кризиса мы смогли значительно повысить пенсии, другие социальные выплаты. А ведь очень многие, особенно из числа оппозиционеров, подталкивали нас поскорее потратить то, что приносили нефтяные доходы. Что было бы с теми же пенсиями, если бы мы пошли на поводу у популистов?»

В. Путин в своей статье утверждает, что знает, куда двигаться дальше: «Нашу задачу на предстоящие годы вижу в том, чтобы убрать с дороги национального развития все то, что мешает нам идти вперед. Завершить создание в России такой политической системы, такой структуры социальных гарантий и защиты граждан, такой модели экономики, которые вместе составят единый, живой, постоянно развивающийся и одновременно устойчивый и стабильный, здоровый государственный организм».

По словам Д. Пескова, авторская статья В. Путина «Россия сосредотачивается – вызовы, на которые мы должны ответить», опубликованная в газете «Известия», является вступительной частью предвыборной программы, которая будет представлять собой объемный документ (около 100 страниц). В ближайшее время премьер-министр РФ В. Путин продолжит публикацию программных статей, сообщил журналистам его пресс-секретарь.

Среди достоинств программной статьи В. Путина эксперты называют, во-первых, сдержанную, неагрессивную форму изложения. Второе достоинство – приглашение обсудить долгосрочные перспективы страны, поговорить о том, «что надо делать за рамками выборов, после выборов». Однако эти достоинства применимы в основном к форме документа. Что касается его содержания, то главным недостатком программы, по мнению экспертов, является отсутствие четких схем и сроков преодоления негативных явлений в российском обществе.

Российский политолог А. Макаркин считает, в частности, что роль народного защитника, «хорошего царя», который борется с «плохими боярами», то есть, роль, которую примеряет сейчас В. Путин, очень выгодна ему, но имеет обратную сторону. Эксперт напоминает, что за время премьерства В. Путина многие проблемы, о которых он сейчас говорит, не были решены. С августа 1999 г., уже двенадцать с половиной лет, В. Путин на должностях премьера или президента руководит Россией, будучи не

всегда де-юре, но всегда де-факто первым лицом в государстве. За последние 100 лет это третий по длительности результат после И. Сталина и Л. Брежнева. После столь долгого правления просьба к народу продлить мандат на власть вроде бы неизбежно должна начинаться с заявления, предлагается ли какой-то новый курс, или в предстоящие шесть лет будет продолжен старый. Если старый, то надо с фактами в руках доказать, что он успешен и заманчив. Если же новый, то задача сложнее. Придется сначала объяснять, в чем состояли ошибки старого курса, а уже после этого убеждать публику в собственной способности эти промахи исправить. Тем временем, в первой программной статье В. Путина перечисляются только успехи и нет объяснений, какие пункты из популярного «Плана Путина» 2007 г. выполнены, а какие – нет. Причины понятны. Объявить, что курс будет прежним, сейчас невозможно. Общественное мнение категорически требует именно нового курса. А признать сделанные ошибки, а значит и личную за них ответственность, это довольно рискованный способ агитации за свою кандидатуру.

В этом контексте наиболее образно изъяснялся член Совета по национальной стратегии А. Юсуповский. Эксперта больше интересует то, кем В. Путин является сейчас, и статью, по его мнению, следует рассматривать именно с этой позиции. «Путин, по сути, вообрал в себя коллективность, олицетворяя собой систему, у которой есть свои плюсы и минусы. Задача этой и последующей статей – убедить общество в том, что наполненный его системой стакан наполовину полон, тогда как оппозиция утверждает, что он почти пуст», – пояснил А. Юсуповский. По его словам, нельзя исключать, что за В. Путина проголосуют только потому, что другие не смогут составить ему достойную конкуренцию. При этом А. Юсуповский не смог определить, становится ли Путин «новым» или нет. «По этому тексту ответа на этот вопрос нет. С другой стороны, общество уже не воспринимает голый пиар, и если оно не получит конкретику, то завидовать Путину не придется точно», – считает политолог. Впрочем, он не исключил, что в будущем порадовать яркими, но при этом конкретными статьями смогут и оппозиционеры, которые, таким образом, вступят в соперничество с программными публикациями премьер-министра.

Главный редактор сайта ФОРУМ.мск А. Баранов в свою очередь вообще не согласился с тем, что статья носит программный характер. «Программная статья – это призыв к действию, а здесь этого действия нет», – заявил он, отметив, что «текст по своему жанру представляет совсем не то, что должен из себя представлять». «Это творческий продукт», – сказал А. Баранов, а программная статья должна быть не творческим продуктом, а документом, по которому страна будет жить.

Зато, по мнению директора Института региональных исследований «Экспертное сообщество» Л. Шеровой, в статье есть трезвая оценка действительности, которую В. Путин, впрочем, не устает давать на протяжении всех последних десяти с лишним лет. А координатор Ассоциации политических экспертов и консультантов О. Солодухин и вовсе

посчитал, что статья пестрит позитивом. «Во-первых, то, за что себя хвалит Путин, действительно имеет место – сохранение государственности в острый постъельцинский период. Во-вторых, человек четко заявляет свою позицию. В-третьих, есть намек на то, что будут следующие тексты, которые, возможно, затронут экономическую ситуацию, международные отношения и другие вопросы», – привел свои доводы эксперт. По его словам, текст адресован не только среднему классу, но и всем слоям общества вообще. «Каждый должен найти в этом материале что-то свое. Но меньше всех своего в нем найдут неолибералы», – высказал предположение О. Солодухин.

По-разному оценили статью В. Путина выдвинувшие кандидатов в президенты России партии. Поддержавшая его ЕР видит в статье приглашение к диалогу о будущем страны. КПРФ и ЛДПР полагают, что премьер не ответил на самые острые вопросы, поставленные на митингах «За честные выборы». Эсеры уверены, что премьер может гордиться макроэкономическими успехами, но жизнь многих россиян не улучшилась. «Яблоко» считает статью «заигрыванием со средним классом».

По мнению первого замсекретаря президиума генсовета ЕР С. Железняк, статья В.Путина приглашает к обстоятельному, уважительному диалогу о возможных ответах на вызовы и проблемы, с которыми сталкиваются Россия и мировое сообщество в XXI в. При этом В.Путин видит в мировом кризисе не только угрозы, но и преимущества и уникальные возможности, которые появляются у России в условиях процесса глобальной трансформации. «Он... объясняет важность последовательного развития демократии в интересах большинства вместо метаний между революционными рывками и иждивенческим застоём, способных в очередной раз отбросить страну назад», – считает С. Железняк.

В. Путин четко описывает суть существующих ожиданий от власти со стороны растущего среднего класса, добавил парламентарий. По его мнению, премьер видит свою задачу, прежде всего, в формировании новой экономической и политической системы, способной мотивировать высокообразованных, социально ответственных граждан к самореализации внутри страны, а также в эффективном использовании уникальных экономических и геополитических преимуществ России в интересах граждан.

«Говоря о развитии возможностей для молодых и энергичных, Владимир Путин акцентирует важность развития социальной поддержки малообеспеченных слоев населения, создания условий для социализации людей с ограниченными возможностями», – добавил С. Железняк.

Именно человек, а не деньги или виртуальные показатели, находится в центре предлагаемой Путиным политики, подчеркнул он. «Мы обязательно поддержим Владимира Путина в начавшейся дискуссии, используем эти материалы в своей работе по поддержке нашего кандидата в президенты и будем ждать продолжения в следующих статьях нашего лидера», – добавил парламентарий.

Первый вице-спикер Госдумы от КПРФ, руководитель центрального штаба партии по выборам И.Мельников считает, что в политическом плане у

материала три четких минуса. «Первый минус “фонový”»: отсутствие доверия народа к любым новым программным обещаниям власти на фоне целого пласта уже утраченных надежд», – заявил он.

Второй минус – стилистика безальтернативности себе самому и нежелание признавать, что в стране есть другие организованные силы, имеющие лидера, команду и программу, полагает первый вице-спикер. Такой подход – раздражитель не только для участников политического процесса, но и для общества, добавил И. Мельников.

Он также отметил противопоставление последовательного развития и рывка без качественного анализа того и другого. «Последовательное развитие не может быть самоценным тактически, если оно ведет в стратегическую пропасть», – указал он.

Кроме того, сложно разглядеть базу для реализации сказанного, полагает коммунист. «Нынешний бюрократический аппарат – разбалован, аморфен и безразличен. Олигархические кланы не имеют понятия о государственном мышлении, там групповые интересы. Российский народ не видит общего дела, общей идеи. Это все не просто “данность”, это результат в том числе последних десяти лет», – считает депутат.

Комментируя отсутствие упоминаний «Единой России», И. Мельников заявил, что «Владимир Путин чисто прагматически не хочет дотрагиваться до этого давно уже непривлекательного политического словосочетания». «А этого и не нужно: в выстроенной модели управления эта партия сделает то, что ей скажут. По существу отсутствие необходимости упоминать единороссов – это есть признание декоративности данной партии», – заключил И. Мельников.

Лидер ЛДПР В. Жириновский назвал статью неким отчетом о проделанной работе и желанием В. Путина показать, что ему и его команде можно доверять. Однако на самом деле, по мнению политика, гордиться премьеру особо нечем. Статью можно писать, но кто поверит. Там нет никакой истории вопроса, никаких оценок. Только желание сказать: «Мы поработали, смотрите какие у нас есть достижения, нам можно доверить, мы снова можем, если будет кризис, выйти из него», – сказал В. Жириновский.

Главный посыл статьи, по его мнению, «это то, что у Путина есть опыт», а у других кандидатов нет опыта и нет команды. «Мы в ответ говорим: опыт в чем? Что страна на последнем месте в экономике?.. В чем успехи? Что мы лучше вышли из кризиса?.. А мы должны были впасть в кризис?» – задает вопросы В. Жириновский.

По мнению депутата от ЛДПР С. Иванова, статья В. Путина не содержит понимания негативных процессов в обществе и не дает ответы на вопрос, как будут решены заявленные в статье проблемы. «Негативный настрой оставило то, что он не понимает протестных настроений в обществе, чем они вызваны. Громадьё планов, оно может быть и хорошо, но народ-то не этим возмущался. В конце концов надо было найти и наказать виновных во всех этих злоупотреблениях, показать что мы видим эту проблему и будем ей заниматься, показать что это основа развития», – заявил С. Иванов. Например,

по словам депутата, в статье нет ни слова о том, что и как нужно сделать, чтобы чиновники стали работать на людей, а не на свой карман. Другой важной задачей, по мнению депутата, сегодня должно стать создание независимой судебной системы. «То, что он (Путин) написал – это довольно общее, а людей-то возмущает именно произвол и беззаконие», – добавил С. Иванов.

По словам лидера эсеров С.Миронова, заслуга правительства В. Путина – в повышении макроэкономических показателей, однако уровень жизни населения при этом остается низким. «Макроэкономические показатели по итогам 2011 г. действительно высокие. Но я всегда говорил, что макроэкономика – это замечательно... но, если и вы, и я выйдем и пообщаемся с людьми за пределами Садового кольца, то увидим совершенно другую оценку», – сказал С.Миронов.

Лидер эсеров отметил, что социальное состояние многих россиян просто ужасающее. «Мы помогли банкам, но не помогли людям, реальному сектору промышленности, не сохранили рабочие места... Меня больше волнует не макроэкономика, меня больше волнует положение граждан нашей страны, экономическое состояние российских семей», – сказал депутат.

Лидер партии «Яблоко» С.Митрохин назвал статью В. Путина «заигрыванием со средним классом». «Советники Владимира Владимировича сказали, что в программе «Единой России», которая была опубликована раньше, ориентация на пенсионеров и малоимущих, поэтому новую программу сделали для тех людей, которых ЖКХ меньше интересует. Им надо что-то другое – «социальные лифты», – сказал С. Митрохин. При этом он отметил, что сомневается, что предложения из статьи В. Путина будут выполнены.

Второй из серии публикаций В.Путина, которые являются частью его предвыборной программы, стала статья «Россия: национальный вопрос», размещенная 23 января на предвыборном сайте putin2012.ru и опубликованная в «Независимой газете».

В ней, рассуждая о «провале мультикультурного проекта» в Европе, В. Путин переходит к национальным и миграционным проблемам и конфликтам непосредственно в Российской Федерации, связывая их с распадом Советского союза. При этом сам Союз Путин называет исторически сложившейся «Большой Россией». «Наши национальные и миграционные проблемы напрямую связаны с разрушением СССР, а по сути, исторически – большой России, сложившейся в своей основе еще в XVIII в., а также неизбежно последовавшей за этим деградацией государственных, социальных и экономических институтов и с громадным разрывом в развитии на постсоветском пространстве», – считает В. Путин.

В. Путин отмечает активное развитие внутренней миграции в РФ и подчеркивает, что приезжающие в регионы с другими культурными, историческими традициями должны с уважением относиться к местным обычаям, а всякое агрессивное, вызывающее и неуважительное поведение должно встречать жесткий ответ и в первую очередь со стороны органов

власти, которые, по его словам, сегодня «часто просто бездействуют».

«Надо посмотреть, все ли необходимые для контроля такого поведения людей нормы содержатся в Административном и Уголовном кодексах, в регламентах органов внутренних дел. Речь идет об ужесточении права, введении уголовной ответственности за нарушение миграционных правил и норм регистрации. Иногда достаточно предупредить. Но если предупреждение будет опираться на конкретную правовую норму, оно будет более действенно. Его правильно поймут – не как мнение отдельного полицейского или чиновника, а именно как требование закона, одинакового для всех», – пишет премьер.

Он отмечает, что из-за притока мигрантов социальная инфраструктура, медицина, образование, рынок труда в ряде регионов уже сейчас работают на пределе, что создает достаточно сложную ситуацию как для «коренных», так и для «приезжих». По мнению В. Путина, «следует пойти на ужесточение правил регистрации и санкций за их нарушение», не ущемляя конституционных прав граждан на выбор места жительства. В целом, пишет он, России надо на порядок повысить качество миграционной политики государства.

В частности, В. Путин заявил, что необходимо с 2013 г. сделать экзамен по русскому языку, отечественной истории и основам российского права обязательным для приобретения или продления миграционного статуса. «Нам важно, чтобы мигранты могли нормально адаптироваться в обществе. Да, собственно, элементарным требованием к людям, желающим жить и работать в России, является их готовность освоить нашу культуру и язык. Со следующего года необходимо сделать обязательным для приобретения или продления миграционного статуса экзамен по русскому языку, по истории России и русской литературе, по основам нашего государства и права», – пишет В. Путин.

Он также выдвигает тезис о многонациональности исторической России. «Историческая Россия – не этническое государство и не американский «плавильный котел», где, в общем-то, все так или иначе – мигранты. Россия возникла и веками развивалась как многонациональное государство, в котором постоянно шел процесс взаимного привыкания, взаимного проникновения, смешивания народов на семейном, дружеском и служебном уровнях сотен этносов, живущих на своей земле вместе и рядом с русскими. Достаточно сказать, что этнические украинцы живут на пространстве от Карпат до Камчатки. Как и этнические татары, евреи, белорусы», – подчеркивает В. Путин.

Стержнем же или скрепляющей тканью «этой уникальной цивилизации», убежден В. Путин, является русский народ и русская культура.

В. Путин считает, что Россию сейчас пытаются разрушить по тем же «рецептам», по которым разрушили СССР. Российский премьер отмечает, что стержень, который скрепляет российскую цивилизацию, – русский народ и русская культура. «Вот как раз этот стержень разного рода провокаторы и наши противники всеми силами будут пытаться вырвать из России – под

насквозь фальшивые разговоры о праве русских на самоопределение, о “расовой чистоте”, о необходимости “завершить дело 1991 г. и окончательно разрушить империю, сидящую на шее у русского народа”. Чтобы в конечном счете – заставить людей своими руками уничтожать собственную Родину», – пишет В. Путин.

Он убежден, что попытки проповедовать идеи построения российского «национального», моноэтнического государства противоречат тысячелетней истории страны. «Более того, это кратчайший путь к уничтожению русского народа и русской государственности. Да и любой дееспособной, суверенной государственности на нашей земле», – отмечает В. Путин.

Поднимая вопрос о национальном самоопределении, премьер отмечает, что «русский народ давно самоопределился». Он объясняет, что самоопределение русского народа – это полиэтническая цивилизация, скрепленная русским культурным ядром.

«Мы будем укреплять наше «историческое государство», доставшееся нам от предков. Государство-цивилизацию, которое способно органично решать задачу интеграции различных этносов и конфессий. Мы веками жили вместе. Вместе победили в самой страшной войне. И будем вместе жить и дальше. А тем, кто хочет или пытается разделить нас, могу сказать одно – не дождетесь», – заканчивает свою авторскую статью В. Путин.

Очередная программная статья В. Путина вновь вызвала самые противоречивые отклики. «Межнациональный вызов сейчас очень силен, он намного сильнее того вызова, который привел людей на Болотную и Сахарова. – уверен политолог Д. Орлов. – Он касается большинства населения страны. Этот вопрос сейчас требует внимания и жесткого реагирования. Думаю, Путин показывает оппонентам, что у него детальный, профессиональный, а не пропагандистский взгляд на проблемы. А также он постоянно держит политический класс, СМИ в напряжении – разбив свою программу на много фрагментов. Кроме того, этим он добивается не стимулирования митинговой активности, а напротив, профессионального обсуждения».

«Путин пытается решить главные классово-этнические задачи, пытается найти синтез с средним классом, о чем, кстати свидетельствует и его первая статья, – уверен глава Центра политических технологий И. Бунин. – Ищет формулу национального мира. С точки зрения абстрактного подхода я с ним полностью согласен. Он воюет с концепцией национального государства, считая, что эта концепция для России не совсем годится. И с этим я бы также согласился: национальное государство в традиционном европейском смысле, для России, с ее историей освоения многих новых территорий при сохранении самобытности этих территорий – чего стоит одна лишь польская конституция при империи! – для каждой территории создавалась своя система управления. В СССР также был путь сохранения культурной идентичности при идеологической однородности, всегда учитывались национально-культурные запросы республик. Смысл его предложения в том, чтобы сохранить в национальном государстве максимум элементов

федерации.

Премьер, опираясь на свой управленческий опыт, прямо предлагает вывести национальные вопросы на первый план повестки дня, воссоздав упразднённое в 2001 г. Министерство по делам национальностей в новом, отвечающем современным задачам, виде. «В системе федеральных органов власти необходимо создать специальную структуру, отвечающую за вопросы национального развития, межнационального благополучия, взаимодействия этносов. – пишет В. Путин. – Сейчас эти проблемы находятся в ведении Минрегиона и за ворохом текущих задач вытесняются на второй, а то и третий план, и такую ситуацию надо исправить. Это не должно быть стандартное ведомство. Скорее речь должна идти о коллегиальном органе, который взаимодействует непосредственно с президентом страны, с руководством правительства и имеет определенные властные полномочия».

«Фактически, речь идет о создании нового Министерства по делам национальностей. – отмечает Д. Орлов. – Думаю, В. Путин осознает важность стоящих перед таким ведомством задач, а кроме того, необходимость их комплексного решения. Этот вопрос давно назрел, о нем Путин говорил неоднократно и, скорее всего, будет такое ведомство создано».

Что касается вопроса структурирования миграционных потоков, анализируемого в статье В. Путина, то, по мнению Д. Орлова, «логично, если для мигрантов в разных частях страны будут существовать разные по степени льготности и удобства режимы. Где-то им будут предоставляться субсидии и кредиты, а где-то им будут прямо говорить, что их прибытие нежелательно в силу, например, перегруженности инфраструктуры, каких-то национальных взаимоотношений и т. д. Думаю, это разумно. Создавать надо различные режимы пребывания в правовом смысле и подкреплять их подзаконными механизмами, которые еще нужно продумать».

В то же время, по мнению президента Института национальной стратегии М. Ремизова, стремление ограничить внутреннюю миграцию из регионов Северного Кавказа в другие регионы таит опасность, что от введения этой меры «пострадать могут все». В частности, говорит он, эта мера «не позволит решить важную задачу расширения каналов горизонтальной миграции в стране, в то время как экономика заинтересована в том, чтобы люди в поисках работы активнее перемещались из одного региона в другой». М. Ремизов предлагает «введение особого правового режима для жителей республик Северного Кавказа на срок порядка 10 лет». Компенсировать эти ограничения на свободу перемещения и выбор места жительства для части российских граждан он предлагает «специальными дотациями (пособиями по безработице, материнству и т. д.) для жителей этих регионов».

Председатель исполкома Форума переселенческих организаций России, член правительственной комиссии по миграционной политике Л. Графова также не в восторге от идеи ужесточения наказания за нарушение правил регистрации для российских граждан. В своем комментарии она назвала эту

идею «предвыборной и популистской».

По словам Л. Графовой, если сравнивать с нормами, действующими сегодня в отношении внешних мигрантов, то нарушительно регистрационных правил с российским паспортом, видимо, будет грозить депортация на родину, то есть, на российский же Северный Кавказ. По мнению эксперта, «ксенофобия у нас, в основном, существует не в отношении «бедных таджиков», а в отношении кавказцев, наших российских граждан». По словам правозащитницы, «это предложение – посягательство на свободу передвижения российских граждан, которое понравится нашим человеконенавистникам». «У кандидата в президенты Владимира Путина недобросовестные эксперты, поскольку пропустили явную нелепость», – резюмирует Л. Графова.

Между тем предложение об ужесточении наказания за нарушение правил регистрации, высказанное (пусть и не прямо) в отношении кавказцев, это стремление повесить некий внутренний «железный занавес» внутри страны, которое противоречит одной из основных идей, высказанных в начале статьи Путина. В частности, там говорится, что «Россия возникла и веками развивалась как многонациональное государство. Государство, в котором постоянно шел процесс взаимного привыкания, взаимного проникновения, смешивания народов на семейном, дружеском и служебном уровнях».

Предложение В. Путина не вяжется и с другой мыслью, высказанной в его статье: «Системные проблемы общества очень часто находят выход именно в форме межнациональной напряженности. Нужно всегда помнить, что существует прямая зависимость между нерешенными социально-экономическими проблемами, пороками правоохранительной системы, неэффективностью власти, коррупцией и конфликтами на национальной почве».

Таким образом, пункт статьи В.Путина об ужесточении миграционных правил стал для экспертов одним из наиболее спорных.

Украинские эксперты, в отличие от российских, не проявили активности в обсуждении программных статей кандидата в президенты России В. Путина. Видимо, их внимание в большей степени приковано к предстоящим в Украине парламентским выборам и связанным с ними внутривластными процессам. В сфере украино-российских отношений наиболее актуальным и обсуждаемым остается газовый вопрос, решение которого эксперты напрямую связывают с президентскими выборами в России. Согласно прогнозам, компромисс будет достигнут лишь в конце марта, после того, как В. Путин станет президентом. По мнению политолога А. Литвиненко, именно после прихода к власти В. Путина в России начнутся процессы, которые могут отразиться и на Украине.

«Старое-новое руководство уже не может диктовать так, как руководило последние 12 лет. Главный вопрос, который будет решать Россия – это перестройка государства и общества с квазиимперских рельсов на рельсы национального государства. Надо учитывать, что для всех общественных

лагерей страны – от либералов до консерваторов и националистов – идея триединого русского народа – так называемых велико-, бело- и малой России – не чужая», – говорит политолог. «Договориться с империей в принципе возможно. Главное – дань и лояльность. С национальным государством, которое рассматривает Украину как часть себя, договориться невозможно. И Украине нужно осознавать масштабы такого вызова», – сказал А. Литвиненко.

Нынешний премьер-министр РФ В. Путин будет вести более жесткую политику по отношению к Украине, нежели нынешний российский президент Д.Медведев, если займет его пост, прогнозирует директор Украинского института публичной политики В. Чумак. По его словам, политика В.Путина строилась на протяжении 20-ти лет и имеет жесткие концептуальные рамки. «Эта политика уже обозначена концепцией внешней политики России, а в этой концепции в планах и Украина, как особая зона интересов. В чем эти интересы для России? А в очень простых вещах: полная политическая и экономическая гегемония на постсоветском пространстве», – подчеркнул он. И хотя в статье от 3 октября 2011 г. в газете «Известия», в которой В.Путин озвучил идею создания Евразийского союза как «одного из полюсов современного мира», нет ни одного упоминания об Украине, на предвыборном сайте В.Путина приводится прогноз, согласно которому Украина через три года будет в Евразийском союзе. Так, на сайте www.putin2012.ru размещена информация, согласно которой 2015 г., возможно, станет годом «создания Евразийского союза между Россией и рядом республик постсоветского пространства, включая Казахстан, Белоруссию и Украину».

Следующие авторские статьи В. Путина будут публиковаться в течение ближайших недель. В них он намерен изложить свои подходы к социально-экономическому и политическому развитию страны, а также высказаться по международным вопросам.

В об'єктиві – регіон

О. Пригорницька,
мол. наук. співроб.

Соціально-економічний стан східних регіонів України (Донецька та Луганська області)

Рік, що минув, став для вітчизняної промисловості серйозним випробуванням, однак наша країна його все-таки пододала. І хоча запланованого ривка не відбулося, українська економіка демонструє позитивні показники, і важливу роль у цьому відіграють східні регіони, які досягли одних з найвищих рівнів промислового зростання у всій країні.

За даними статистики, у 2011 р. українська промисловість продемо-

нструвала зростання на рівні 107–108 % у порівнянні з 2010 р. **За цього** флагманами в цій сфері є Донецщина та Луганщина.

На думку директора Донецької філії Національного інституту стратегічних досліджень, доктора економічних наук, професора Ю. Макогона, Донбасу вдалося досягти такого зростання в основному завдяки тому, що ключові для нього галузі виробництва були наближені до показників докризового рівня 2008 р.

За його словами, «у Донецькій області є певне зростання, і її в цьому плані виділяє серйозний відрив від інших областей України. Якщо у нас 2011 р. завершується в межах 116 % до минулого року, а минулий рік у порівнянні з 2009 р. завершився в межах 8 % зростання, то тут, звичайно, маємо помітне зростання в галузі виробництва».

За 2011 р. загальний обсяг промислової продукції області збільшився порівняно із 2010 р. на 13,1 %. Зростання виробництва досягнуто на підприємствах Донецчини з усіх основних видів промислової діяльності, крім легкої промисловості, де обсяг виробленої продукції зменшився на 15,3 %. У виробництві будівельних матеріалів та іншої неметалічної мінеральної продукції приріст у порівнянні з 2010 р. становив 1,7 %, у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 3 %, у виробництві і розподілі електроенергії – 8,2 %, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів – 10,9 %, у виробництві коксу і продуктів нафтопереробки – 11,9 %, в машинобудуванні – 15,2 %, у видобутку неенергетичних корисних копалин – 16,7 %, у вугільній промисловості – 19,7 %, у хімічній та нафтохімічній промисловості – 41,4 %.

Виплавка чавуну за 2011 р. становила в області 13,6 млн т, сталі – 16,7 млн т, готового прокату випущено 9,3 млн т. У порівнянні з 2010 р. виробництво чавуну зросло на 3,2 %, сталі – на 5,6 %, готового прокату – на 12,5 %. Збільшився в 1,6 раза випуск металевих труб і за 2011 р. становив 740,5 тис. т.

Обсяги видобутку рядового вугілля за 2011 р. становили 37,4 млн т, що більше за 2010 р. на 14,4 %. На збагачувальних фабриках області за рік перероблено 45,4 млн т вугілля (за рахунок ввезення з-за меж регіону), що більше за обсяги 2010 р. на 4,3 %. Виробництво продуктів збагачення зросло на 6 % і за 2011 р. становив 27,6 млн т. Шахтами в складі готового вугілля отримано продуктів збагачення в обсязі 12 млн т. Загальний обсяг готового вугілля, що включає, крім продуктів збагачення, рядове вугілля, відвантажене споживачам, зокрема для подальшого збагачення, за 2011 р. становив 29,1 млн т, що порівняно з 2010 р. більше на 19,7 %.

Виробництво електроенергії за 2011 р. становило 28,6 млрд кВт-год, що більше 2010 р. на 8,2 %.

Спрацювали на позитивний результат також сільське господарство (обсяг продукції за 2011 р. у цілому по області зріс порівняно з 2010 р., за попередніми даними, на 17,7 %, у тому числі сільськогосподарські підприємства збільшили виробництво на 18,7 %, господарства населення – на 16,7 %), будівництво (будівельними підприємствами області, які працювали

за контрактами підряду, а також підприємствами, які виконували будівельні роботи господарським способом, за 2011 р. виконано будівельних робіт власними силами на 8,9 млрд грн, що на 36 % більше, ніж у 2010 р.), транспорт (за 2011 р. всіма видами транспорту в цілому по області перевезено на комерційній основі 145,9 млн т вантажів, що на 9,2 % більше порівняно з 2010 р. Вантажообіг зріс на 9,7 %) та торгівля (обласний обсяг продажу споживчих товарів у роздрібній торгівлі, що включає їх реалізацію підприємствами-юридичними особами, а також розрахункові дані про продаж товарів фізичними особами-підприємцями і на ринках, за 2011 р. становив 67,4 млрд грн, що більше попереднього року в порівнянних цінах на 14,9 %. Продаж споживчих товарів у розрахунку на одну особу в середньому за місяць становить 1268 грн).

У 2012 р. Донецчина вступила з бюджетом, який був прийнятий облрадою 28 грудня. Депутати зрівняли доходи і витрати, які значно зросли порівняно з минулим роком, який становить 9 млрд 587 млн 787 тис. 300 грн, у тому числі за рахунок дотації вирівнювання з державного бюджету в сумі 803 млн 430 100 грн, додаткової дотації з державного бюджету на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів у сумі 92 млн 891 300 грн, субвенцій з державного бюджету в сумі 4 млрд 239 млн 413 800 грн.

Обсяг доходів загального фонду бюджету визначено у сумі 909 млн 808 200 грн, спеціального фонду – 277 млн 979 100 грн. Загальний обсяг видатків затверджено в обсязі 9587 тис. 787,3 грн.

За словами голови облради А.Федорука, хоча головний фінансовий документ і не ідеальний, але він поглядшав на 2,2 млрд. В основному за рахунок того, що тепер міста будуть віддавати в казну області не 25, а 50 % «прибуткового податку», як у всіх пілотних регіонах, де проводиться реформування системи охорони здоров'я (у 2012 р. фінансування первинного рівня надання медичної допомоги лягає на плечі міської скарбниці, а от другий рівень і «швидка» тепер будуть оплачуватися з обласного бюджету. Для цього з 1 січня половина, замість торішніх 25 % зібраної суми, прибуткового податку з фізичних осіб буде надходити до обласного бюджету). Як зазначав начальник Головного фінуправління облдержадміністрації М.Скарга, знизяться і відповідні держдотації у регіон. Зате вилучення з міст, навпаки, зменшиться.

Наповнювати бюджет думають так: понад 4,4 млрд – власні надходження (левова частка – податкові збори), а більше 5,1 млрд – дотації та субвенції з держбюджету.

Що ж до витрат, то тут найбільш питому вагу становитиме соціалка. Пільги, різна допомога, дотації, які розподілятиме головне фінуправління, становитимуть більше 5 млрд. За словами А.Федорука бюджет у цілому соціально орієнтований і, у першу чергу, спрямований на підвищення зарплат бюджетникам, і тому багатьох гострих питань, що розглядалися у 2011 р. (у тому числі чорнобильських), вдасться уникнути.

Наступна стаття за витратністю – охорона здоров'я. На неї закладено

понад 2,3 млрд, у тому числі 821,5 млн – на зарплату, 206 тис. – на особливості екології регіонів, 151,5 млн – на підтримку проведення медреформи.

Понад мільярд спрямують на освіту й науку. Зарплата викладачів, у тому числі тренерів дитячо-юнацьких спортивних шкіл, «з'їсть» 630000000 грн.

Голова облради висловив сподівання, що держава справно виконає взяті на себе зобов'язання у вигляді дотацій, збільшення мінімальної зарплати на 14 %, а бюджетникам – на 20–30 %. «Проблеми, звичайно, залишаються, але я сподіваюся, що їх можна вирішити за рахунок оптимізації витрат і залучення до бюджету додаткових коштів. Для цього потрібно правильно розставити пріоритети і спрямовувати фінанси на невідкладні заходи, які потрібні жителям області», – заявив А.Федорук.

Щодо Луганщини, то за 2011 р. приріст промислової продукції у області порівняно з 2010 р. становив 15,5 %. Зростання обсягів виробництва порівняно з 2010 р. одержано у більшості видів промислової діяльності.

У добувній промисловості індекс продукції порівняно з 2010 р. становив 112,7 %, у переробній промисловості у 2011 р. обсяги виробництва збільшилися на 20,9 %. Приріст обсягів виробництва одержано підприємствами усіх видів діяльності, крім виробництва харчових продуктів, напоїв та целюлозно-паперового виробництва; видавничої діяльності.

У легкій промисловості приріст продукції порівняно з 2010 р. становив 2,4 %. У виробництві шкіри, виробів зі шкіри й інших матеріалів обсяги продукції збільшилися на 38,4 %, текстильному виробництві; виробництві одягу, хутра та виробів з хутра – на 1,5 %. В обробці деревини та виробництві виробів з деревини, крім меблів, у 2011р. обсяги промислового виробництва збільшилися на 7,7 %.

На підприємствах з виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення у 2011 р. проти 2010 р. обсяг продукції зріс на 6,4 %.

У хімічній та нафтохімічній промисловості обсяги продукції збільшилися на 31,9 %, у тому числі у виробництві лаків та фарб – у 3 рази, іншої хімічної продукції – в 1,5 рази, основної хімічної продукції – на 31,6 %, пластмасових виробів – на 24,2 %. При цьому скоротилися обсяги продукції проти 2010 р. на підприємствах фармацевтичного виробництва на 10,1 %, з виробництва мила та миючих засобів, засобів для чищення та полірування; парфумерних та косметичних засобів – на 7,3 %, з виробництва гумових виробів – на 2,4 %.

У металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів обсяги виробництва промислової продукції за 2011 р. збільшилися на 30,1 %, у тому числі на підприємствах з лиття металів – на 40,9 %, з виробництва чавуну, сталі та феросплавів – на 34,5 %, готових металевих виробів – на 24,2 %. За цього скоротились обсяги продукції на підприємствах з інших видів первинної обробки сталі (на 63,6 %), з виробництва труб (на 12,5 %).

За 2011 р. в області вироблено 3,2 млн т напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям, 1,8 млн т прокату готового чорних металів, 623,5 тис. т

сталі без напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям, 272,5 тис. т труб великого та малого діаметрів, профілів пустотілих з металів чорних, 238,2 тис. т феросплавів.

У машинобудуванні обсяг виробництва продукції у 2011 р. порівняно з 2010 р. зріс на 27,2 % за рахунок підприємств з виробництва транспортних засобів та устаткування (на 39,1 %).

У виробництві та розподіленні електроенергії, газу й води індекс виробництва продукції проти 2010 р. становив 88,4 %. Тепловими електростанціями та теплоелектроцентралями вироблено 5944 млн кВт-год електроенергії.

У сільському господарстві загальний обсяг виробництва продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств за 2011 р. порівняно з 2010 р. збільшився на 19,7 %, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 28,3 %, у господарствах населення – на 11,9 %.

Зазначено, що підприємствами області виконано будівельних робіт на суму 1588,5 млн грн, що у порівняних цінах становить 95,3 % до обсягів будівництва попереднього року, та підприємствами транспорту області перевезено 39,8 млн т вантажів, що на 12,4 % більше, ніж у 2010 р. Вантажообіг збільшився на 6,2 % і становив 5096,0 млн ткм.

29 грудня 2011 р. на сесії Луганської обласної ради було прийнято основний фінансовий документ Луганської області на 2012 р. Депутати проголосували за прийняття обласного бюджету на наступний рік з обсягом доходної частини в 3 млрд 756,6 млн грн і видаткової – 3 млрд 757 млн грн. «Доходна частина сформована на підставі прогнозних макроекономічних показників», – зазначив начальник Головного фінансового управління Луганської облдержадміністрації Ю.Балковий. Він пояснив, що у 2012 р. заплановано доходи у загальному фонді в сумі 3 млрд 546,8 млн грн, по спеціальному фонду – 209,7 млн грн.

Як зазначив Ю. Балковий, обсяг держдотацій на область на наступний рік збільшено на 13 % і становитиме 757,6 млн грн. У півтора раза зросте дотація на вирівнювання – 47,7 млн грн. Збільшуються держсубвенції обласному бюджету, які становитимуть 1 млрд 860 млн грн.

«Уперше в обласному бюджеті визначаються кошти на медикаменти для «Швидкої допомоги», на медичний транспорт, обладнання, а також уперше з'являється субвенція на ремонт і утримання доріг», – зазначив начальник Головного фінансового управління облдержадміністрації.

Зазначено, що дохідно-видаткові частини обласного бюджету збалансовані. Так, витрати обласної скарбниці у загальному фонді становитимуть

3 млрд 546,8 млн грн, у спеціальному фонді – 210,2 млн грн. У порівнянні з минулим роком планується на 20,5 % збільшити видатки на освіту, на 24 % – на охорону здоров'я, на 19 % – на соціальний захист населення і на мистецтво і культуру, а також на 8 % – на спорт.

За цього обсяг захищених статей в обласному бюджеті наступного року становитиме 87 %. В обласний бюджет закладено кошти на підвищення

мінімальної заробітної плати в середньому на 25 %, зростання цін на енергоносії (38,9 %), передбачена субвенція містам та районам області у сумі 9,1 млн грн на утримання притулків і ряду інших соціальних об'єктів.

Фракція луганських комуністів не підтримала бюджет на 2012 р. у ході сесії облради. Про це заявив депутат Луганської обласної ради М.Чаленко.

За його словами, комуністи не стали голосувати проти, оскільки вважають, що обласний бюджет приймати треба, а утрималися, тому що не мають наміру приймати його в такому вигляді, у якому його наведено на сесії.

«Якщо раніше обласний бюджет гарантував всі соціальні виплати, то сьогодні ці гарантії в ньому не передбачені. Документ на 2012 р. виконає зобов'язання влади їх лише у випадку необхідної наповнюваності обласної скарбнички», – прокоментував комуніст М.Чаленко.

Він зазначив, що це лише одна з багатьох причин невдоволення новим бюджетом. «У 2012 р. керівництво області вирішило не обтяжувати себе турботою про сфери освіти та охорони здоров'я. Профінансували той мінімум, який дозволить медикам і педагогам, а разом з ними і їх підопічним, насилу виживати», – сказав депутат.

М.Чаленко додав, що крім усього іншого, депутати-регіонали прийняли бюджет, який у разі змін ціни на газ дасть змогу бюджет переглядати, переробляти й вносити зміни.

«Комуністи наполягають на тому, щоб їм показали консолідований бюджет Луганської області на 2012 р. Ми хочемо бачити, куди конкретно будуть розподілені 3,7 млрд грн. Не виключено, що їх використовують не за призначенням. В ідеалі, депутати повинні детально вивчити цифри, висловити своє бачення, внести власні пропозиції. Проте до цього часу позитивної відповіді чиновників так і не дочекалися», – запевнив М. Чаленко.

Водночас як і у Донецькій, так і в Луганській областях за 2011 р. збільшилася заборгованість із виплати заробітної плати. Упродовж січня – листопада 2011 р. загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати збільшилася на 3,0 %, або на 3,3 млн грн, и на 1 грудня 2011 р. досягла 113,4 млн грн, що дорівнює 7,4 % фонду оплати праці, нарахованого за листопад.

Кількість працівників економічно активних підприємств, яким вчасно була не виплачена заробітна плата, на 1 грудня 2011 р. становила 25,1 тис. осіб, або 4,7 % від загальної кількості штатних працівників. Кожному із зазначених працівників не виплачено у середньому 2126 грн, що на 24,9 % менше від середнього розміру заробітної плати за листопад 2011 р.

На деяких підприємствах Луганської області можливі акції протесту працівників через невивплату зарплат. Таке припущення зробив перший секретар Луганського обкому КПУ С.Кілінкаров на прес-конференції у Донецьку.

С.Кілінкаров запевнив, що Комуністична партія України надає допомогу трудовим колективам таких підприємств в організації таких заходів. Депутат зазначив, що на сьогодні на Луганщині є заборгованість у

зарплаті порядку 114 млн грн. «Я офіційно звернувся в управління соціального захисту з проханням надати мені інформацію по кожному підприємству Луганщини, де є заборгованість. Сьогодні готуються акції протесту на цих підприємствах. Ми з цього приводу спілкуємося з профспілковими комітетами. Протягом місяця ця хвиля набере обертів», – зазначив він.

Також нардеп додав, що в області збільшуються протестні настрої. «Якщо говорити про акції протесту, з часом це будуть не тільки чорнобильці, які стоять сьогодні перед облдержадміністрацією. З часом це будуть і інші категорії людей. З урахуванням процесів реформ в охороні здоров'я, це будуть і медики», – зазначив С.Кілінкаров.

Отже, незважаючи на те що Донбас із багатьох сфер вже вийшов на базовий рівень 2008 р., проблеми поки що залишаються, і якщо регіональна влада не враховуватиме цього, у майбутньому її може чекати серйозний економічний занепад.

Про це говорить, наприклад, професор О.Кендюхов: на його думку, навіть незважаючи на чудове зростання і відмінні у порівнянні з кризовими роками показники, Україні не вдалося досягти головної мети – входження до двадцятки найбільш процвітаючих країн світу. Отже, країні в цілому й її економічному «локомотиву» в особі Донбасу зокрема варто задуматися про інструменти досягнення своїх майбутніх завдань. «Ми поставили мету неординарну, а інструменти обрали цілком ординарні і традиційні», – зазначає О.Кендюхов.

Економіст зазначає: «В Україні та Донеччини є всі підстави для майбутнього зростання, адже 2011 р. став для нашої вітчизняної економіки роком створення базових умов: був прийнятий Податковий кодекс, була проведена пенсійна реформа, на повну силу запрацював бюджетний кодекс. Цих інструментів уже вистачить для забезпечення економічного зростання на рівні 1,5–3 %. Проте розслаблятися не варто: цей показник росту занадто малий для такої країни, як наша».

«Для того щоб дійсно зробити економічний стрибок, нам необхідно орієнтуватися на 15 %, а то й 20 % економічного зростання на рік. Тобто ми бачимо суперечність вибраних інструментів поставленої мети, невідповідність тактики вибраній стратегії», – підкреслив експерт. У результаті О.Кендюхов прогнозує: поточного року ця суперечність набагато сильніше відіб'ється на показниках зростання вітчизняної промисловості. І на жаль – зміни можуть бути не в кращий бік.

Експерти підкреслюють: удар по позитивній динаміці й економічному зростанню як Донецької та Луганської областей, так і всієї України в цілому можуть завдати ще й вибори, які заплановано на осінь 2012 р. У результаті може вийти, що до осені показники будуть залишатися стабільними (політична ситуація буде всіма силами утримувати їх на плаву), а вже з листопада фінансова сфера всерйоз похитнеться. Отже, уже сьогодні варто замислитися над заходами, покликаними мінімізувати ризики, пов'язані з виборчим процесом, та зберегти позитивні тенденції 2011 року (*Матеріал*

підготовлено з використанням інформації таких видань: УРА-Информ.Донбасс (<http://ura.dn.ua/28.12.2011/119676.html>); Кочегарка (<http://kochegarka.com.ua/?p=42020>); Сайт Донецької обласної ради (<http://soviet.donbass.com/?lang=ua&sec=04.01&iface=9&cmd=shownews&args=id:1232>); Луганск.info (<http://news.lugansk.info/2011/lugansk/12/003443.shtml>); EastKorr (<http://www.eastkorr.net/economy/byudzhhet-luganskoj-oblasti-na-2012-g-byt-prinyat-sovsem-ne-edinoglasno>); GolosUA (http://www.golosua.com/main/article/politika/20120119_v-luganskoj-oblasti-nazrevayut-protesti-protiv-nevyplatyi-zarplat-kommunist); Головне управління статистики у Донецькій області (<http://www.donetskstat.gov.ua/region/index.php>); Головне управління статистики у Луганській області (<http://www.lugastat.lg.ua/spol.php>).

А. Потіха, наук. співроб.

Політичні процеси в Західних областях України

22 січня 2012 р. представники об'єднаної опозиції України домовилися про формування єдиного списку кандидатів у народні депутати за мажоритарними округами. Згідно з офіційно презентованим договором, опозиційні сили формують єдиний список за мажоритарними округами за принципом «один округ – один кандидат від об'єднаної опозиції». До виборів залишається ще дев'ять місяців. Проте список мажоритарників до весни мають скласти. Представники опозиції обіцяють вирішити це питання до кінця лютого.

Як зазначив І. Кириленко, нардеп від БЮТ, в опозиції іншого виходу немає. Інакше спільної перемоги на виборах не буде. На його думку, ідеальний був би варіант, якби опозиція склала спільний єдиний партійний список. Але це нереально. Єдиний список мажоритарників – більш компромісний варіант. Єдиний кандидат на округ і співпраця під час виборів трьох-чотирьох партійних структур від опозиції. «Не блискучий варіант, але нормальний. Без спільної перемоги на парламентських виборах у жодного з лідерів опозиції я не бачу політичного майбутнього», – зазначив І. Кириленко.

Експерти у своїх оцінках розділилися. Одні вважають, що опозиція не здатна об'єднатись, інші вважають, що вона вимушена це зробити. Зокрема, О.Барабаш, віце-президент Асоціації народних депутатів України зазначив, що якимсь узгодженням у КОДу (Комітет опору диктатурі. – Ред.) буде. Але узгодження дій опозиції повним і всепоглинаючим не буде. Оскільки будуть інші угруповання. Від усіх груп опозиції будуть самовисуванці, будуть інші партії, і тому зберегти чистоту й ексклюзивність свого політичного голосу КОДу навряд чи вдасться.

У свою чергу В.Димов, директор інформаційно-аналітичного центру «Форум» вважає, що опозиція здатна об'єднається «перед розстрілом». А наступні вибори це той самий розстріл. На його думку, опозиція розуміє, що

без єдиного списку вони не отримають більшості.

На думку В.Фесенка, директора Центру прикладних політичних досліджень «Пента», опозиційні партії не зможуть довго протриматися разом через внутрішню конкуренцію. Частково і досить умовно ці об'єднавчі ініціативи (опозиційних партій) спрацюють. Хоча б формально. Буде створено єдиний список мажоритарників. Але повного об'єднання не буде.

Як прогнозує В.Фесенко, почнуться сплески конкуренції в середовищі опозиційних сил у мажоритарних округах. «Я не виключаю, що окремі учасники конвенції можуть вийти з угоди. І кандидат номер один на такий вихід – це ВО «Свобода». Якщо вони побачать, що їхні інтереси в мажоритарних округах у цьому списку не враховані», – зазначив експерт.

На його думку, об'єднанню також заважатимуть особисті та партійні інтереси в округах. Узгодити єдиного кандидата буде легко в тих округах, де будуть невеликі шанси на перемогу. В округах, де є реальна перспектива перемогти, кожна опозиційна партія захоче провести свого кандидата.

У західних областях України події розгортаються за схожим сценарієм, щоправда є певні особливості.

Як інформують ЗМІ, 22 січня у Львові відбулося віче з нагоди Дня Соборності та Свободи. Живим ланцюгом учасники віче з'єднали пам'ятники С. Бандері і Т. Шевченку. Участь у акції взяло близько 2 тис. людей. Організатором акції з нагоди Дня Соборності та Свободи України був Комітет опору диктатурі Львівщини, до якого приєдналися громадські організації та Львівська обласна рада.

Учасники народного віча з нагоди Дня Соборності та Свободи у Львові звернулися до української громади щодо консолідації сил для протидії чинній владі. У зверненні наголошено, що головна проблема Української держави сьогодні це те, що «ми допустили до влади нащадків тих, хто знищив Українську Народну Республіку, тих, хто на 20-му році нашої незалежності сформував при владі антиукраїнську коаліцію».

За словами учасників акції, основною причиною приходу до влади цих сил сьогодні є роз'єднаність демократичних сил. «Враховуючи таку ситуацію у державі, що може призвести до втрати державності, вимагаємо від лідерів політичних партій та громадських організацій створення широкого національного фронту боротьби з узурпацією влади в Україні, а також вийти на вибори до ВРУ з єдиним кандидатом від опозиційних до нинішньої влади сил», – звертаються учасники віча.

Крім того, вони звернулися безпосередньо до громадян України з проханням «повірити у власні сили, згуртуватися та виграти битву за самостійну, соборну, незалежну українську державу».

Під час віча лунали заклики до об'єднання, але на певних принципах. Зокрема, голова Львівської обласної ради О.Панькевич заявив, що всі політики, які сьогодні готуються пройти в парламент, повинні публічно розповісти про своє ставлення до українських націоналістів, УПА та дивізії «Галичина».

Він зазначив, що потенційні кандидати в депутати до ВРУ повинні подати на розгляд громадськості конкретні законопроекти щодо збереження

української ідентичності, а не «постійну балаканину впродовж десятиліть про українську справу». «Ми сьогодні на порозі чогось нового. Цей рік стане для нас роком репресії, зовнішнього тиску з боку Росії і не лише. Але це є рік 70-ї річниці Української повстанської армії, рік Йосифа Сліпого, тому я переконаний, що 2012 р. буде і роком перемоги», – наголосив О. Панькевич.

Експерти, оцінюючи подібні заяви, вважають, що такі висловлювання можуть відштовхнути потенційних виборців. Радикали зі «Свободи» можуть бути неприйнятні для виборців Центральної України. Таку думку висловив директор школи політичної аналітики Києво-Могилянської академії О.Гарань. «У когось нема довіри до “Батьківщини”, в інших – до Яценюка. Зібравши всіх у єдиний список, опозиція збере не лише рейтинг, а й антирейтинг. Сукупно це може піти на шкоду. Але значення набудуть люди, які вливаються в різні списки. Наприклад, якщо О. Доній і Т. Стецьків підуть по списку “Батьківщини”, то це плюс для партії. А. Гриценко – це плюс УДАРу В. Кличка, а К. Ляпіна – “Фронту змін”», – наголосив експерт.

За інформацією ЗМІ, у західному регіоні активізувалася партія УДАР. Представники цієї політичної сили на Львівщині ще до 22 січня заявляли, що об'єднання опозиційних сил не повинно бути декларативним і відбуватися виключно для виборів. Представники ЛОО політичної партії «УДАР Віталія Кличка» оголосили основні принципи, за якими УДАР хоче об'єднуватися з опозиційними силами, і подали угоду про взаємну співпрацю під час виборів до парламенту і створення демократичної більшості у Верховній Раді.

Член Політради ЛОО УДАР І. Самардак заявив, що сьогодні всі розуміють необхідність об'єднання опозиції. Але для того, щоб це об'єднання було вдалим і щоб вибори пройшли вдало, завдання всіх опозиційних сил – повернути довіру суспільства до політиків. А це можливо тільки в тому випадку, якщо будуть запропоновані політики нової генерації. «Об'єднання має відбуватися навколо певних ідей і засад – насамперед, це ідея демократизації України і повернення на євроінтеграційний шлях», – зазначив він.

У партії УДАР також вимагають, щоб у списках опозиційних сил не було «тушок» і компрометованих особистостей. «Політичні сили, які представлені в парламенті, повинні чітко визнати, що, проголосувавши новий закон про вибори, вони допустилися помилки, оскільки цей закон жодним чином не сприяє перемозі опозиції й жодним чином не є тим законом, який дав би можливість провести ці вибори чисто і прозоро», – наголосив І. Самардак.

За його словами, у першу чергу це стосується самовисуванців. Адже вже сьогодні бізнесмени-меценати, які десятки разів міняли свою партійну приналежність, почали роздавати продуктові набори та інші подарунки. А це ніщо інше, як купівля певних округів. «Ці люди підуть як самовисуванці, але всі прекрасно повинні розуміти, яку партію вони будуть представляти і які сили їх будуть підтримувати. Проти подарункових наборів влади опозиційні сили можуть виставити тільки одне – професійних, незаплямованих кандидатів», – зазначив він.

У свою чергу депутат Львівської міської ради від фракції УДАР А.Крачковський додав, що сьогодні необхідно встановити правильні принципи формування виборчих списків, а політичні сили всередині опозиційного табору повинні відмовитися від боротьби між собою.

На думку депутата Львівської обласної ради від фракції УДАР О.Юринець, за півтора місяця до виборів в Україні потрібно провести соціологічне дослідження для визначення кандидатів від опозиційних сил, яких готові підтримувати на виборах до ВРУ громадяни.

Вона пояснила, що у випадку, коли в певному окрузі з'явиться перевага певного кандидата з опозиційного табору і громада готова буде за нього голосувати, «то політичним силам треба подолати свої великі амбіції і стати на користь тої особи, яка може перемогти». «Таке дослідження важливо проводити в останні місяці тому, щоб уникнути всіх брудних технологій, непотрібного, зайвого піару. Варто зазначити про зростання нігілізму у людей після всіх поразок, які відбулися з нашим народом від 2005 р. Тому люди будуть сумніватися, довго визначатися. І саме останні місяці перед виборами будуть дуже важливими для людей і саме тоді потрібно питати про їхню думку», – зазначила О. Юринець.

В обласній організації партії УДАР повідомили також, що партія веде переговори з різними опозиційними силами для об'єднання, зокрема з «Громадянською позицією» А. Гриценка.

Сам же А.Гриченко заявив, що партія «Громадянська позиція» зробила все від неї залежне для того, щоб об'єднатися з партією УДАР. «Можу підтвердити, що ці переговори ведуться. Можливо, не так швидко, як хотілось би нам. З нашого боку були прийняті всі необхідні рішення ще в листопаді місяці. Зараз відповідь на стороні Віталія (Кличка)», – зазначив він. «Якщо ці переговори завершаться успіхом, чого я хотів би, якщо чесно, на основних, однакових принципах підемо вперед», – уточнив політик.

Разом з тим експерти зазначають, що політики не завжди роблять те, що говорять. За їхніми словами, представники опозиції закликають до єдності, а на справді цю єдність уявляють як верховенство своєї політичної сили. Тому не дивно, що політичні сили не довіряють одна одній. Зокрема, як інформують ЗМІ, під час відзначення Дня Соборності в Чернівцях влада й опозиція проводили свої заходи окремо, що зрозуміло, але заклики опозиціонерів до єдності лунали не переконливо.

За словами експертів, на центральній площі Чернівців, де зібралося майже 0,5 тис. буковинців, відбувся мітинг. Священики ж Української православної церкви Київського патріархату та Української греко-католицької церкви провели спільний молебень за Україну. Характерно, що на День злуки в столиці було підписано документ про об'єднання опозиційних сил. Буковинська опозиція також вийшла цього разу єдиною колоною. Але в прес-повідомленнях про подію кожна із політичних сил представляла її організатором себе... «Словом, акт злуки по-буковинськи не вдався. І до справжньої єдності нам ще як до неба», – зазначає один з експертів.

На Волині також відзначили День Соборності. Проте там більше говорили про єдність України. Як повідомили ЗМІ, у День Соборності та Свободи України декілька сотень небайдужих лучан, узявшись за руки, утворили «живий ланцюг» від пам'ятника Лесі Українці до монумента Тарасу Шевченку.

Цьогорічна акція в Луцьку мала на меті засвідчити не масштабність, а духовну єдність українців. Відбувалася вона не під партійними прапорами, а під державними та націоналістичним знаменами визвольної боротьби українців. До акції долучилися депутати обласної та Луцької міської рад, представники молодіжних організацій. Вибудувавши «живий ланцюг», лучани розгорнули на Театральному майдані велике жовто-синє полотнище і спільно виконали Гімн України.

Експерти зазначають, що в Західній Україні опозиції буде значно важче діяти спільно. Адже вони вимушені будуть боротися за виборців між собою. Вплив Партії регіонів і комуністів тут незначний, але опозиціонери, розпорошуючи сили, можуть і тут втратити...

Проте, не дивлячись на таку загрозу, представники опозиційних сил часто критикують саме потенційних союзників. Зокрема, лідер Львівської «Батьківщини» Р. Ілик зазначив, що усі політики амбітні. Але іноді треба вміти пригальмувати і тверезо оцінити дійсність. «Бо поки будемо змагатися величиною рейтингів, втратимо останній шанс на перемогу», – зазначив політик.

У партії «Батьківщина» досить часто говорять про те, що А. Яценюк близький до влади. Подібну думку іноді озвучують й експерти, які зазначають, що А.Яценюк має доступ до будь-яких ЗМІ, буває в Кабміні й Адміністрації Президента. У нього є «право на ересь».

Незадоволені в партії «Батьківщина» і Н.Королевською, яка, за словами Р. Ілика, зрадила партію. Він зазначив, що оцінку діяльності цього політика «Батьківщина» уже зробила. «Сьогодні вона не має нічого спільного з нашою опозиційною силою. Партія, яку вона очолила – УСДП, отримавши представництво у виборчих комісіях, перешкоджатиме участі “Батьківщини” у виборах до Верховної Ради так само, як це було на виборах місцевих. До виборів ще достатньо часу, аби українці змогли зрозуміти, що насправді цей політик є проектом Банкової та аж ніяк не спадкоємцем Ю. Тимошенко», – заявив Р. Ілик.

Не довіряють потенційні партнери й іншим опозиційним партіям. Українську партію під керівництвом міського голови Калуша І. Насалика також називають проектом влади в Івано-Франківській області. Як зазначив І. Іванів, один з експертів, який вважає себе патріотом, висновок напрошується один: «Вочевидь, Українська партія або є політичним проектом Партії регіонів, або ж продалася їй із “потрохами”».

За словами експерта, підтвердженням тому, що Українська партія повністю залежна від «регіоналів» є й те, що міський голова І. Насалик досі не підписав звернення з вимогою провести дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента і допустити до участі у виборчому процесі лідерів

опозиції, яке прийняли депутати Калуської міської ради на останній сесії 27 грудня.

Експерт також зазначає, що у високих колах давно ходять чутки про те, що О.Тягнибок – штучний проект Банкової, створений для того, щоб відбирати голоси Ю.Тимошенко в Західній Україні. А в перспективі ще й вихопити ідеального опонента для В.Януковича на 2015 р. у другому турі виборів.

За словами експерта, щоб політичну силу на Заході України сприймали, потрібно говорити те, що люди хочуть почути. «Саме цим можна пояснити “патріотичні” виступи очільників “Свободи”. Бо це – шлях до успіху. А також потрібно “торбити” конкурентів на електоральному полі. Особливо БЮТ і Ю.Тимошенко», – зазначає експерт.

Натомість політолог В. Небоженко вважає, що О. Тягнибока можуть одурити «Свобода» не розуміє, що його мажоритарникам в округах «дихати не дадуть». Партії Ю. Тимошенко і А. Яценюка об’єдналися проти партій і рухів, щоб було якомога менше мажоритарників поза БЮТ і «Фронтом змін», переконаний експерт.

Тим часом 30 січня голова ВО «Свобода» О.Тягнибок оголосив про створення центрального штабу з підготовки до виборів у Верховну Раду 2012 р. Його керівником призначений глава фракції ВО «Свобода» у Львівській міськраді Р. Кошулинський. У нього вже є відповідний досвід – у 2010 р. Р.Кошулинський керував центральним виборчим штабом партії на місцевих виборах.

Уже 1 лютого голови Львівських обласних організацій партій «Батьківщина», ВО «Свобода» та «Фронт змін» підписали Угоду про спільні дії об’єднаної опозиції на Львівщині. Як інформують ЗМІ, Угоду у Львові підписали Р. Ілик, І. Сех та С.Кубів.

Документ укладено на основі Угоди про спільні дії об’єднаної опозиції України, яку 22 січня 2012 р. в Києві підписали лідери політичних сил, зазначається в повідомленні. Р. Ілик, І. Сех. та С. Кубів проголосили координацію дій трьох обласних організацій політичних партій у Львівській області для боротьби з «антинародним режимом В.Януковича та його представниками на місцях і відновлення справжнього народовладдя».

Як інформують ЗМІ, Угода передбачає укладання відповідних угод між усіма районними і міськими партійними організаціями у Львівській області й узгодження спільних політичних принципів та підходів на всіх рівнях місцевих рад. Наступним кроком буде проведення зборів з участю керівників районних організацій трьох політичних сил, керівників фракцій у місцевих радах та керівників місцевих рад, які належать до згаданих політичних сил.

Політичні сили, які підписали Угоду, зобов’язуються узгоджувати позицію щодо діяльності обласної та районних державних адміністрацій у Львівській області та координуватимуть дії щодо забезпечення підготовки і проведення чесних виборів народних депутатів України, встановлення їх правдивих результатів, недопущення фальсифікації голосування і спотворення волевиявлення громадян.

Проте, як відзначають експерти, партії, які входять до Львівського обласного КОД, але не підписали Угоди, сприйняли новину негативно. «Якщо об'єднуватися, то всім», – заявив депутат Львівської облради О. Старовойт («Наша Україна»).

Голова Львівської обласної організації «Нашої України» народний депутат В.В'язівський зазначив, що незрозуміло, чому інших не запросили до переговорів.

У свою чергу голова обласної організації партії УДАР Я.Гинка заявив: «Якщо створений Комітет опору диктатурі, навіщо створювати ще одне об'єднання опозиції? Хотілося б почути оцінку цієї угоди “на трьох” від КОД».

Поки у Львові опозиція єднається, на Тернопільщині потенційні союзники шукають свою «нішу». За інформацією ЗМІ, громадськість Тернопільщини пропонує Комітету опору диктатурі висунути голову виконкому «Нашої України» В.Наливайченка єдиним кандидатом у народні депутати від опозиції по одному з мажоритарних округів області. Про це йдеться у резолюції двохтисячного народного віча «Захистимо Україну!», яке відбулося 29 січня в Бережанах Тернопільської області. «Громада Тернопільщини пропонує всім опозиційним партіям Тернопільщини підтримати В.Наливайченка (округ: Бучацький, Бережанський, Козівський, Монастириський, Підгаєцький, Зборівський райони). «Застерігаємо вас від ігнорування волі громади і просимо не допустити взаємопоборення патріотів, на яке розраховує режим В. Януковича», – ідеться в документі.

Крім того, учасники віча вважають, що лише об'єднана опозиція зі спільним списком має шанси подолати адміністративний ресурс і здобути українську перемогу. За словами учасників віча, в округах опозиція повинна бути представлена єдиним кандидатом, не призначеним партійними лідерами, а визначеним волею громадян, котрі підтвердять свій вибір на дільницях.

У свою чергу В.Наливайченко заявив про готовність представляти інтереси виборців цього округу в парламенті. Політик відзначив свою готовність до переговорів з іншими ймовірними опозиціонерами від цього округу, які планують йти до парламенту. «Я переконаний, опозиція має бути єдиною. Я відкритий до переговорів з усіма опозиційними політиками, які мають намір балотуватися по цьому ж округу. Упевнений, ми знайдемо спільну мову. Якщо буде необхідно, проведемо праймеріз і визначимо єдиного кандидата від опозиції», – підкреслив В.Наливайченко.

Учасники віча, серед яких і представники патріотичних громадських та політичних організацій краю, зокрема УНР, КУН, УНП, «Наша Україна», ВО «Тризуб», «Оновлення країни», МНК, Українська партія, проголосили про створення понадпартійного руху «Український вибір». Мета цього руху – підтримати на місцевому рівні ініціативи КОД та спільно боротися за чесні вибори. Першим кроком новоствореного руху є збір підписів серед мешканців шести районів Тернопільщини на підтримку резолюції віча.

Тим часом Тернопільська обласна організація партії «За Україну!»

розкритикувала дії представника партії «Наша Україна» В.Наливайченка, який без узгодження з членами Комітету опору диктатурі (КОД) вирішив балотуватися в одному із мажоритарних округів Тернопільщини. Про це йдеться у заяві обласної організації «За Україну!», оприлюдненій прес-службою організації. У ній члени «За Україну!» закликали всі політичні партії, які виступають єдиним фронтом на противагу існуючому режиму для перемоги на чергових парламентських виборах, не вдаватися до подібних нескоординованих дій, «давати рішучу відсіч провокаторам та перевертням, які ототожнюватимуть себе з опозиційними кандидатами в депутати». «В.Наливайченко фактично відмовився діяти узгоджено з іншими опозиційними політичними силами, назвавши попередньо себе кандидатом по одному з мажоритарних округів Тернопільщини без погодження та відповідного рішення Комітету опору диктатурі, що абсолютно на руку Банковій. Після підписання 22 січня на Софійській площі в Києві Угоди про спільні дії об'єднаної опозиції України та формування єдиного списку кандидатів у депутати в мажоритарних округах до Верховної Ради України діюча влада забила тривогу. Адже різко втрачаючи свій рейтинг у державі, вона сподівається, що саме шляхом шахрайства зможе переконати виборців віддати свої голоси за «липових патріотів-мажоритарщиків», яких закидатиме на противагу команді від опозиції», сказано у заяві.

У ній також наголошується, що члени КОД мають намір підтримати єдиний список кандидатів у депутати у мажоритарних округах від опозиції.

Незважаючи на певні конфліктні ситуації, що виникають в опозиційному середовищі, глава Комітету виборців України О. Черненко прогнозує, що опозиційним партіям вдасться узгодити єдиних кандидатів мажоритарних округів. «Як правило, це будуть округи сходу, півдня, і, можливо, центру, де в опозиції шансів (перемогти на виборах) не так багато», – відзначив він.

Проте більшість експертів переконані, що повної консолідації опозиції в Україні не буде, на користь чого опосередковано свідчать ті політичні процеси, що відбуваються сьогодні в регіонах Західної України (*Політолог Фесенко прогнозує, що першим з коаліції вийде О. Тягнибок зі своєю «Свободою»* (<http://tsn.ua>). – 2012. – 24.01; *У Львові опозиція закликала до створення широкого національного фронту боротьби з узурпацією влади в Україні* (<http://vgolos.com.ua>). – 2012. – 22.01; *Панькевич: Кандидати в депутати ВРУ від опозиції повинні пройти іспит на українську національну ідею* (<http://vgolos.com.ua>). – 2012. – 22.01; *Зібравши всіх у єдиний список, опозиція збере не лише рейтинг, а й антирейтинг* (<http://gazeta.ua>). – 2012. – 25.01; *В УДАРі пропонують провести соцдослідження для визначення кандидатів від опозиції* (<http://lviv-udar.com>). – 2012. – 19.01; *Об'єднання опозиції не має бути декларативним і лише для виборів* (<http://lviv-udar.com>). – 2012. – 18.01; *«Живий ланцюг» у Луцьку* (<http://www.volyn.com.ua>). – 2012. – 24.01; *Українська партія – політичний проект Партії регіонів?* (<http://pravda.if.ua>). – 2012. – 29.01; *Кандидатом до Верховної Ради від*

*Тернопільщини бачать Наливайченка (<http://tyzhden.ua>). – 2012. – 29.01;
Политологи не верят в полную консолидацию оппозиции в Украине
(<http://podrobnosti.ua>). – 2012. – 30.01).*

Правові аспекти

Л. Присяжна, наук. співроб.

Старт медичної реформи: міф чи реальність?

Реформування сектору української охорони здоров'я, яке розпочалося в рамках Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада», – потреба сьогодення. Що з цього вийде – покаже час. Наразі рядові лікарі та пацієнти практично не знають нічого про реформу. Так, за даними дослідницького агентства ІФАК, про майбутні зміни в системі охорони здоров'я мають уявлення тільки 18 % опитаних, 44 % навіть не чули про це, а 38 % не розуміють, у чому суть реформування.

Згідно з телефонним опитуванням, яке провів Інститут ім. Горшеніна з 5 по 7 вересня 2011 р., 93,3 % вважають, що Україні потрібна реформа системи охорони здоров'я, 4,3 % – ні, 2,4 % – не змогли відповісти.

Найбільш гострими проблемами у сфері охорони здоров'я українці вважають: дорогі ліки (60,2 %), відсутність фінансування медичних установ (35,6 %), необхідність оплати медичних послуг (32,2 %), відсутність бланкмання/медикаментів (30,1 %), великі черги (25,7 %), брак фахівців, низьку кваліфікацію медперсоналу (24,9 %), низьку якість медичних послуг (18,2 %), низьку зарплату фахівців (16,2 %), байдужість лікарів (15,1 %), хабарі (12,8 %), поганий стан лікарень (10,8 %), велику завантаженість лікарів (6,2 %), інше (5,3 %), важко відповісти (1,2 %).

При купівлі лікарських препаратів українці керуються приписом лікаря (42,2 %), особистим досвідом (36,8 %), ціною (12,6 %), радою фармацевта (10,4 %), порадою знайомих (6,6 %), рекламою (1,9 %), не купує лікарських препаратів (5,5 %), важко відповісти (1,7 %).

Розглянемо деякі останні кроки влади щодо реформування системи охорони здоров'я.

- 10 січня Президент В.Янукович підписав Закон України № 4196-VI «Про внесення змін до деяких законів України у сфері охорони здоров'я щодо посилення контролю за обігом лікарських засобів, харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок» і доопрацьований законопроект № 7007 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у сфері охорони здоров'я (щодо посилення контролю за обігом лікарських засобів, харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок)», проголосований парламентом у

другому читанні 20 грудня 2011 р., яким дозволена реклама лікарських засобів, що відпускаються без рецепта лікаря, а також тих, що не включені до переліку заборонених для рекламування лікарських засобів.

Питання включення лікарських засобів до зазначеного переліку вирішуватиметься на етапі реєстрації (перереєстрації) ліків із внесенням відповідних даних до Державного реєстру лікарських засобів.

Поки залишається інтрига щодо прозорості формування «чорного» списку безрецептурних препаратів, заборонених до рекламування: ніхто не знає, яким саме законом керуватиметься МОЗ під час визначення критеріїв віднесення безрецептурного препарату до заборонених для реклами. Залишається сподіватися на те, що найближчим часом проект наказу МОЗ України щодо порядку включення препаратів до переліку лікарських засобів, заборонених до рекламування з чіткими критеріями, за якими той чи інший препарат не може рекламуватися в загальнодоступних ЗМІ, однаковими для всіх і спрямованими суто на виключення можливості введення споживача в оману (обманливості реклами), буде винесено на публічне обговорення.

Слід зазначити, що в більшості європейських країн (як членів ЄС, так і нечленів ЄС) реклама безрецептурних ліків дозволена. Тільки в деяких з них зазначається, що реклама безрецептурних ліків дозволена, але за винятком зовнішньої реклами, реклами на транспорті, перших та останніх сторінок видань, у мережі Інтернет (Данія); дозволена, але за винятком препаратів, які включено в систему реімбурсації (Франція, Португалія), дозволена, але крім телевізійної реклами (Норвегія). Попереднє погодження реклами ліків не вимагається (Австрія, Данія, Ірландія, Латвія, Литва, Швеція, Швейцарія, Чехія, Хорватія, Фінляндія, Угорщина, Словенія, Польща, Норвегія, Німеччина, Англія); вимагається (Болгарія, Іспанія, Італія, Франція, Румунія); вимагається лише надання копій документів щодо рекламної кампанії (тобто попереднє погодження не вимагається) (Греція, Португалія); вимагається щодо телевізійної та радіореклами (Бельгія) та вимагається погодження органу саморегуляції (Нідерланди).

Тим часом Кабінет Міністрів України на своєму засіданні 18 січня 2012 р. схвалив законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про рекламу»». Зокрема, нові зміни до Закону передбачають заборону реклами товарів з участю або з використанням зображення лікарів та інших професійних медичних працівників, а також осіб, зовнішній вигляд яких імітує зовнішній вигляд лікарів. Розробник законопроекту переконаний у необхідності заборони на законодавчому рівні використовувати засоби і технології, які діють на підсвідомість споживачів реклами.

Варто додати, що в ст. 90 Директиви 2001/83/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 листопада 2001 р. про Кодекс ЄС щодо лікарських препаратів, призначених для споживання людиною, зазначається, що реклама не повинна містити будь-яких матеріалів, які посилаються на рекомендації вчених, медичних працівників або осіб, що не належать до двох попередніх груп, але які завдяки своїй популярності можуть заохочувати споживання лікарських препаратів.

- 29 грудня 2011 р. набрав чинності наказ Міністерства охорони здоров'я № 723 від 31 жовтня 2011 р., яким затверджені нові Ліцензійні умови (ЛУ) здійснення господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами.

Серед найзначущих змін – заборона дистанційної (через Інтернет) торгівлі лікарськими засобами, а також продаж лікарських засобів поштою і через будь-які заклади (окрім аптечних) «і поза ними», окрім випадків відсутності аптеки або структурного підрозділу аптеки в сільській місцевості, коли роздрібна торгівля лікарськими засобами за переліком, встановленим наказом МОЗ, здійснюється в приміщеннях фельдшерських, фельдшерсько-акушерських пунктів, сільських, дільничних лікарень, амбулаторіях, амбулаторіях загальної практики сімейної медицини працівниками цих установ, які мають медичну освіту, на підставі договорів, укладених з ліцензіатом, що має ліцензію на роздрібну торгівлю лікарськими засобами.

Інтернет-аптеки вже відреагували на наказ Міністерства охорони здоров'я. Деякі онлайн-аптеки перестали продавати ліки через Інтернет, інші знайшли можливість продовжувати роботу, не порушуючи при цьому наказ МОЗ: потенційний покупець на сайті обирає необхідні ліки, замовляє, але забирає товар у звичайній аптеці.

Крім того, у зв'язку з введенням нових вимог щодо площі аптечного кіоску (він повинен займати менше 20 кв. м, мати комунікації, щоб продавець міг, як мінімум, вимити руки, і торговий зал не менше 8 кв. м (у сільській місцевості – 6 м), багатьом аптечним кіоскам у Києві довелося припинити роботу.

Якщо врахувати, що більшість таких точок продажу працює в підземних переходах і холах метро, де вільних площ мало, власникам кіосків доведеться неабияк попрацювати, щоб зберегти свій бізнес.

- 10 січня 2012 р. у першому читанні Верховна Рада підтримала законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», який стосується питання запобігання інфекційним захворюванням серед населення. У разі прийняття законопроекту будуть внесені зміни й доповнення до Законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення (ст. 27)» та «Про захист населення від інфекційних хвороб (ст. 1,12, 13,15)».

Змінами передбачено точне визначення критеріїв обов'язковості профілактичних щеплень, встановлення загальних вимог до проведення профілактичних щеплень.

Разом з тим Закон скасує дію ст. 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо заборони відвідування дитячих закладів дітьми, які не отримали профілактичних щеплень згідно з календарем щеплень. Замість цього будуть введені тимчасові обмеження відвідування на період неблагополучної епідемічної ситуації.

Вітчизняні медики закликають батьків не відмовлятися від вакцинації дітей. За їхніми словами, раніше від вакцинації відмовлялися не більше 8 % батьків. Тепер їх кількість може зрости в рази. Особливо побоюються

епідемії кору. Крім того, без щеплень малюки будуть хворіти значно частіше, вважають фахівці.

У дитсадках нововведення також не схвалюють. Це нововведення розділить дітей на щеплених і не щеплених. І в разі появи будь-якої інфекції, щоб не допустити епідемії, невакцинованих дітей відправлятимуть додому.

Водночас прийняття законопроекту – це виведення з «тіні» усіх, кому доводилося за гроші купувати «липові» довідки щодо щеплення дитини для прийняття до дитячого закладу.

• З 1 січня в Києві, а також містах Вінницької, Дніпропетровської та Луганської областей згідно з Указом МОЗ від 04.11.2011 р. № 756 розпочалася офіційна «апробація» запланованої реформи охорони здоров'я.

Основними пунктами намічених змін є створення так званих «госпітальних округів», із чисельністю населення 150–200 тис. осіб у кожному. У цьому окрузі залишається лише одна центральна багатопрофільна лікарня у власному розумінні слова – інші ЦРЛ «оптимізуються» до рівня центрів первинної медичної допомоги та різних «квазі-лікувальних установ», на зразок хоспісів (для невиліковно хворих), притулків для старих, «лікарень відновлюваного лікування» тощо.

Крім того, ліквідація колишньої загальнодоступної системи спеціалізованої лікарської допомоги: з 1 січня 2012 р. потрапити на прийом не тільки до хірурга, невропатолога, дерматолога, але навіть до педіатра і терапевта в «пілотних» регіонах можна буде лише за направленням «сімейних лікарів».

Водночас гарантія якості медичних послуг, контроль за їх наданням і побори в лікарнях – питання, які найбільше турбують українських пацієнтів, – поки що поза увагою.

• В Україні вже багато років говорять про необхідність переходу на страхову медицину. І ось з'явилася інформація, що чиновники готові перейти від слів до справи – міністр охорони здоров'я України О.Аніщенко в інтерв'ю «5 каналу» заявив, що МОЗ готується до перетворень у системі охорони здоров'я з метою впровадження страхової медицини. Тим більше, що Програмою економічних реформ на період до 2014 р. перехід до системи державного медичного страхування є одним з основних кроків реформування системи охорони здоров'я.

Звісно, медичне страхування треба було давно запровадити. Тільки підходити до цього необхідно продумано, враховуючи досвід інших країн, наприклад Польщі, де обов'язковим медичним страхуванням охоплено 99 % працездатних поляків.

Р. Холлі, професор Медичного університету Лодзь, пропонує, як мінімум, два шляхи розвитку медичного страхування для України. «По-перше, можна запровадити добровільне медичне страхування (ДМС) в такому ракурсі, як їх бачать приватні українські компанії, враховуючи, що вся система потім повинна все одно бути реформованою відповідно до їх пропозицій. Таким чином, можна спровокувати реформи.

Другий варіант – запровадити загальноєвропейську систему охорони

здоров'я, про що говорять уже 12–13 років. Однак такий підхід дуже важко реалізувати, оскільки кожна країна в ЄС має своє бачення й економічні можливості».

Водночас, у першу чергу питання щодо страхової медицини треба врегулювати на законодавчому рівні (наразі існує п'ять–шість законопроектів, що регулюють це питання). Крім того, обов'язково треба проводити роз'яснювальну роботу щодо потреби страхової медицини. Також треба напрацювати такі механізми, щоб від новації дійсно вигравали як роботодавці, так і робітники. Наприклад, стимулами для ДМС можуть стати податкові пільги для роботодавців, що дають їм змогу відносити витрати на поліси для своїх співробітників на валові витрати.

Крім того, високі пенсійні відрахування гальмують реформи в системі охорони здоров'я. Гроші, які мали надходити на медицину й інші страховки, спрямовуються на користь ПФ. Тому без реформи пенсійного забезпечення всі інші реформи зазнають невдач у зв'язку з відсутністю коштів.

Утім, у Харкові реформа системи охорони здоров'я намагається відбуватися зусиллями місцевої влади. Зокрема, у місті запрацювала муніципальна лікарняна каса, яка, за задумом чиновників, стане альтернативою медичному страхуванню.

За словами віце-мера з питань охорони здоров'я С.Горбунової-Рубан, каса працюватиме за принципом страхової компанії. Для того, щоб лікування оплатили із загального фонду, пацієнту необхідно буде подати спеціальну заяву. Далі лікарня, до якої звернеться хворий, зв'яжеться з представниками каси, які виїдуть на місце і будуть вирішувати фінансові питання. Надавати допомогу будуть не всім городянам, а лише тим, хто вступить до організації, попередньо заплативши 70 грн. Потім доведеться щомісяця віддавати по 40 грн.

До наглядової ради організації увійшли керівники департаментів мерії та комунальних підприємств «Харківміськліфт», «Харківводоканал», «Харківські теплові мережі», які стежитимуть за розподілом загальних коштів. Звісно, усі зміни в системі охорони здоров'я, передбачені реформою, мають бути спрямовані на підвищення якості та доступності медичної допомоги для громадян України.

Сьогодні головною бідою реформи є повна відсутність мотивації в лікарів первинної ланки. Працювати в умовах повної убогості не хочуть ні молоді, ні досвідчені фахівці. Лікарі працюють за інерцією і, якщо почати зміни, не піднявши на кілька порядків престиж лікаря первинної ланки, поліклініки спорожніють.

А поки що запитань щодо реформи в системі охорони здоров'я залишається більше, ніж відповідей. Одне з ключових – із чим у результаті залишається пацієнт...

І. Акімова, перший заступник глави Адміністрації Президента: «Потрібно ретельно вибрати момент, коли починати впровадження системи такого страхування. Думаю, що це реально можливо не раніше, ніж через три роки, з 2014 р. Необхідно реструктуризувати первинну медицину, а потім і решту.

Потрібно враховувати також, що поява страхової медицини підвищить навантаження на соціальні виплати підприємств. А в момент виходу країни з непростой економічної кризи бізнес не може йти на такі додаткові витрати. Перш ніж розширювати податкову базу (нехай і з такими гідними цілями), потрібно розуміти поточну ситуацію. А до цього обов'язкове медичне страхування вводити не варто».

М. Поліщук, экс-міністр охорони здоров'я України: «Я не прихильник таких змін і вважаю, що Україна до них не готова. По-перше, у галузі зберігається стара структура: спеціалізована медицина розвинута, а первинна (включаючи невідкладну допомогу) – ні. І нова система страхової медицини також передбачає основні витрати на спеціалізовану допомогу.

По-друге, немає встановленої форми протоколів, немає формулярної системи, системи тарифів. Далі, немає врегульованого рецептурного відпуску медикаментів, немає дієвого контролю за їх якістю. Також 50–60 % найманих працівників в Україні отримують зарплату “в конвертах”, а має бути не більше 15 %. Усе це потрібно змінювати.

Нарешті, законодавча база повинна бути такою, щоб роботодавцю було вигідно займатися медичним страхуванням працівників. Такі дії не повинні обкладатися додатковими податками. А на ринку повинні бути визначені кілька досвідчених відповідальних компаній, які б займалися медстрахуванням і при цьому не відмовлялися працювати з ризикованими в плані здоров'я групами (пенсіонери і люди з хронічними захворюваннями).

Узагалі ж, в Україні повинна діяти система державної медичної допомоги з гарантованим рівнем послуг, як це зроблено в Канаді, Британії, тобто загальнообов'язкове державне соціальне медстрахування, гарантоване спеціальним держфондом».

В. Корж, доктор медичних наук, народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я: «Перехід до системи державного медичного страхування визначено як один з основних кроків реформування системи охорони здоров'я в переліку тих заходів, які повинні бути зроблені нашим урядом відповідно до ініційованої Президентом України В.Януковичем Програмою економічних реформ на період до 2014 р.

В охороні здоров'я України, як і в охороні здоров'я будь-якої іншої соціально орієнтованої європейської країни, чільна роль повинна належати державній медицині. Однак найбільш прийнятним варіантом подальшого фінансування державної системи медичного обслуговування є перехід до обов'язкового державного медичного страхування.

Саме державне обов'язкове медичне страхування здатне забезпечити реалізацію принципу солідарності в системі охорони здоров'я, відповідно до якого більш багаті платять за менш забезпечених членів суспільства, здорові – за хворих, працюючі – за тих, хто не має роботи. Разом з тим, повинна розвиватися і приватна медична практика, і незалежні фонди добровільного медичного страхування.

У складних економічних умовах сьогодні Україна не готова перейти на

обов'язкове медичне страхування, оскільки рівень доходів більшості громадян не дозволяє цього зробити. Законопроект розроблений, перебуває у нас у комітеті. Думаю, що до кінця поточного року і населення, і парламентарії будуть готові до прийняття такого рішення».

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Під час офіційного візиту Прем'єр-міністра України М.Азарова до Чеської Республіки підписано ряд документів про співпрацю між Україною і Чехією. Зокрема, підписано угоду між Кабінетом Міністрів України та урядом Чеської Республіки про науково-технологічне співробітництво, угоду про співробітництво у сфері культури між Міністерством культури України та Міністерством культури ЧР на 2012–2014 рр., а також угоду про співробітництво в освіті та науці на 2012–2015 рр. між Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України і Міністерством освіти, молоді та спорту Чеської Республіки (*Інформаційне агентство «Регіональні Новини» (<http://regionews.com.ua/node/24708>). – 2011. – 19.12).*

* * *

У Хмельницькому інституті соціальних технологій Університету «Україна» відбулась Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери» за участю науковців з України, Білорусі та Польщі.

Зокрема, фахівців із соціальної роботи, психології та фізичної реабілітації тут готують з 1999 року. За час існування інституту випустилось понад 2 тис. фахівців вказаних спеціальностей, які працюють у реабілітаційних центрах, органах соціального захисту населення, на державній службі та у вищих навчальних закладах Хмельниччини. Метою конференції було обговорення актуальних питань підготовки фахівців соціальної сфери напрямів «соціальна робота», «психологія» та «фізична реабілітація» та визначення перспектив розвитку системи професійної освіти працівників соціальної сфери.

До участі в конференції долучилися співробітники головного управління праці та соціального захисту населення Хмельницької обласної державної адміністрації, Г.Давиденко – заступник Хмельницького міського голови та ін. У заході взяли участь провідні науковці галузі: професор А. Ярошенко – директор Інституту соціальної роботи та управління Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова; професор І. Башкін – завкафедри фізичної реабілітації Університету «Україна»; професор Ю. Швалб – завідувач кафедри соціальної роботи факультету психології Київського національного університету

ім. Т. Шевченка; професор В.Поліщук – завкафедри соціальної роботи Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка; професор М. Савчин – завкафедри психології Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка; професор Є. Потапчук – декан соціально-психологічного факультету Хмельницького національного Університету; професор Н.Кабаченко – керівник Школи соціальної роботи імені професора В. Полтавця Національного Університету «Києво-Могилянська академія». Активними учасниками конференції від Хмельницького інституту соціальних технологій стали проректор з наукової роботи, професор А. Галімов; завкафедри соціальної роботи, професор М. Сметанський; професор кафедри психології М.Томчук.

Цікавими також були матеріали, представлені науковцями з Білорусі та Польщі.

Інститутом започатковано і систематично проводяться наукові заходи різного рівня – від міжвузівських круглих столів з окремих спеціальностей та студентських наукових конференцій до міжнародних наукових форумів.

Зокрема, гарною традицією стало проведення щорічних Всеукраїнських науково-практичних конференцій «Соціально-педагогічна робота в закладах освіти інклюзивної орієнтації», яких відбулося вже шість; щорічних Всеукраїнських науково-практичних конференцій студентів та молодих учених «Сучасне українське студентство: проблеми та ціннісні орієнтації» – п'ять.

Також багаторічну традицію мають «Сковородинські читання на Поділлі». Ректорат, професорсько-викладацький склад та студентство інституту докладають максимум зусиль для того, щоб Хмельницький інститут Університету «Україна» був справжнім осередком науки в галузі підготовки фахівців соціальної сфери (*Науковці соціальної сфери в хмельницькій «Україні» // Моя газета+ (<http://moyagazeta.com/news/a-6942.html>). – 2011. – 07.12).*

Загальна характеристика наукової і науково-технічної діяльності

Доповідь президента Національної академії аграрних наук України М. Безуглого на сесії Загальних зборів НААН «Організаційно-наукові засади реформування Національної академії аграрних наук України та проведення земельної реформи згідно з вимогами інноваційно-інвестиційної концепції розвитку АПК»: «Академія проводить значну роботу з оптимізації мережі селекційних установ. Повноцінна селекційна робота може здійснюватись за умови наявності в установі досвідчених кадрів селекціонерів та відповідної матеріально-технічної бази. Якщо цього немає, проводити селекцію в ринкових умовах безперспективно. Так, в останні роки припинена селекційна робота з житом на Поліській дослідній станції, з кукурудзою – у Кримському інституті АПВ, пшеницею озимою – в Інституті сільського господарства степової зони. Проте, продовжуються дослідження з

селекції жита в шести установах, кукурудзи – у восьми установах, пшениці озимої – в 13 установах. Тому робота з оптимізації селекційної мережі продовжується. Селекційна робота повинна бути сконцентрована в селекційних центрах, а не розпорошена по дрібних дослідних станціях, які часто не мають ні відповідних кадрів, ні матеріальної бази. Робота селекційної установи повинна оцінюватись не кількістю створених і зареєстрованих сортів, а тим, які площі займають ці сорти у виробництві.

На жаль, ще до цього часу під час звітування керівники багатьох наукових установ наводять дані тільки про кількість створених і зареєстрованих сортів та гібридів і скромно замовчують, як вони поширюються у виробництві. Основним критерієм оцінки діяльності селекційної установи мають бути обсяги впровадження створених ними сортів.

Прикладом задовільної роботи в селекції є робота Селекційно-генетичного інституту – НЦНС сорти якого вирощують на площі 5,8 млн га, у т. ч. 2,2 млн га пшениці озимої, 2,1 млн га ячменю ярого, 0,8 млн га ячменю озимого, 0,7 млн га інших культур; Інституту рослинництва ім. В.Юр'єва – 2,7 млн га, у т. ч. соняшника – 1,5 млн га). Проте частина наукових установ питанням впровадження своїх сортів приділяє недостатньо уваги. Втрачають свої позиції на ринку насіння такі установи, як Інститут овочівництва і баштанництва, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків, Інститут картоплярства та інші установи. Так, гібриди Інституту біоенергетичних культур та цукрових буряків висівалися у 2011 р. лише на площі 84 тис. га, що становить 18,3 %, решта – іноземні гібриди. Сорти овочевих культур Інститут овочівництва і баштанництва та його мережі займали в 2011 р. лише 97,6 тис. га, або 19,6 % загальної площі. Площі впровадження сортів сільськогосподарських культур, створених у Волинському, Буковинському, Кіровоградському, Кримському, Тернопільському інститутах АПВ, Верхняцькій дослідній станції становлять від двох–трьох сотень до 1–3 тис. га, що навіть не дає можливості об'єктивно оцінити господарсько-корисні ознаки цих сортів. Селекційна робота повинна бути зосереджена в селекційних центрах, а не розпорошена по дрібних дослідних станціях, які часто не мають ні відповідних кадрів, ні матеріальної бази.

У цілому слід відзначити, що потужні здобутки в селекції сільськогосподарських культур унеможливили намагання зарубіжних компаній зробити Україну заручницею їх насінневої продукції, а це забезпечило не тільки продовольчу безпеку держави, але дало можливість виступити Україні потужним гравцем на світових ринках зерна. Визнанням потенціалу української аграрної науки в галузях селекції та насінництва є підписання у 2011 р. спільних наукових програм із всесвітньо відомими компаніями “Піонер-Дюпон”, “Монсанто” та іншими.

Необхідно підкреслити, що у 2011 р. Україна має такий результат за умови застосування мінеральних добрив дозами у два рази меншими, ніж вони були у 90-х роках і в три рази меншими, ніж науково обґрунтовані

норми. Вважаємо, що виробництво 34 млн т зерна ранніх зернових культур і 55 млн т зерна в цілому значною мірою обумовлене наявними вітчизняними сортовими ресурсами» (*Національна академія аграрних наук України* (<http://www.uaan.gov.ua/news.php?id=58>). – 2011. – 12.12).

Інноваційні розробки та технології

В Івано-Франківську відбулася обласна виставка науково-технічних розробок, новітніх технологій та обладнання «Досягнення науки – виробництву».

Організатори науково-практичної конференції «Інтелектуальний продукт – крок до реальності» і вже традиційної щорічної обласної виставки «Досягнення науки – виробництву» – Головне управління економіки облдержадміністрації та обласні організації Товариства винахідників і раціоналізаторів України і Спілки наукових та інженерних об'єднань, Івано-Франківська торгово-промислова палата.

За словами директора підприємства С.Мельника, колектив ПП «Західвторресурси» з Калуша на українському ринку виробників обладнання для переробки твердих побутових відходів вирізняється тим, що є наразі єдиним, хто пропонує цілісні технологічні лінійки для сортування і переробки сміття. Якщо одні виготовляють лише сортувальні лінії, а інші – обладнання для утилізації відходів, то фахівці цього підприємства освоїли випуск і ліній, і пресів, які дають змогу відсортовані ПЕТ-пляшки, пластмасові вироби й макулатуру подрібнювати, пресувати та упаковувати в тюки, уже готові для транспортування на переробку.

Сортувальні лінії конструюються під індивідуальні потреби замовників: потужні – для міст, невеликі – для потреб окремих сіл чи селищ. Виготовляємо навіть мобільні, які розміщуються в критих автофургонах і які легко транспортувати з місця на місце.

Перша лінія ПП «Західвторресурси» працює в Ковелі, на Волині. Другу лінію, яку тепер виготовляють, замовили покупці з Полтави. У самому ж Калуші наразі обговорюють плани будівництва сучасного сміттєпереробного заводу.

Ряд унікальних наукових розробок презентував на конференції директор асоціації «Біоконверсія» з Івано-Франківська І. Мельник. Наприклад, спеціальний розчин, декілька літрів якого дає змогу швидко перетворити соломку на органічне добриво. І не спалювати її на полі, бо при цьому, застеріг науковець, гине мікрофлора. Фахівці «Біоконверсії» проектують невеликі заводи з переробки органічних відходів тваринницьких комплексів і птахофабрик методом біологічної ферментації.

Винахідники і раціоналізатори, науковці і виробничники, навіть заклади професійно-технічної освіти Прикарпаття мають чимало ефективних і потрібних розробок. Їх на обласній виставці демонстрували, зокрема, Інститут галургії з Калуша, ВАТ «Промприлад», ТзОВ «Івано-Франківське СТБ ЗА», Івано-Франківське обласне державне об'єднання спиртової та

лікоро-горілчаної промисловості, ВАТ «Живиця», Івано-Франківське ВПУ № 21, національні медуніверситет і технічний університет нафти і газу та ін.. Їх реалізація та підтримка вже втілених на практиці інноваційних розробок у вигляді замовлень від міст і районів, у тих випадках, коли можна обійтися недорогим і власним, могли б дати значний ефект (*Петричук М. Те, що цінніше за мільйони євро // Галичина ([http://www.galychyna.if.ua/index.php?id=single&tx_ttnews\[tt_news\]=17916&tx_ttnews\[backPid\]=24&cHash=3920f5d583](http://www.galychyna.if.ua/index.php?id=single&tx_ttnews[tt_news]=17916&tx_ttnews[backPid]=24&cHash=3920f5d583)). – 2011. – 20.12*).

Енергоощадні технології

Первая котельная на биотопливе, которая вырабатывает тепло с помощью сжигания щепы, заработала в г. Мариуполе. В сообщении отмечается, что компактный котел «Кригер», работающий на биотопливе, установлен в октябре в Ильичевском теплофикационном районе № 1 и сегодня отапливает бытовые помещения и некоторые цеха трамвайного депо № 2 Мариупольского ТТУ. По словам первого заместителя директора ККП «Мариупольтеплосеть» И.Клименко, это первый пилотный котел, который установлен в Мариуполе. Он окупит себя за полсезона. Экономия за счет обогрева биотопливом за отопительный сезон составит порядка 560 тыс. грн.

По его словам, стоимость такого энергосберегающего котла 287 тыс. грн. Со временем на обогрев биотопливом в Мариуполе планируют перевести все бюджетные организации города, котельные которых работают на угле.

В школе № 46, расположенной в Старом Крыму, «Кригер» уже установлен, но еще не запущен. По своей мощности такие котлы могут отапливать только небольшие помещения, поэтому работники теплосети разрабатывают проекты и будут устанавливать «Кригеры» в детских садах и школах.

Для биокотельных тепловики будут использовать щепу собственного производства. Ее уже вырабатывают в цехе, расположенном на Левобережье Мариуполя. В щепу перерабатывают обрезанные ветки и сухие деревья.

Такого материала в Мариуполе предостаточно. Только один «Зеленстрой» за семь месяцев предоставил 7 тыс. т обрезного сухостоя. На работу биокотельной в сутки необходимо 6–7 т щепы. Тепловая же способность от сгорания угля и биотоплива практически одинакова. Только тонна угля обходится в 1,5 тыс. грн, а тонна щепы – всего 300 грн.

В 2012 г. в Мариуполе будут полностью переведены на биотопливо шесть котельных, которые сейчас работают на угле с добавкой щепы (*«ОстроВ» (<http://www.ostro.org/news/article-311131>). – 2011. – 16.12*).

* * *

Стипендиат Фонда социально-экономического развития Севастополя Павла Лебедева, студент Севастопольского национального

технічного університета Ю.Шишкін пропонує використовувати виноградні обрізки сільськогосподарських підприємств севастопольської зони для виробництва топливних брикетів. По словам Ю. Шишкіна, тільки одна агрофірма «Золота балка» щорічно сжигает 250 т таких обрізків. Таке сжигання є марною тратою природних ресурсів, але у підприємств немає іншого виходу, їм негде зберігати обрізки. Виробництво з обрізків топливних брикетів дозволить забезпечити Севастополь екологічно безпечним паливом. При сжиганні такі брикети виділяють в 15 разів менше вуглекислого газу, ніж природний газ, і в 50 разів менше, ніж каменний вугілля. Виброси вугарного газу і сірки також значно менше. При сжиганні брикети утворюють всього 2 % золи, що дозволяє довше експлуатувати печі. По думку Ю. Шишкіна, завод з виробництва брикетів, хоча і потребує значних витрат, окупиться впродовж трьох років (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2011/12/20/1324388700>). – 2011. – 20.12).

Інформаційні технології

ТМ Impression уже шість років є безумовним лідером з випуску технологічних новинок в Україні. Крім добре знайомих десктопів, під брендом Impression за останні два роки розпочалося виробництво найсучасніших комп'ютерних систем. Це неттопи (ПК у невеликому корпусі), моноблоки (2 в 1 – комп'ютер у моніторі), домашні сховища даних тощо, а найсучасніші планшетні ПК ImPad на базі Windows та Android від української компанії впевнено посідають провідні позиції на ринку. До початку новорічних свят виробник підготував одразу дві моделі електронних книжок – ImBook 0311 та ImBook 0211. Зважаючи на цікавість пропозиції, ці пристрої претендують на звання найбажаніших подарунків для охочих почитати. Електронні книжки в чорному та білому корпусах ідуть у комплекті зі зручними чохлами та цілою бібліотекою попередньо встановлених шедеврів української й зарубіжної літератури. До інших переваг ImBook можна зарахувати безпечний для зору екран, побудований за технологією електронних чорнил E-Ink, підтримку більшості популярних форматів та карт пам'яті, можливість слухати аудіофайли або радіо, переглядати зображення, гратися в ігри тощо.

Практичний рідер ImBook 0311 чорного кольору пропонують за мінімальною для такого класу пристроїв ціною – 1299 грн. ImBook 0211, оснащений більш контрастним екраном з високою розподільною здатністю, клавіатурою і виходом в інтернет, коштує дещо дорожче – 1499 грн, проте в подарунок до нього додається міні-динамік Sound Impression.

До категорії доступних високотехнологічних подарунків можна віднести також і нові семидюймові планшети Im-Pad 0311 та 1311 на базі Android, що є найкращими гаджетами у сегменті за співвідношенням ціна/можливості. Відвідувати веб-сайти, спілкуватися за допомогою електронної пошти або

комунікаторів, виконувати нескладні робочі завдання, гратися, переглядати фільми, слухати музику та багато іншого – ці планшети чудово впораються з будь-яким подібним завданням і не тільки (*Тимошенко А. Новітні українські технології у подарунок // Газета по-українськи (http://gazeta.ua/articles/ukraine-newspaper/_novitni-ukrajinski-tehnologiji-u-podarunok/415634). – 2011. – 23.12).*

Розробки та дослідження для агропромислового комплексу

Доповідь президента Національної академії аграрних наук України М.Безуглого на сесії загальних зборів НААН «Організаційно-наукові засади реформування Національної академії аграрних наук України та проведення земельної реформи згідно з вимогами інноваційно-інвестиційної концепції розвитку АПК»:

«Якщо раніше переважна більшість наукових тематик виконувалась за пропозиціями самих науково-дослідних установ, то в даний час вплив на планування наукових досліджень як президії академії, так і Міністерства аграрної політики та продовольства України значно посилюється. У результаті прийняття запропонованих змін, при збереженні принципу надання фінансової підтримки науковій діяльності на конкурсній основі, суттєво скорочено штучні бюрократичні бар'єри для фінансової підтримки перспективних наукових проектів. Зокрема, наукові проекти, що перемогли на конкурсі за фінансування з міністерства, виконують саме їх автори, а не установи, що сприятиме формуванню нових творчих колективів та підтримці найбільш перспективних наукових робіт. Так, у 2011 р. науковцями академії виграно 69 тендерів і виконано науково-дослідних робіт на загальну суму близько 8,2 млн грн.

Перспективні напрями розвитку окремих галузей АПК на даному етапі реформ реалізовано шляхом наукового обґрунтування та розроблення відповідних галузевих програм.

У поточному році вже розроблені національні програми “Зерно України-2015”, “Оліє-жировий комплекс”, “Відроджене скотарство” і завершується розробка галузевих програм: “Овочівництво”, “Садівництво”, “Виноградарство”, “Картоплярство”, “Ефективне використання зрошених земель”, “Кормовиробництво”.

Реалізація цих програм за умови проведення аграрної та земельної реформ дасть змогу у п'ятирічний термін подвоїти валове виробництво продукції сільського господарства та переробної і харчової промисловості, зокрема, виробити до 80 млн т зерна, 15 млн т олійних культур, 10 млн т овочів,

15,4 млн т молока, понад 5 млн т м'яса у забійній вазі. За розрахунками фахівців економічний ефект від впровадження означених галузевих програм у середньому становитиме 1,5–3,0 тис. грн/га.

Сучасні селекційно-технологічні розробки українських вчених дають

змогу товаровиробникам за умов доступу до необхідного обсягу фінансових ресурсів довести виробництво зерна через 5–6 років до 80 млн т. Відомо, що в сучасному землеробстві близько 25–30 % урожайності забезпечується за рахунок використання якісного насіння високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, дотримання науково обґрунтованих сівозмін. Впровадження інших інновацій може забезпечити ще близько 30–40 % додаткового збору зерна з 1 га.

Запорукою цього насамперед є генетичний потенціал сортів і гібридів сільськогосподарських культур української селекції.

Перший вагомий крок у виконанні цієї програми зроблений уже у 2011 р., коли валовий збір зерна в Україні перетнув рубіж 55 млн т. Такого рівня врожаю в Україні досягнуто вперше за всі роки існування аграрного виробництва на українській землі. Це досягнення та роль аграрної науки в його здійсненні відзначив Президент України В.Янукович на урочистому зібранні з нагоди “Дня працівників сільського господарства”. Він, зокрема, зазначив: “Окремі господарства на основі впровадження новітніх технологій отримали врожайність зернових на одному з найвищих рівнів у Європейському Союзі. Ці вагомі результати базуються на фундаментальних та прикладних досягненнях аграрної науки й освіти”.

Щорічно наукові установи створюють і передають на державне сортовипробування 190–220 нових сортів і гібридів. Необхідно зазначити, що більшість вітчизняних сортів і гібридів за своїми господарсько-біологічними ознаками є цілком конкурентоспроможними порівняно з сортами зарубіжної селекції, добре адаптовані до місцевих умов вирощування, а за такими ознаками як зимостійкість, посухостійкість, стійкість до хвороб, смакові якості часто переважають зарубіжні аналоги. Разом з тим в останні роки у вітчизняній селекції спостерігається ряд негативних тенденцій. Через недоліки в організації розмноження і впровадження якісного насіння нових сортів у виробництво на вітчизняному ринку їх частка зменшується, а з кожним роком розширюються площі іноземних сортів. Так, тільки за останні п’ять років (2006–2010 рр.), у Державному реєстрі сортів частка гібридів соняшнику іноземної селекції зросла з 57 % до 67 %, цукрових буряків – з 45 до 70 %, кукурудзи – з 46 до 56, гороху – з 23 до 47 %, картоплі – з 36 до 48 %. Відповідно, зменшуються і посівні площі під вітчизняними сортами. Якщо такі тенденції збережуться і надалі, є небезпека втрати вітчизняних селекційних вагомих здобутків. Щоб цього не сталося, нам необхідно істотно реформувати вітчизняну селекцію і покращити насінництво» (*Національна академія аграрних наук України (<http://www.uaan.gov.ua/news.php?id=58>). – 2011. – 12.12).*

* * *

12 грудня 2011 р. відбувся круглий стіл з питання «Перспективи виробництва органічної продукції у Львівській області» за участі представників Львівської ОДА, Головного управління агропромислового розвитку Львівської області, Львівського обласного центру науково-

технічної інформації, сертифікаційної компанії «Органік стандарт», науковців Інституту біології тварин НААН, фахівців Львівського НАУ, Золочівського аграрного коледжу, представників екологічних громадських організацій, виробників-фермерів органічної продукції, журналістів.

Інститут біології тварин НААН, який бере участь у виконанні науково-технічної програми НААН «Органічне сільськогосподарське виробництво», представляли член-кореспондент НААН, завідувач лабораторії екологічної фізіології та якості продукції, заступник директора з наукової роботи Р.Федорук і голова ради молодих вчених інституту, кандидат ветеринарних наук І. Ковальчук.

На круглому столі обговорювалися такі питання:

1. Попит і пропозиція органічної продукції.

2. Сертифікація органічного виробництва.

3. Можливість фінансової підтримки виробництва органічної продукції у Львівській області.

Після виступів і обговорення тематики учасники круглого столу прийняли рішення про доопрацювання внесених пропозицій з розвитку органічного виробництва в регіоні, його підтримку з різних джерел фінансування та наукового супроводу (*Національна академія аграрних наук України* (<http://www.uaan.gov.ua/news.php?id=58>). – 2011, – 13.12).

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Науковці Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка за участю громадської ради з питань екології та управління житлово-комунального господарства міської ради розробили екомережу. Тернопіль може пишатися тим, що третину його території займають зелені насадження, а 12 % – заповідні місця. Розроблену науковцями екомережу планується ввести до 2015 р. Її вже представлено громадськості міста. Передбачається, зокрема, суворіше охороняти заповідні території, парки і пам'ятки садово-паркового мистецтва, гідрологічні споруди, зберігати й відновлювати червонокнижні види рослин, створювати зоокутки, надати окремим ділянкам природоохоронного статусу. Очікується, що в місті з'являться нові заповідні об'єкти. Після затвердження депутатами відповідного рішення (що таке буде, громадськість не сумнівається) розроблять конкретні схеми і наукові обґрунтування мережі, виділять території, за якими буде закріплено природоохоронний статус і повний режим природокористування. Відповідні кошти передбачається закласти в бюджеті наступного року. Зокрема, на нові насадження – 100 тис. грн, «лікування» каштанів – 30 тис. (*Левицька Л. ...Тернопіль матиме свою екомережу // Голос України* (<http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=243822>). – 2011. – 22.12).

Підготовка науково- і науково-педагогічних кадрів

В Мариупольском государственном университете прошла VII Всеукраинская научно-практическая конференция молодых ученых «Особенности интеграции Украины в мировое экономическое и политико-правовое пространство», посвященная 20-летию МГУ.

Результаты своих исследований представили молодые ученые высших учебных заведений Киева, Одессы, Харькова, Винницы, Днепропетровска, Макеевки, Донецка и Мариуполя.

Среди направлений, обсуждаемых в ходе работы восьми тематических секций форума, был основной вопрос развития межрегионального взаимодействия и трансграничного сотрудничества.

Кроме того, молодые ученые обменялись своими изысканиями по таким направлениям, как развитие международных финансово-кредитных и валютных отношений в условиях глобализации; проблемы обеспечения устойчивого развития стран в контексте современных мировых процессов. Эти, как и другие направления форума, актуальны всегда, и особенно сегодня, в условиях продолжающегося мирового кризиса, когда вопросы такого порядка занимают лидеров государств и лучшие мировые умы, ищущие на них ответы.

На форуме с докладом, посвященным вопросам повышения конкурентоспособности Донецкой области, выступил заведующий кафедрой международной экономики Донецкого национального университета, директор Донецкого филиала Национального института стратегических исследований, заведующий сектором Института экономики промышленности НАН Украины, д-р эконом. наук, проф. Ю. Макогон. Актуальным вопросам реализации концепции устойчивого развития был посвящен доклад канд. истор. наук, доцента Одесского государственного экономического университета И. Лебедева.

Проведение форума такого уровня способствует раскрытию научного потенциала молодых ученых. Один из примеров: старший преподаватель кафедры международной экономики О. Захарова участвовала в работе первых конференций еще студенткой, а сейчас – это состоявшийся ученый. Недавно в специализированном ученом совете Донецкого национального университета экономики и торговли им. М. Туган-Барановского она успешно защитила диссертацию на соискание ученой степени кандидата экономических наук, над которой работала под руководством народного депутата Украины, президента ОАО «Азовмаш», доктора экономических наук, профессора А.Савчука.

Научные доклады участников опубликованы в сборнике материалов конференции. Лучшие выступления на секциях были отмечены призами и подарками от партнера конференции – оператора мобильной связи «Life» *(Молодые ученые Украины – об особенностях интеграции // Приазовский рабочий (<http://www.pr.ua/news.php?new=15919>). – 2011. – 15.12).*

Наукові видання

В Крымском научном центре Национальной академии наук Украины и Министерства образования и науки, молодежи и спорта Украины состоялась презентация монографии «Инновационная стратегия развития рекреационной системы на базе энергосбережения» академика Академии экономических наук А. Башты.

Сегодня стоимость газа и электроэнергии увеличивается, традиционных источников энергии становится все меньше, поэтому ученые ищут им альтернативу.

По словам автора издания, идея создания монографии пришла после признания патентов по энергосберегающим технологиям. Это три патента по солнечным коллекторам и батареям – при их совмещении мощность и площадь покрытия увеличится вдвое, а система самоокупаемости значительно уменьшится. То есть альтернативные источники позволят снизить стоимость энергии.

В книге рассмотрены проблемы энергетики мира и Украины, проанализированы экономические процессы в Крыму с точки зрения энергетики. Также А. Башта уверен, что именно сфера рекреации в первую очередь нуждается в изменениях. Здесь следует перейти на энергосберегающие технологии. Предложены устройства максимальное количество энергии вырабатывают в летний период, когда рекреационные комплексы больше всего ее поглощают.

Монография будет полезна научным сотрудникам, специалистам в области энергоменеджмента, сотрудникам курортно-рекреационной сферы, архитекторам, экологам (*Шитова М. «Путаться» солнцем – дешево // Крымские известия (www-ki.rada.crimea.ua/index.php/2011-03-13-12-08-25/3195-lr-). – 2011. – 14.12).*

Наука і влада

Кабінет Міністрів готовий надати підтримку будь-яким ініціативам, спрямованим на впровадження передових технологій в різні галузі української економіки. Про це Прем'єр-міністр України М. Азаров заявив під час засідання уряду. За його словами, Україні зараз надзвичайно важливо скорочувати закупівлю імпортних товарів, розвиваючи власне виробництво. Але в сучасному світі просто замінити імпортні товари аналогами – замало: будь-яка нова продукція має базуватися на інноваційному підході, на передових технологіях.

Прем'єр-міністр наголосив, що уряд вже ініціював створення Фонду підтримки малого інноваційного бізнесу. Така початкова стадія інноваційної діяльності обов'язково буде підтримана державою. Механізми роботи мають ґрунтуватися на державно-приватному партнерстві, на принципі повернення

«стартових інвестицій».

М. Азаров звернув увагу, що сьогодні функціонують венчурні компанії в Україні в ІТ-галузі. Це найвигідніший і найменш ризикований ринковий сегмент. Там не потрібні великі капітальні вкладення або великі фонди. Спеціаліст написав програмний продукт, і це вже конкурентний товар, враховуючи рівень розвитку української ІТ-галузі.

Разом з тим глава уряду підкреслив, що необхідно поширювати таку практику на інші галузі економіки. Уряд гарантує свою підтримку будь-яким ініціативам у цьому напрямі.

М. Азаров також зазначив, що в Україні треба розробляти нову нормативно-правову базу для створення венчурних компаній, максимально підтримувати талановитих людей, у першу чергу молодих науковців, сприяти їх інтеграції в високотехнологічний бізнес. Це єдиний шлях для розвитку конкурентоспроможності вітчизняної економіки (*Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244782259&cat_id=244276429). – 2011. – 14.12).*

* * *

Кабінет Міністрів України вніс зміни до своєї постанови від 13 травня 1996 р. № 500 (щодо Положення про Національний заповідник «Софія Київська»), а також визнав такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1103. Рішення датоване 21 грудня 2011 р. На виконання розпорядження Кабінету Міністрів від 09.06.2011 р. № 552 цілісний майновий комплекс Національного заповідника «Софія Київська» передано до сфери управління Мінкультури.

Відповідно до Указу Президента України від 11.10.2011 р. № 587 «Про національні заклади культури» функції керування майном національних закладів культури здійснює Мінкультури, у тому числі затверджує Положення про вказані заклади.

Законом України «Про управління об'єктами державної власності» також встановлено, що повноваження щодо затвердження статутів (положень) підприємств, установ та організацій належать уповноваженим органам управління.

Указом Президента України від 08.04.2011 р. № 413 «Деякі питання Національного заповідника «Софія Київська» визнано таким, що втратив чинність, абзац другий статті 2 Указу Президента від 15.01.1996 р. № 58, який містив доручення уряду затвердити Положення про вказаний заповідник.

Враховуюче наведене, потребують визнання такими, що втратили чинність, Положення про Національний заповідник «Софія Київська», затверджене постановою Кабінету Міністрів від 13.05.1996 р. № 500, та постанова від 17.07.2003 р. № 1103, якою вносилися зміни до вказаного Положення.

У зв'язку з цим Мінкультури підготувало проект постанови уряду «Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня

1996 р. № 500 та визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1103».

Прийняття нормативно-правового акта сприятиме приведенню у відповідність до законодавства установчих документів Національного заповідника «Софія Київська». Дозволить забезпечити ефективне керування історико-культурним заповідником та організувати його ефективну діяльність щодо охорони, дослідження, популяризації культурної спадщини, що позитивно вплине на розвиток міжнародного наукового співробітництва (*Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>). – 2011. – 26.12*).

* * *

Уряд України розпочинає масштабну підтримку великих інноваційних проєктів у найбільш динамічно зростаючих секторах економіки. Про це заявив голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України В.Семиноженко під час брифінгу в Кабінеті Міністрів України. Він зазначив, що уряд має на меті стимулювання попиту на споживання вітчизняних високотехнологічних товарів та послуг на внутрішньому ринку.

За його словами, насамперед ідеться про індустрію програмного забезпечення, яка щорічно зростає на 40 %. В. Семиноженко розповів про те, що урядом прийнято Державну цільову науково-технічну програму використання в органах державної влади програмного забезпечення з відкритим кодом на 2012–2015 рр.

В. Семиноженко уточнив, що уряд не зобов'язує всі центральні та місцеві органи влади «у командному порядку» перейти на програмне забезпечення з відкритим кодом. У багатьох розвинутих країнах органи влади, унаслідок їх специфіки, використовують саме програмне забезпечення з відкритим кодом. У цьому випадку не потрібно щоразу платити за відновлення та розповсюдження ліцензії. Достатньо лише раз заплатити за програмне забезпечення, яке потім можливо модернізувати. Він також нагадав, що у Верховній Раді України відбудуться парламентські слухання, присвячені проєктам законів України «Про економічний експеримент щодо створення сприятливих умов для розвитку в Україні індустрії програмної продукції» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо економічного експерименту стосовно створення в Україні індустрії програмної продукції». Як зазначив В.Семиноженко, прийняття цих законів пришвидшить темпи зростання вітчизняної ІТ-галузі до 50 % на рік.

Ще одним пріоритетним напрямом, за словами голови Держінформнауки, є розвиток світлодіодної техніки та освітлювальних систем. 25 % світлодіодної техніки, яка наразі використовується в Україні, – вітчизняного виробництва. В.Семиноженко наголосив на тому, що збільшення виробництва та розширення впровадження світлодіодної техніки дасть економію електроенергії в обсязі, еквівалентному одному блоку АЕС на рік, що особливо актуально в умовах зростання комунальних тарифів.

Нарешті, третім напрямом, де інновації здатні значно прискорити темпи економічного зростання, є нанотехнології. В. Семиноженко розповів, що сьогодні Україна спільно з Росією реалізує інноваційний проект із розробки нанокompatитів. Ємність російського та українського ринку наноматеріалів та виробів на їх основі становить понад 1,2 млрд грн.

Голова Держінформнауки наголосив на тому, що наразі в державі активно розбудовується інноваційна інфраструктура та формується відповідне правове поле. Зокрема, Кабінетом Міністрів України прийнята Постанова «Про утворення Державної інноваційної небанківської фінансово-кредитної установи “Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу”». За словами В.Семиноженка, фонд підтримуватиме інноваційні проекти всіма передбаченими законодавством способами, а саме – надаватиме безвідсоткові кредити, відшкодуватиме відсотки за кредитами, виступатиме поручителем, надаватиме гранти тощо.

Головне завдання фонду – залучати державні та приватні інвестиції під перспективні інноваційні проекти (*Урядовий портал (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244784275&cat_id=244276429)*). – 2011. – 14.12).

* * *

Науковий потенціал Києва залучено до роботи над розвитком міста.

Про це йдеться в Меморандумі про співпрацю між Київською міською державною адміністрацією та Національною академією наук України, підписаному 15 грудня головою КМДА О.Поповим та президентом НАН України, академіком Б. Патонем.

Документом визначені пріоритетні напрями співпраці міської влади та Національної академії наук. Серед них, зокрема, наукове забезпечення вирішення проблем соціально-економічного розвитку Києва, запровадження сучасних більш ефективних та ощадних, а також нетрадиційних технологій у системах енергозабезпечення, постачання питної води на рівні європейських стандартів.

Сьогодні Київрада затвердила Стратегію розвитку міста. Одне з головних завдань якої – інноваційний розвиток, а інноваційний розвиток – це Академія наук. Для нас дуже важлива плідна співпраця з провідними інститутами, які розробляють сучасні технології виробництва найрізноманітніших продуктів чи послуг. Упевнений, саме наукові досягнення здатні допомогти вирішити найрізноманітніші проблеми міста: екологічні, транспортні, житлово-комунальні, соціальні та ін. Також КМДА та Національна академія наук спільно працюватимуть над питаннями поліпшення екологічної ситуації у столиці за рахунок використання нетрадиційних видів пального, новітніх методів озеленення та санітарного очищення Києва.

Науковці допоможуть у втіленні ініціатив голови КМДА О. Попова з підвищення ефективності функціонування громадського транспорту і шляхового господарства. За домовленістю з НАН міськадміністрація спільно

з науковцями працюватиме над підвищенням ефективності медичного обслуговування киян на основі впровадження сучасних технологій лікування, медикаментів, методів діагностики.

Влада міста також активно залучатиме науковців до вирішення питань, пов'язаних з охороною історичного середовища, інтелектуального, культурного та духовного розвитку киян.

Як зазначив під час підписання Меморандуму голова КМДА О.Попов, науковці – ключовий ресурс, на який спиратиметься місто в реалізації Стратегії розвитку Києва. За його словами, громада столиці розраховує на те, що вітчизняна наука з її конкретними цільовими розробками допоможе розбудувати місто на нових сучасних засадах (*Київська Міська Державна Адміністрація* (<http://www.kmv.gov.ua/news.asp?IdType=1&Id=235995>). – 2011. – 15.12).

* * *

В обласному центрі на базі Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя (ТНТУ) створили Науковий парк під назвою «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля».

На урочистостях з нагоди відкриття наукового парку, яке відбулося 25 листопада в ТНТУ, взяли участь директор департаменту наукової діяльності та ліцензування Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України О. Якименко, представники обласної і міської влади, провідні вчені, науковці університетів, представники іноземних та вітчизняних підприємств.

За словами ректора ТНТУ П. Яснія, метою створення такого закладу є комерціалізація розробок місцевих науковців та активізація інвестиційної та інноваційної діяльності в області. У рамках наукового парку можна поєднати зусилля науковців, влади та бізнесу. Він дасть можливість поліпшити інвестиційний клімат регіону, реалізувати ряд важливих наукових проектів у галузі інформаційних технологій, екології та енергозбереження, сприяти впровадженню інноваційних наукомістких розробок у виробництво.

На сьогодні науковці ТНТУ готові поділитися своїми розробками в різних галузях громадської діяльності. Як зазначив директор наукового парку ТНТУ Г.Химич, науковцями представлено 32 інноваційні наукові розробки, пов'язані з енергозбереженням, екологією, екоконтролем, інформаційними комунікаційними системами зв'язку й моніторингу, визначенням рівня старіння конструкцій та рушійності матеріалів. Уже сьогодні ми бачимо зацікавлення цими проектами як у вітчизняних підприємців, так і у закордонних інвесторів.

Співпраця з науковцями, за словами виробників, дасть змогу не тільки спільно створювати інноваційні продукти, а й на базі наукового парку проводити їх випробування та врегульовувати всі юридичні аспекти, пов'язані з патентуванням та правовим захистом розробок.

На сьогодні підписано ряд угод про співробітництво, зокрема і з міською радою Тернополя. За словами заступника міського голови Л. Бицюри, місто має потужний інтелектуальний потенціал. Влада зацікавлена в активній

роботі вузів і готова брати на озброєння розробки місцевих науковців. Крім того, з появою наукового парку Тернопіль отримав унікальний шанс модернізувати застарілі системи, ставши базою для впровадження новітніх технологій за фінансової підтримки держави та грантодавців.

Наміри співпрацювати з науковим парком Тернополя засвідчили в угодах також представники компаній BISS (Індія), Trade Corporation (ПАР), НДІ «Елвіт», ТОВ «ЕСКО Біо-Альтернатива» і ДНТП «Промінь» (Україна) *(Земанський І. У Тернополі з'явився науковий парк // Місто (<http://gazeta-misto.te.ua/?p=3942>). – 2011. – 2.12).*

* * *

Голова Хмельницької обласної ради М. Дерикот вручив премії та дипломи 26-м науковцям – переможцям обласного конкурсу науково-дослідних робіт, який рішенням сесії обласної ради започаткований у 2003 р. та проводиться щорічно. Метою обласного конкурсу науково-дослідних робіт є стимулювання проведення в Хмельницькій області фундаментальних наукових досліджень, розробки нових технологій у технічній галузі та їх впровадження у виробництво на підприємствах регіону й України в цілому. У конкурсі беруть участь як окремі особи, так і науково-дослідні колективи, які представляють закінчені роботи, що раніше не були відзначені на інших конкурсах. Основними критеріями, за якими оцінювалися цьогорічні науково-дослідні роботи, це – актуальність проблеми, наукова новизна та обґрунтованість підбору і методів дослідження, економічний результат від впровадження, наукова та практична цінність результатів для області та України.

Активними учасниками конкурсу впродовж декількох років є вчені таких вищих навчальних закладів області, як Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, Подільський державний аграрно-технічний університет, Хмельницький національний університет, Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. Вони з року в рік представляють на конкурс науково-дослідні роботи та посідають призові місця.

Починаючи від 2003 р., упродовж перших чотирьох років конкурс проводився в трьох номінаціях: фундаментальні науково-дослідні роботи, прикладні науково-дослідні роботи та підручники і монографії.

Для стимулювання наукових розробок молодих учених в усіх галузях науки рішенням четвертої сесії п'ятого скликання обласної ради від 18 жовтня 2006 р. були внесені зміни до Положення і додана ще одна номінація «Наукові розробки молодих вчених».

З 2012 р. за пропозицією постійної комісії обласної ради з питань науки, освіти, культури, молоді, спорту та туризму, яку підтримала конкурсна комісія, заплановано розширити коло учасників конкурсу, доповнивши його іншими номінаціями з метою залучення до творчих перегонів науковців різних напрямків діяльності *(Відзначили кращих науковців Хмельниччини // Моя газета (<http://moyagazeta.com/news/a-7014.html>). – 2011. – 19.12).*